STARAK COLLECTION VOL.1

ROZMOWA Z ANNĄ I JERZYM STARAKAMI, KOLEKCJONERAMI, FUNDATORAMI FUNDACJI RODZINY STARAKÓW ORAZ Z ELŻBIETĄ DZIKOWSKĄ, PREZES FUNDACJI RODZINY STARAKÓW

– Rozmawiamy w budynku Spectra. To starannie przemyślany, imponujący biurowiec, dostrzeżona przez znawców perełka architektoniczna. Dla Pana to ważne miejsce, które skupia jak w soczewce Pana dokonania, sukcesy i wybory, nie tylko biznesowe. Co zadecydowało o umieszczeniu w tym miejscu części Państwa prywatnej kolekcji?

Jerzy Starak: Przede wszystkim chciałem podzielić się moją kolekcją z ludźmi, z którymi na co dzień współpracuję, moimi pracownikami, klientami biznesowymi. Mam świadomość, jak ważne dla każdego człowieka jest zachowanie równowagi między życiem osobistym i zawodowym. Umieszczenie kolekcji w tym właśnie miejscu stwarza przyjazne warunki pracy i oprócz tradycyjnego rozwoju zawodowego, pobudza kreatywność. Poprzez uniwersalny język sztuki zacieśniamy więzy i tworzymy trwałe relacje. Poza tym przyznaję, że odczuwam bardzo dużą satysfakcję z faktu, że w mojej kolekcji znajdują się prace klasyków polskiej sztuki, z którym na co dzień możemy obcować. Przykładem mogą być unikatowy obraz *Powidok słońca. Kobieta w oknie* Władysława Strzemińskiego, rzeźba *Zakonnica* Aliny Szapocznikow, czy dzieła Andrzeja Wróblewskiego.

Anna Starak: Dla mnie ogromną rolę odgrywa to, jak sztuka wpisuje się w kontekst, w przestrzeń. Zdarza się, że w gęstej narracji wystaw muzealnych poszczególny obiekt gubi się, zostaje przytłoczony, a w efekcie traci. Jest to ważne również z punktu widzenia odbiorcy sztuki – w natłoku różnych bodźców dzieło wymaga dużego skupienia, które niełatwo osiągnąć. Tymczasem połączenie przestrzeni prywatnej z publiczną może przynieść znakomite rezultaty. Obraz zawieszony w budynku biurowym wpływa na wyobraźnię ludzi, którzy tam pracują, wspiera ich w kreatywnym myśleniu, a dzieło, zyskując odpowiednio dobrane miejsce, rozkwita. Obiekt zostaje dopełniony przez przestrzeń, dzięki niej ożywa, zyskuje nieoczekiwaną ekspozycję.

INTERVIEW WITH ANNA AND JERZY STARAK, COLLECTORS, FOUNDERS OF THE STARAK FAMILY FOUNDATION AND WITH ELŻBIETA DZIKOWSKA, PRESIDENT OF THE STARAK FAMILY FOUNDATION

– We are having this conversation in the Spectra building, which is a carefully considered and impressive office building, an architectural gem acknowledged by experts. For you it is an important place, which, like a lens, concentrates your achievements, successes and choices, not only the business ones. What was the deciding factor in placing here a part of your private collection?

Jerzy Starak: First and foremost, I was eager to share my collection with people with whom I work on a daily basis, my employees and business clients. I am aware of how essential it is for everyone to maintain the work-life balance. Locating the collection in this place creates friendly working conditions and, apart from the traditional professional development, it stimulates creativity. Ties are strengthened and long-lasting relationships are created through the universal language of the art. Besides, I admit that it is extremely satisfying for me to know that my collection contains works by Polish art classics, with whom we can have contact on an everyday basis. The unique painting titled Sun's *Aftersight. Woman in the window* by Władysław Strzemiński, the sculpture *Nun* by Alina Szapocznikow, and Andrzej Wróblewski's works can serve as examples.

Anna Starak: For me, it is how art fits into a context, a space that is of major significance. Sometimes it happens that a single object is lost, overwhelmed in a dense narrative of museum exhibitions and, in effect, is underestimated. This is important also from the viewpoint of an art consumer – a piece requires a strong focus, which is difficult to achieve in the accumulation of diverse stimuli. A combination of the private and public space, in turn, can bring excellent results. A painting hung in an office building increases imagination of the people who work there, supports their creative thinking, and the work of art can flourish in a properly selected location. The piece is complemented by the space, revives and gains unexpected exposure through it.

– Kolejnym krokiem było upublicznienie kolekcji dla odbiorców z zewnątrz, zarówno w formie kuratorskich oprowadzań, jak i online na stronie internetowej. Dla wielu kolekcjonerów w Polsce to wciąż zbyt odważna decyzja.

JS: To naturalna konsekwencja. Prywatne, czy korporacyjne kolekcje sztuki na świecie działają tak już od prawie trzydziestu lat. W ramach realizowania strategii społecznej odpowiedzialności, światowy biznes w znaczący sposób uzupełnia działania instytucji państwowych i pozarządowych organizacji, tworząc grupę nowoczesnego mecenatu. Dziś, wielcy indywidualni donatorzy nadal twórczo oddziałują na to, co dzieje się w sztuce, ale to silne finansowo korporacje zapewniają stabilny rozwój w postaci własnych instytucji kultury z regularnym programem wystawienniczym i edukacyjnym. Moją ambicją jest kreatywne połączenie obu tych form: prywatna kolekcja, stanowiąca punkt wyjścia do działań w obszarze korporacji. Tak powstał projekt Spectra Art Space, eksperymentalna przestrzeń dedykowana sztuce współczesnej, w której organizujemy wystawy, współpracując z różnymi instytucjami kultury. Działamy dynamicznie i mam nadzieję, że za kilka lat będziemy rozpoznawalnym i chętnie odwiedzanym miejscem na kulturalnej mapie Polski. Chciałbym, aby ta część kolekcji, która jest udostępniona publiczności, odbierana była jako wyraz naszej odpowiedzialności i dbałości o zachowanie znaczenia i wagi polskiego wkładu w wielkie kierunki i awangardy sztuki XX wieku.

– W prezentowanej kolekcji zwraca uwagę bogata reprezentacja prac Tadeusza Kantora, Henryka Stażewskiego, czy Wojciecha Fangora. To przypadek, przemyślana strategia inwestycyjna, czy kryją się za tym osobiste potrzeby obcowania z twórczością tych właśnie artystów? Jak scharakteryzowaliby Państwo kolekcję?

JS: Początek naszej kolekcji stanowią zakupy klasyki polskiej sztuki przełomu XIX i XX wieku. W spontaniczny sposób czerpałem przyjemność z otaczania się pięknymi obrazami, a do takich niewątpliwie należą dzieła Jacka Malczewskiego, Stanisława Wyspiańskiego, czy Juliusza Fałata. Dalej przyszła fascynacja słynną Ecole de Paris. Ta droga w naturalny sposób poprowadziła mnie do sztuki okresu powojennego, ale nie od razu w stronę malarstwa abstrakcyjnego. Na początku pejzaże Piotra Potworowskiego i nowoczesna figuracja wielkich mistrzów: Andrzeja Wróblewskiego i Jerzego Nowosielskiego. Momentem przejścia była i jest dla mnie twórczość Tadeusza Kantora. Rzeczywiście, wysoko cenię sobie dzieła Wojciecha Fangora, między innymi dlatego, że wprowadził polską sztukę wielkim krokiem w przestrzeń światową, mając indywidualną wystawę w nowojorskim Muzeum Guggenheima w 1970 roku. Dodałbym jeszcze Stefana Gierowskiego. W kolekcji reprezentowany jest przez kilka dzieł pochodzących z różnych okresów twórczości. Od wczesnych srebrzystoszarych, dyskretnych obrazów po wielkoformatowe niemalże grzmiące kompozycje. Kolor, dusza koloru jest zawarta w każdym jego obrazie.

– The next step was to publicise the collection for the outside audience, both in the form of guided walks with the curator and online, via the website. Many collectors in Poland still find this decision too bold.

JS: This was only a natural consequence. This is how private or corporate art collections have operated for thirty years worldwide. The world business has been substantially complementing activities pursued by state institutions and non-governmental organisations by forming a modern sponsorship group as part of implementing the corporate social responsibility strategy. Today, the great individual donors still creatively influence what is happening in art but it is financially sound corporations that ensure stable development in the form of their own cultural institutions, with regular exhibition and educational programmes. My ambition is a creative combination of both these forms: a private collection which constitutes the point of departure for activities in the area of business. This led to the creation of Spectra Art Space project, an experimental space dedicated to contemporary art, where exhibitions are organised in cooperation with a variety of cultural institutions. We act dynamically and, hopefully, we will be a recognisable and popular place on the cultural map of Poland in a few years. I would like the part of the collection which is made available to the public to be perceived as a sign of our responsibility and concern about the preservation of the meaning and significance of the Polish contribution to the major directions and avant-gardes of the 20th-century art.

– What attracts attention in the exhibited collection is the wide representation of works by Tadeusz Kantor, Henryk Stażewski, or Wojciech Fangor. Is it merely a coincidence, a thought-out investment strategy or perhaps your individual need for contact with works of these particular artists? How would you characterise your collection?

JS: Initially our collection consisted of acquisitions from the classical Polish art of the turn of the 20th century. I spontaneously derived pleasure from being surrounded with beautiful paintings, and such are undoubtedly the works by Jacek Malczewski, Stanisław Wyspiański or Juliusz Fałat. This was followed by my fascination with the famous Ecole de Paris. This direction naturally led me to art of the post-war period, although not immediately to abstract painting. In the beginning there were the landscapes by Piotr Potworowski and modern figuration of the great masters: Andrzej Wróblewski and Jerzy Nowosielski. What has always been the moment of transition to me is works by Tadeusz Kantor. Indeed, I highly value works by Wojciech Fangor because, among other things, by having his individual exhibition in the New York Guggenheim Museum in 1970, he introduced Polish art with a bold step into the world. I would also add Stefan Gierowski, who is represented in the collection by a few works belonging to different periods of his artistic activity, ranging from his early silvery and grey discreet paintings to large-format, almost explosive, compositions. Each of his painting emanates with colour, the very soul of colour.

AS: Ja podchodzę do sztuki w bardzo osobisty sposób. Obcowanie z nią wywołuje we mnie różnorodne emocje. To właśnie nimi staram się kierować. Uwielbiam patrzeć na obraz i czuć, że on mnie niesie, pobudza wyobraźnię, prowokuje do krytycznego myślenia. Znam każde dzieło sztuki, które zdecydowałam się kupić: jego historię, gdzie i kiedy je znalazłam. Nie podążam za jednym kierunkiem czy stylem. Oczywiście mam mistrzów, których twórczość cenię wyjątkowo, choć jednocześnie ciekawi mnie odkrywanie nowej sztuki. Jeśli chodzi o polskich artystów, to w dużej mierze podzielam fascynacje męża: zarówno malarstwem przełomu XIX i XX wieku – obrazami Stanisława Wyspiańskiego, Jacka Malczewskiego, Włodzimierza Tetmajera czy Wojciecha Weissa, jak i sztuką dwudziestowieczną – twórczością Tadeusza Kantora, Jerzego Nowosielskiego czy Andrzeja Wróblewskiego. Jednak to właśnie od chęci zakupu dwóch dzieł Jacka Malczewskiego rozpoczęła się moją kolekcjonerska pasja. Pierwszym obrazem, który mnie oczarował, było *Błędne koło* – jego niezwykła dynamika, różnorodność kolorów, postaci, które biorą udział w tym szalonym korowodzie. Drugim był *Portret Heleny Marcell*, obraz równie piękny, ale o jakże odmiennym charakterze od *Błędnego koła*. Aż trudno uwierzyć, że to dzieła tego samego artysty.

– W jakim kierunku będą Państwo rozwijali kolekcję?

JS: Cały czas interesują mnie głównie dzieła polskich klasyków tworzących w awangardzie drugiej połowy XX wieku. Mam nadzieję, że regularne działania prowadzone przez Spectra Art Space przybliżą mnie do decyzji związanych z utworzeniem w mojej kolekcji sekcji sztuki najnowszej. Dziś to dla mnie jeszcze obszar nieco oddalony od głównego nurtu moich wyborów. Niemniej, obserwuję go z dużym zainteresowaniem. Tak więc, przygoda trwa i wszystko może się wydarzyć.

AS: Jak już wspominałam, podchodzę do sztuki intuicyjnie. Jestem otwarta na nowe inspiracje. Czasami wręcz zaskakuje mnie zainteresowanie, jakie wzbudza we mnie twórca, o którym wcześniej bym nie pomyślała. Ponieważ moją ogromną pasją jest sztuka użytkowa, tworzenie wnętrz, śledzenie zarówno dokonań uznanych już artystów, jak i twórczości młodych projektantów, potrafię długo poszukiwać odpowiedniego obrazu do konkretnej przestrzeni. Zdarza się, że cierpliwie czekam, aż odnajdę dzieło, które będzie mnie satysfakcjonowało, które idealnie dopełni miejsce. Oczywiście działa to także w drugą stronę. Jeśli zakupię obraz, który mnie fascynuje, jestem w stanie zmienić całe pomieszczenie, by mógł w pełni wybrzmieć. Myślę, że gdyby dzisiaj ktoś zaproponował mi możliwość cofnięcia się w czasie i dokonania jakiejś zmiany w życiu, zostałabym architektem wnętrz. Zatem jeśli chodzi o kierunek rozwoju naszej kolekcji, wydaje mi się, że istotną rolę odgrywa tu nie tylko przemyślana strategia, ale także przypadek i intuicja. Własna nieobliczalność.

– Kolekcjonowanie to dla Państwa styl życia, czy alternatywny sposób inwestowania?

AS: I approach art in an extremely personal way. Contact with it triggers diverse emotions in me. It is them I am trying to follow. I love looking at a painting and feeling that it carries me, stimulates my imagination, provokes critical thinking. I know every piece of art I have decided to buy: its history, the place and time of finding it. I do not follow one direction or style. Obviously, there are masters whose works I value particularly high, yet at the same time I am curious about new art. As far as Polish artists are concerned, I share my husband's fascinations to a large extent: both when it comes to the painting of the turn of the 20th century: by Stanisław Wyspiański, Jacek Malczewski, Włodzimierz Tetmajer, and Wojciech Weiss, and the 20th-century art: by Tadeusz Kantor, Jerzy Nowosielski and Andrzej Wróblewski. Yet it is the desire to purchase two pieces by Jacek Malczewski that gave rise to my passion for collecting. The first painting which enchanted me was *Vicious Circle* – its extraordinary dynamics, variety of colours, characters taking part in the frenzied procession. The second one was *Portrait of Helena Marcell*, an equally beautiful painting, although differing from *Vicious Circle* in character. It is hard to believe these are pieces by the same artist.

– In what direction are you going to expand the collection?

JS: I am still interested mainly in the works by Polish classics who were active in the avant-garde of the second half of the 20th century. I also hope that regular activities undertaken by the Spectra Art Space will bring me closer to decisions concerning the creation of the newest art section in my collection. Although today this area is still somewhat distant from the mainstream of my interest, I watch with utmost attention. As long as the adventure continues, anything can happen.

AS: As I have already mentioned, my attitude to art is intuitive. I am open to new inspirations. At times, I am astonished by the interest aroused in me by an artist I would have never thought of before. As applied arts, interior design, following achievements of renowned artists and works by young designers are my immense passion, I can spend lots of time seeking a painting suitable for a given space. I sometimes wait patiently until I find a piece which satisfies me, which will perfectly complement a place. Of course, this works also the other way round. When I buy a painting that fascinates me, I can change the whole room to let it resonate in full. I think that if someone offered me a possibility to go back in time and make a change in life, I would become an interior designer. Hence, as for the direction of our collection's development, I think that a significant role is played not only by a thought-over strategy but also by accident and intuition. Our own incalculability.

– Is collecting your lifestyle or rather an alternative form of investment?

JS: Kolekcjonowanie to przygoda. Odnajduję wiele podobieństw na styku kolekcjoner sztuki i biznesmen. Kontakt z dziełami sztuki przynosi radość i odświeżające spojrzenie na codzienne sprawy. Naturalnie, obok wartości intelektualnych i estetycznych, przy podejmowaniu decyzji, które wymagają ryzyka i często niemałych sum pieniędzy, trzeba wykazywać wrażliwość inwestycyjną. W Polsce trudno jest jeszcze mówić o dojrzałym rynku sztuki, więc tym bardziej poruszając się w sferze nowych inwestycji należy bacznie przyglądać się punktom odniesienia. Śledzę i odnoszę się do cen rynkowych osiąganych na akcjach w Polsce i za granicą.

AS: I dla mnie kolekcjonowanie jest przygodą. Podróżą po sztuce, która wzbogaca o nowe doświadczenia, zapewnia nieoczekiwane spotkania i przeżycia. Jednak na tę podróż należy się odpowiednio przygotować. Można dać się ponieść wyobraźni, ale trzeba także zachować rozwagę. Dlatego nie ustajemy w naszych poszukiwaniach. Staramy się regularnie jeździć na targi sztuki, na Art Basel czy Frieze Art Fair w Londynie, oraz nie omijać ważnych wydarzeń, jak choćby Biennale w Wenecji, by wciąż na nowo odkrywać przyjemność patrzenia na sztukę.

– W powszechnej opinii, Jerzy Starak kojarzony jest z aktywnym działaniem na rzecz rozwoju polskiej nauki, głównie z dziedziny farmacji i medycyny, poprzez finansowanie badań naukowych, wpieranie innowacyjnych technologii i polskich patentów. Od 2001 roku istnieje Fundacja Polpharmy. Jakie cele stawia sobie Fundacja Rodziny Staraków, powołana w 2008 roku?

JS: Współczesność przykłada dużą wagę do innowacyjnych, odkrywczych postaw i działań wspartych o zaplecze intelektualne. Intelekt połączony z wyobraźnią to całość warunkująca postęp. Stąd każde świadome, rozwinięte społeczeństwo musi dbać zarówno o wysoką kulturę, jak i o nowoczesną naukę. Działania tego rodzaju wzmacniają zrozumienie dla znaczenia twórczości, kształtują poczucie odpowiedzialności za dziedzictwo kulturowe i naukowe, uczą szacunku do innych ludzi poprzez uznanie wolności ekspresji artystycznej i badawczego eksperymentu. Idea obu Fundacji powstała z potrzeby serca. Bez nauki i sztuki nie ma rozwoju. Postanowiłem wspierać obie dziedziny, bo wiem, że Polska to kraj wielu utalentowanych ludzi, którym należy się szansa. Naukowców i artystów łączy ta sama pasja tworzenia, odkrywania, a co najważniejsze szukania odpowiedzi na jeszcze nie zadane pytania.

Elżbieta Dzikowska: Głównym celem Fundacji Rodziny Staraków jest idea wspierania i promowania młodych, zdolnych ludzi, tworzenia dla nich optymalnych warunków rozwoju oraz pomoc w realizacji ich marzeń i pomysłów na życie. Jednocześnie, od wielu lat animuje działania związane ze sztuką, w ramach kolekcji, jak i stworzonej przestrzeni Spectra Art Space. Po trzech latach intensywnej działalności Spectra Art Space z sukcesem

JS: Collecting is an adventure. I can certainly see a lot of similarities at the meeting point of an art collector and a businessman. The contact with works of art brings joy and a fresh outlook on everyday matters. Naturally, when making decisions that involve risk and, not seldom, substantial sums of money, you must combine intellectual and aesthetic values with investment sensitivity. There is still no mature art market to speak of in Poland and therefore it is all the more necessary to pay close attention to benchmarks in the sphere of new investments. I follow and refer to the market prices achieved at auctions in Poland and abroad.

AS: Collecting is an adventure for me, too. A journey across art, which enriches you with new experiences, ensures unexpected meetings and emotions. But you must be properly prepared for such a journey. You can be carried by your imagination but reason is also important. Therefore, we continue our pursuits. We try to go to art fairs, Art Basel or Frieze Art Fair in London regularly and not to miss significant events, such as Biennale in Venice, to rediscover the pleasure of looking at art again and again.

– In the general opinion, Jerzy Starak is associated with active work for the development of Polish science, predominantly in the field of pharmacy and medicine, through financing scientific research, as well as supporting innovative technologies and Polish patents. Polpharma Scientific Foundation has been operating since 2001. What are the goals set by the Starak Family Foundation, which was established in 2008?

JS: The present day attaches great importance to innovative, exploratory attitudes and activities based on the intellectual potential. The combination of intellect and imagination is a whole that determines progress. Hence, every conscious and developed society must take care of both high culture and modern science. This type of activities enhance the understanding of the significance of creative work, form the sense of responsibility for cultural and scientific heritage, teach respect for other people by acknowledging the freedom of artistic expression and research experiment. The idea of both Foundations originated from the inner need. There is no development without science and art. I decided to support both these fields because I know that Poland is home to many talented individuals who deserve their chance. Scientists and artists share the passion for creating, discovering and, most importantly, seeking answers to unasked questions.

Elżbieta Dzikowska: The aim of the Starak Family Foundation is to support and promote young talents, create the best possible conditions for their development, and help them achieve their dreams and ideas for life. At the same time, it has animated activities related to art both as part of the collection and of Spectra Art Space for many years. After three years of intensive activities, Spectra Art Space has successfully entered the Warsaw stage

zaistniała na warszawskiej scenie instytucji kultury. Staraniem Fundacji powstało miejsce cenione i rozpoznawalne w Polsce i na świecie. Planujemy uzupełniać i wspierać działania muzeów oraz innych państwowych i pozarządowych instytucji, rozwijając tym samym w Polsce mechanizm współpracy publiczno-prywatnej na polu mecenatu kulturalnego oraz społecznej odpowiedzialności biznesu.

– W jaki sposób Fundacja realizuje wyznaczone cele?

ED: Zwracam szczególną uwagę na realizacje projektów przeznaczonych dla młodych twórców, których artystyczne aspiracje, marzenia i projekty są w tej dziedzinie głównym obszarem wsparcia fundacji. To niezwykle ważne, aby nie zapominać, że żyjemy w dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości. Jej najbardziej aktualny obraz, wnikliwe obserwacje i wrażliwe wnioski wyraźnie widać w wypowiedziach młodych twórców. To właśnie z myślą o nich powstał projekt SOON_, dynamiczna i otwarta na eksperyment platforma do prezentacji wypowiedzi z zakresu sztuk wizualnych. Od czerwca 2013 roku już ponad 30 młodych artystów zmierzyło się z zadaniem z zakresu site-specyfic. Tym samym budynek Spectra zyskał ciekawą, pulsującą energią i kreatywnością przestrzeń, gdzie pracownicy i goście mają okazję śledzić przegląd prac ilustrujących zakres zainteresowań najmłodszego pokolenia twórców.
W 2015 roku ruszył projekt poświęcony sztuce street-art`u, zdaniem wielu najciekawszego obecnie nurtu w sztukach wizualnych. Projektem Fan of Street Art pragniemy nawiązać dialog z wielowątkową i pasjonującą problematyką sztuki w przestrzeni publicznej. Na specjalnie do tego celu zaadoptowanej ścianie przy budynku Spectra, pojawiają się murale autorstwa ważnych obecnie artystów tego nurtu. Chcemy skupić uwagę, wzbudzić zainteresowanie i zachęcić do dyskusji wokół jednego z największych fenomenów sztuki ostatnich lat.

Warszawa, czerwiec 2016

of cultural institutions. The Foundation's endeavours have contributed to the establishment of a place which is appreciated and recognisable home and abroad. We are planning to complement and support the activities taken by museums and other state-owned and non-governmental institutions, thus developing the mechanism of public-private partnerships in the area of cultural patronage and social corporate responsibility in Poland.

– How does the Foundation pursue the set goals?

ED: I attach particular attention to implementing projects addressed to young artists, whose artistic aspirations, dreams and projects are the main area of the Foundation's support in this field. It is extremely important to remember that we are living in a dynamically changing reality. Its most up-to-date image, insightful observations, and sensitive findings can be noticed in young artists' statements. It is with them in mind that the SOON_ project has been developed: a dynamic platform which is open to experiment and serves the purpose of presenting statements about visual arts. As many as over 30 young artists have faced a site-specific task since June 2013. Thus, the Spectra building has gained an interesting vibrant and creative space, where employees and visitors can see an overview of works illustrating the scope of interests of the youngest generation of artists.
2015 saw the launch of a project dedicated to street art, currently the most interesting stream in visual arts according to many. The Fan of Street Art is a project with which we aim to enter into a dialogue with multithreaded and fascinating issues of art in public space. Murals by the currently significant artists of this stream appear on a specially adapted wall by the Spectra building. We wish to focus on, arouse interest in and encourage the discussion about one of the greatest art phenomena of the recent years.

Warsaw, June 2016

KOLEKCJA ANNY I JERZEGO STARAKÓW

Anna i Jerzy Starak, ulegając pasji kolekcjonerskiej, zgromadzili unikatowy zbiór polskiej sztuki XX i XXI wieku, którego znakomitą część możemy oglądać w budynku Spectra w Warszawie. Prezentowane prace, w większości realizacje określane, jako wybitne w dorobku poszczególnych artystów, tworzą reprezentacyjny przegląd polskiej sztuki, powstającej od 1945 roku do czasów obecnych.

Kolekcja powojennej polskiej sztuki udostępniona publicznie przez Annę i Jerzego Staraków jest wyrazem, nie tyle osobistego upodobania, co poczucia odpowiedzialności, cechującego wszystkich wybitnych mecenasów sztuki. Odzwierciedla rozwój właścicieli od postawy miłośników, kupujących dzieła sztuki dla własnej satysfakcji i zaspokojenia, do roli kolekcjonerów świadomych i zobligowwanych do wspierania, upowszechniania, a bywa także tworzenia zjawisk współczesnej kultury. Jest to proces, który przekształca pasję entuzjasty, w pasję badacza, dokonującego wyborów podyktowanych wiedzą i wizją. W efekcie, powstała kolekcja o walorach muzealnych, która jest rzetelnym streszczeniem najważniejszych nurtów i kierunków współczesnej polskiej plastyki. Skupia uwagę na dziełach dojrzałych, utrwala pozycję wybitnych indywidualności, jednocześnie ukazuje zróżnicowanie postaw znaczących dla całości obrazu sztuki tego czasu, nie tylko w Polsce, ale i na świecie. Muzealnej zasadzie wyboru towarzyszy pewien tradycjonalizm, widoczny w preferowaniu twórców kultywujących klasyczne dyscypliny malarstwa i rzeźby, z uznaniem istotnych wyjątków o charakterze asamblażu, czy kompozycji przestrzennej. Czyni to kolekcję przystępną, czytelną w przekazie i szczerą, co jest szczególnie istotne z perspektywy jej codziennych odbiorców, pracowników budynku Spectra. Główny trzon kolekcji, stanowi malarstwo abstrakcyjne lat 50-tych, 60-tych i 70-tych prezentujące bogactwo idei i kierunków oraz wyrażające fascynację właścicieli twórczością kreatorów życia artystycznego tamtego czasu. Oglądamy tu prace takich artystów jak:
Henryk Stażewski, wierny w całej swojej twórczości badacz syntezy, rygoru i jasności abstrakcji geometrycznej;
Jonasz Stern, z wyraźną refleksją egzystencjalną, konstruowaną w tajemniczy, wieloznaczny świat symboli i metafor;
Stefan Gierowski, w wielkoformatowych kompozycjach malarskich wywiedzionych z doświadczeń oka, podążających w kierunku badania przestrzeni i ruchu, w których buduje uniwersalne refleksje filozoficzne posługując się symbolizmem abstrakcyjnym;
Jan Lebenstein, dokonujący w swojej twórczości ciągłych modyfikacji form przekazu, jego obrazy zawierają imponujące połączenia ekspresjonizmu i abstrakcji;
Wojciech Fangor, działający twórczo w obszarze optical-artu, jego obrazy wypełniają magnetyzujące barwne kompozycje

ANNA AND JERZY STARAK COLLECTION

Anna and Jerzy Starak, yielding to the passion for collecting, gathered a unique collection of the 20th- and 21st-century Polish art, a considerable portion of which can be seen in the Spectra building in Warsaw. The presented works, the majority of which are described as outstanding pieces of art in the output of individual artists, form a representative overview of the Polish art created after 1945.

The collection of the post-war Polish art, which was made available to the public by Anna and Jerzy Starak, expresses the feeling of responsibility, which is characteristic of all prominent patrons of the arts, rather than their personal liking. It reflects the development of the owners: from the attitude of an art lovers, who purchase works of art for their own satisfaction and fulfilment, to the role of a conscious collectors obliged to support, popularise and at times even create contemporary cultural phenomena. It is a process transforming the passion of an enthusiast to the passion of an explorer, who makes choices determined by knowledge and vision. The result is a museum-specific collection that is a reliable summary of the mainstreams and major directions of the contemporary Polish visual arts. It concentrates on mature works and establishes positions of remarkable personalities, at the same time presenting diversity of attitudes that are significant for the general image of the art of that time, not only in Poland but also worldwide. Choices made by museums are characterised by certain traditionalism, which is visible in the preference for artists cultivating classical disciplines of painting and sculpture, with acknowledgement of significant exceptions, such as assemblage or spatial composition. This makes the collection intelligible, and its message readable and honest, which is particularly important from the viewpoint of its everyday recipients – employees working in the Spectra building. The core of the collection is abstract paintings of the 1950s, 1960s and 1970s, which depict a variety of ideas and directions, and express the fascination of owners with the works by the creators of the artistic life of those times. One can see here works of artists such as:
Henryk Stażewski, who – in all his works – was a faithful explorer of synthesis, rigour and clearness of geometric abstract;
Jonasz Stern, with a clear existential reflection constructed in a secret ambiguous world of symbols and metaphors;
Stefan Gierowski, in large-format painting compositions derived from experiences of the eye, striving for exploring space and motion, where universal philosophical reflections are built with the use of abstract symbolism;
Jan Lebenstein, who continuously modified forms of message in all his works, his paintings encompass impressive combinations of expressionism and abstraction;

kręgów i fal sprawiające wrażenie ruchu, iluzja oparta na rozwibrowanym przenikaniu się plam koloru jest wynikiem obserwacji i doświadczeń na polu optyki, wciąga widza w wizualną zabawę, bawiąc widza zagadkami wzroku;
Kajetan Sosnowski, prezentujący postawę eksperymentatora poszukującego inspiracji intelektualnych w zagadnieniach naukowych, które przekształca i porządkuje z magiczną siłą;
Stanisław Fijałkowski, przy użyciu znaków i symboli budujący ideogramy kompozycji metafizycznych, którym towarzyszą zazwyczaj poetyckie tytuły, w konfrontacji z obrazem często przewrotne, prowadzą do wyzwolenia z rutyny wizualnej;
Edward Krasiński, jeden z najważniejszych przedstawicieli polskiej neo- awangardy lat 60-tych i 70-tych, podążający śladem refleksji konstruktywistycznej, wyraźnie przeciętej dadaistycznym żartem, interweniuje, zaznacza, anektuje przestrzeń niebieskim scotchem szerokości 19 mm;
czy **Ryszard Winiarski**, u którego sztuka konceptualna wywodzi się z zagadnień matematyki, a ściślej z rachunku prawdopodobieństwa, nazywa swoje prace *Obszarami – penetracjami przestrzeni iluzorycznej lub realnej.*
Malarstwo figuratywne reprezentowane jest przez nawiązujące do estetyki ikony, portrety kobiet pogrążonych w kontemplacji autorstwa **Jerzego Nowosielskiego** oraz subtelne i melancholijne obrazy **Teresy Pągowskiej**, malowane płaską plamą koloru zamkniętego miękką linią. Metaforyczne i ekspresyjne wizje **Jerzego Tchórzewskiego** oraz wypełnione systemami znaków malowidła **Jana Tarasina** uzupełniają obraz polskiej sztuki powojennej o nurt bliski poetyce surrealizmu.
Wyjątkową pozycję zajmuje dorobek artystyczny wielkich indywidualności sceny sztuki polskiej –
Andrzeja Wróblewskiego, z jego ekspresją, metaforą i liryką tragizmu, sformułowanego we własne radykalne zasady ideowe, określone własną symboliką barw;
Tadeusza Kantora i jego wizjonerskiej koncepcji będącej sumą poglądów na przesłanie artysty XX wieku, twórcy w dziedzinie sztuk wizualnych i teatru, unikalnej, o niespotykanym nasyceniu osobowości twórczej;
Władysława Hasiora, z niedoścignioną wyobraźnią poety i rozpętanym żywiołem fantazjowania, realizującego swoje metaforyczne obiekty ze znalezionych przedmiotów, gdzie w kompozycji ofiarowane jest im kolejne, nowe, zaskakujące życie, gdzie tworzywem może być wszystko, prowokacyjny intelektualnie i twórczo stał się artystą totalnym;
oraz **Romana Opałki** należącego, z jego koncepcją „Opisanie świata" realizowanego w pełni w obrazach – Detalach 1965 +/- ∞, do fundamentalnych zjawisk w światowej sztuce współczesnej.
Dalej kolekcja rozwija się w kierunku lat 80-tych, ujawniając aktywność malarzy GRUPPY reprezentowanych w zbiorze przez obrazy autorstwa **Włodzimierza Pawlaka**, **Jarosława Modzelewskiego**, **Marka Sobczyka**. Ostatnie dwudziestolecie polskiej sztuki formułują zarówno intrygujące i mistyczne malarstwo **Leona Tarasewicza** z wyraźnymi sugestiami wizji natury, jak

Wojciech Fangor, who was creative in the area of optical art, his paintings are filled with mesmerising colourful compositions of circles and waves, which make the impression of motion, this illusion based on the vibrant intertwining of spots of colours is an effect of observations and experiences on the grounds of optics, it involves viewers in a visual game, entertaining them with visual puzzles;
Kajetan Sosnowski, who presented an attitude of an experimenter seeking intellectual inspirations in scientific issues, which he transformed and arranged with a magical power;
Stanisław Fijałkowski, who builds – with signs and symbols – ideograms of metaphysical compositions, usually accompanied by poetic titles which are often perverse in confrontation with the painting and lead to liberation from the visual routine;
Edward Krasiński, one of the most important representatives of the Polish neo-avant-garde of the 1960s and 1970s, who – following constructivist reflection clearly interjected with a Dadaistic joke – interferes, marks, annexes space with a 19 mm wide Scotch blue;
or **Ryszard Winiarski**, whose conceptual art originated from mathematical issues, and more specifically – from the theory of probability, called his works *Areas – Penetrations of illusory or real spaces*.
Figurative painting is represented by portraits of women immersed in contemplation, which refer to the aesthetics of icons, by **Jerzy Nowosielski**, and subtle and melancholic paintings by **Teresa Pągowska**, painted with a flat spot of colour closed with a soft line. Metaphorical and expressive visions of **Jerzy Tchórzewski**, and paintings by **Jan Tarasin**, filled with sign systems, complement the image of the Polish post-war art with a stream that is close to surrealistic poetics.
An exceptional position is occupied by the artistic output of great personalities of the Polish art stage:
Andrzej Wróblewski, with his expression, metaphor and lyrics of tragism, formulated in his own radical ideological principles, defined by his own symbolism of colours;
Tadeusz Kantor and his visionary concept being a sum of opinions about the message of the 20th-century artist, a creator in the area of visual arts and theatre, a unique exceptionally saturated creative personality;
Władysław Hasior, a poet with unrivalled imagination and unleashed element of fantasising, who created his metaphorical objects with found items, which are given a new astonishing life in the composition, where anything can be the material for use, intellectually and creatively provocative, he became a total artist;
and **Roman Opałka**, who, with his concept of "Description of the World", fully pursued in the paintings – Details 1965 +/- ∞, belonged to essential phenomena in the global contemporary art.
The collection develops further in the direction of the 1980s, demonstrating activity of GRUPPA painters represented in the collection by paintings by **Włodzimierz Pawlak**, **Jarosław Modzelewski**, **Marek Sobczyk**. The past two decades of the Polish art have been formed by both intriguing and mystical

i obrazy **Wilhelma Sasnala**, prezentujące nurt sztuki społecznie zaangażowanej o widocznym krytycznym nastawieniu do kultury masowej.
Warta podkreślenia jest obecność w kolekcji rzeźb przedwojennych klasyków: **Xawerego Dunikowskiego** i **Augusta Zamoyskiego**, którzy w swojej sztuce łączyli różne wątki nowatorskie z nawiązaniami do klasycyzujących form. Projekt stworzenia parku rzeźb otwiera realizacja **Magdaleny Abakanowicz**, jednej z najbardziej znanych polskich artystek na świecie. Odindywidualizowane sylwetki ponadludzkich rozmiarów kroczą dumnie w przestrzeni patio. Tak, jak to dzieje się z innymi realizacjami artystki, są to często postacie ludzkie, pozbawione cech charakterystycznych, anonimowe, zagubione w tłumie, ujawniające kondycję człowieka we współczesnym świecie, zagubionego w nadmiarze.

Język sztuki zmienia się nieustannie modyfikowany przez teraźniejszość. Zatem jesteśmy zobowiązani i zapraszani do ciągłej konfrontacji. Znaczenie i zawartość pojęcia piękna, prawdy, trwałości i nietrwałości znajdują się w permanentnym ruchu, ulegają wielokrotnym przemieszczeniom. Tym samym pozycjonują odbiorcę w kierunku intelektualnych poszukiwań, warunkujących jakość uczestniczenia w zjawiskach kulturotwórczych. Miarą zachowania aktualnego stanu, będącego wynikiem wpływu, jaki sztuka ma na działania społeczne, jest określona aktywność, jaką pobudza. Jedną z ważniejszych partycypacji jest kolekcjonerstwo. Dzięki tworzeniu zbiorów mamy możliwość składania i przechowywania obrazu danej rzeczywistości. W tym przypadku niedalekiej przeszłości, stanowiącej klasykę współczesności. Przemyślane działania kolekcjonerskie stanowią ważny impuls do budowania własnej tożsamości w przestrzeni intelektualnej, estetycznej, kulturowej. Są wyrazem pełnego zrozumienia i pobudzania potrzeb, które stanowią o istnieniu i rozwoju tkanki kulturotwórczej.
Przygoda, jakiej doświadcza poszukiwacz, gdy jego umiejętności odróżniania ważnego od banalnego stają się sprawne i celne, jest nieocenioną radością. W zasadzie ten moment stanowi o uleganiu całkowitym namiętnościom nie do powstrzymania. Podążanie w głąb przez zaskakujące rejony ludzkiego intelektu i wyobraźni to jak dotykanie żywiołu. Intryguje, zadziwia, pobudza, buduje, sprawia, że odczuwamy i widzimy więcej, że nasze reakcje są pełne i skuteczne Często inaczej reagujemy na codzienność, zmieniają się punkty widzenia, przybliżają rzeczy czasami nam nieznane. Walorów jest więcej, można je mnożyć. Dzięki temu kolekcja ma szansę nieustannego rozwoju i przekształcania, a decyzja otwarcia jej dla innych sprawia, że „mieć" przekształca się w „być".

Ania Muszyńska
kuratorka Spectra Art Space
Fundacja Rodziny Staraków
Warszawa, grudzień 2013

paintings by **Leon Tarasewicz** with clear suggestions of the vision of the nature and paintings by **Wilhelm Sasnal**, which present the stream of socially engaged art with a visible critical attitude to mass culture.
It is worth emphasising the presence of sculptures by pre-war classics in the collection: **Xawery Dunikowski** and **August Zamoyski**, who combined various innovative motifs with references to classicising forms. The project of creating a sculpture park opens with the work by **Magdalena Abakanowicz**, one of the most famous Polish artists worldwide. De-individualised silhouettes of superhuman sizes proudly strut along the patio. Like with other works of the artist, these are often human figures devoid of characteristic features, anonymous, lost in a crowd, revealing the human condition in the contemporary world, the loss of human beings in overabundance.

The language of the art is being modified by the present day. Hence, we are obliged and invited to become involved in a continuous confrontation. The meaning and contents of the notion of beauty, truth, permanence and impermanence are in a perpetual motion and are subject to numerous displacements. Thus they position the recipient towards intellectual explorations that determine the quality of participation in culture-forming phenomena.The measure for maintaining the current state of affairs, which results from the impact exerted by art on social activities, is the specific activity it stimulates. One of the major forms of participation is collecting. Through creating collections, we have a chance to put together and store the image of a given reality: in this case it is a close future being the classic of the present day. Well-thought collecting activities are an important impulse for building one's own identity in the intellectual, aesthetic and cultural space. They are an expression of a full understanding for and stimulating of the needs that determine the existence and development of the culture-forming fabric.
The adventure experienced by explorers when their ability to distinguish between the important and the trivial becomes efficient and accurate is an invaluable joy. Essentially, this moment determines yielding to total passions that cannot be resisted. Going deeply and through the surprising regions of the human mind and imagination is like touching the element. It intrigues, astonishes, stimulates, builds, makes us feel and see more, and makes our reactions complete and effective. We often react to the everyday life differently, points of view change and bring the unknown closer. The number of qualities is higher, and it can be even greater. Owing to that, the collection has a chance to continuously develop and transform, and the possibility to open it to others results in the transformation of "having" into "being".

Ania Muszyńska
Spectra Art Space curator
Starak Family Foundation
Warsaw, December 2013

BUDYNEK
BUILDING

BUDYNEK BIUROWY SPECTRA

Założenia autorskie

Biura dla firm o zróżnicowanym stopniu powiązań organizacyjnych zaprojektowano jako cztery wyraźnie wyodrębnione bryły, zlokalizowane wokół dziedzińca ogrodu wyniesionego ponad poziom terenu. Podium wysokiego parteru, skomunikowane z podjazdem i placem wejściowym od strony ulicy Bobrowieckiej poprzez reprezentacyjna klatkę schodową (…).

Powierzchnie biurowe wyższych pięter zaprojektowano tak, aby umożliwić elastyczne i różnorodne aranżacje wnętrz. Elewacje biur tworzą trójwymiarową, silnie światłocieniową kompozycję dwóch nakładających się na siebie płaszczyzn: aluminiowej siatki w kolorze grafitowym, perforowanej gęstym rytmem pionowych otworów okiennych i zewnętrznej powłoki – kraty z płyt jasnego piaskowca. Silnie wyeksponowano grubość i podziały płyt kamiennych, a by w pełni wykorzystać walory i charakter tego materiału. (…)

Wielokondygnacyjne bloki biur połączone są przeszklonymi atriami – wewnętrznymi ogrodami, które towarzyszą holom windowym i służą rekreacji. Ogrody w atriach łączą się przestrzennie z zielenią dziedzińca. (…)[1]

Maciej Miłobędzki
Marek Moskal

Budynek biurowy Spectra to jeden spośród zaledwie kilku polskich obiektów, które znalazły się w prestiżowym *The Phaidon Atlas of 21st Century World Architecture* – kompendium najnowszej i najlepszej światowej architektury, które pokazuje ponad 1000 najlepszych projektów ze świata oddanych do użytku w XXI wieku.

[1]„Architektura”, nr 3, 2007, s. 42-47

SPECTRA OFFICE BUILDING

Autors concept

Offices for companies with diversified degrees of organizational links were designed as four clearly separate volumes, situated around a courtyard garden, elevated above the ground level. The high ground podium, connected with the driveway and entrance yard from the Bobrowiecka street by a representative staircase (...).

The office space on upper floors has been designed to allow flexible and diverse interior design. Elevations form a three-dimensional, highly of lights composition of two overlapping surfaces: aluminum charcoal netting, perforated by thick vertical rhythm of windows, and outer shell – bars of pale sandstone plates. Heavily exposed thickness and divisions of slabs to make use of of values and the nature of the material. (...)

Multi-storey office blocks are connected by glass atriums – interior gardens that accompany elevator halls and serve recreation. Gardens in the atria connect spatially with the green courtyard. (...)[1]

Maciej Miłobędzki
Marek Moskal

Spectra Office Building is one of the few Polish objects that were included in the prestigious *The Phaidon Atlas of 21st Century World Architecture* – a compendium of the latest and best world architecture, which shows more than 1,000 of the world’s best projects completed in the twenty-first century

[1]“Architektura”, nr 3, 2007, p. 42-47

Lokalizacja:
Warszawa, ul. Bobrowiecka 6

Autorzy:
JEMS Architekci sp. z o.o.
architekci: Olgierd Jagiełło, Maciej Miłobędzki, Marek Moskal, Marcin Sadowski, Jerzy Szczepanik-Dzikowski

Współpraca autorska:
Piotr Fałat, Tomasz Japa, Andrzej Klimkiewicz, Justyna Kościańska, Michał Kurzątkowski, Izabela Wencel

Architektura wnętrz:
JEMS Architekci sp. z o.o.

Realizacja:
2004-2006

Location:
Warsaw, Bobrowiecka Str.

Architects:
JEMS Architekci sp. z o.o.
architects: Olgierd Jagiełło, Maciej Miłobędzki, Marek Moskal, Marcin Sadowski, Jerzy Szczepanik-Dzikowski

Associate architects:
Piotr Fałat, Tomasz Japa, Andrzej Klimkiewicz, Justyna Kościańska, Michał Kurzątkowski, Izabela Wencel

Interior design:
JEMS Architekci sp. z o.o.

Construction:
2004–2006

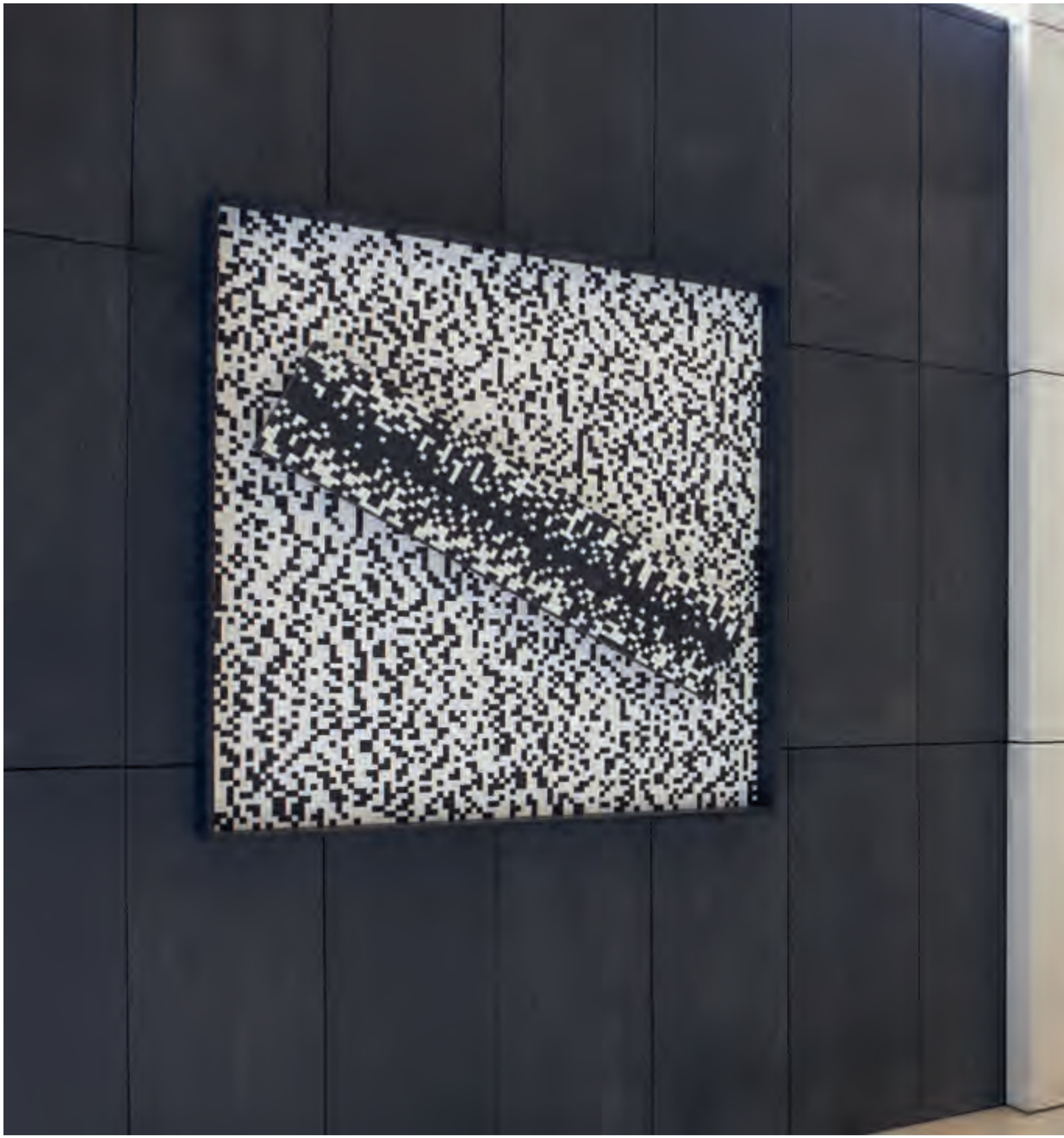

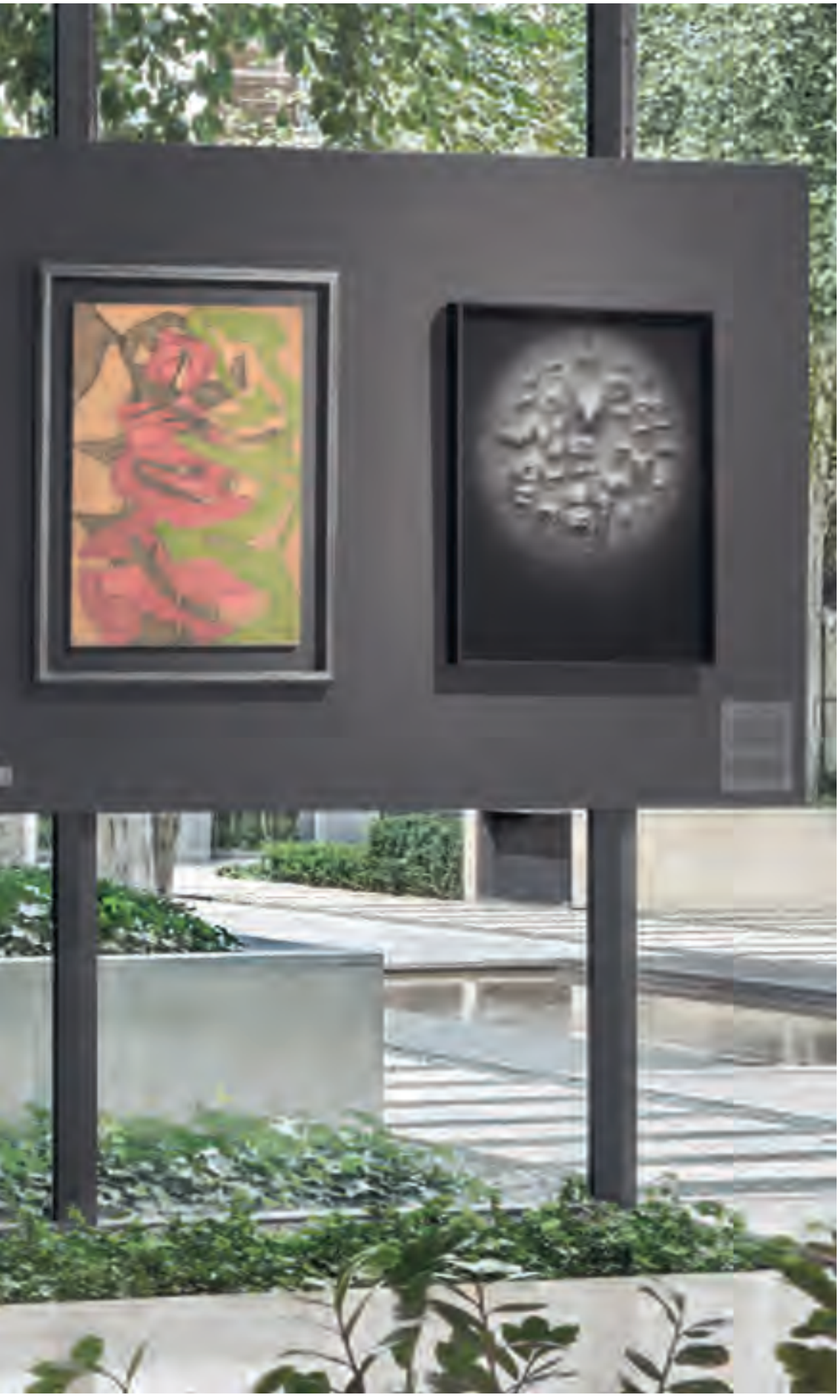

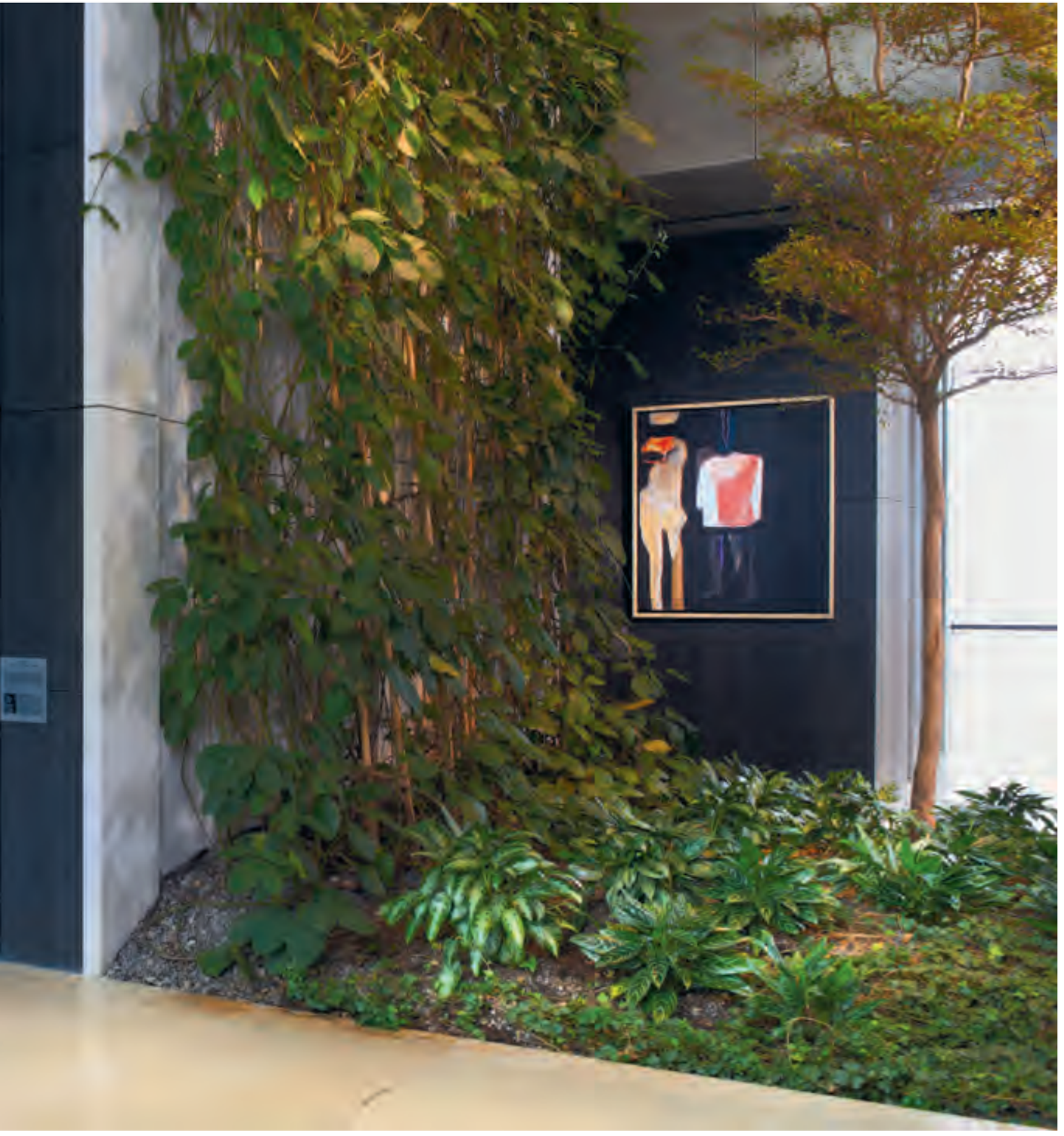

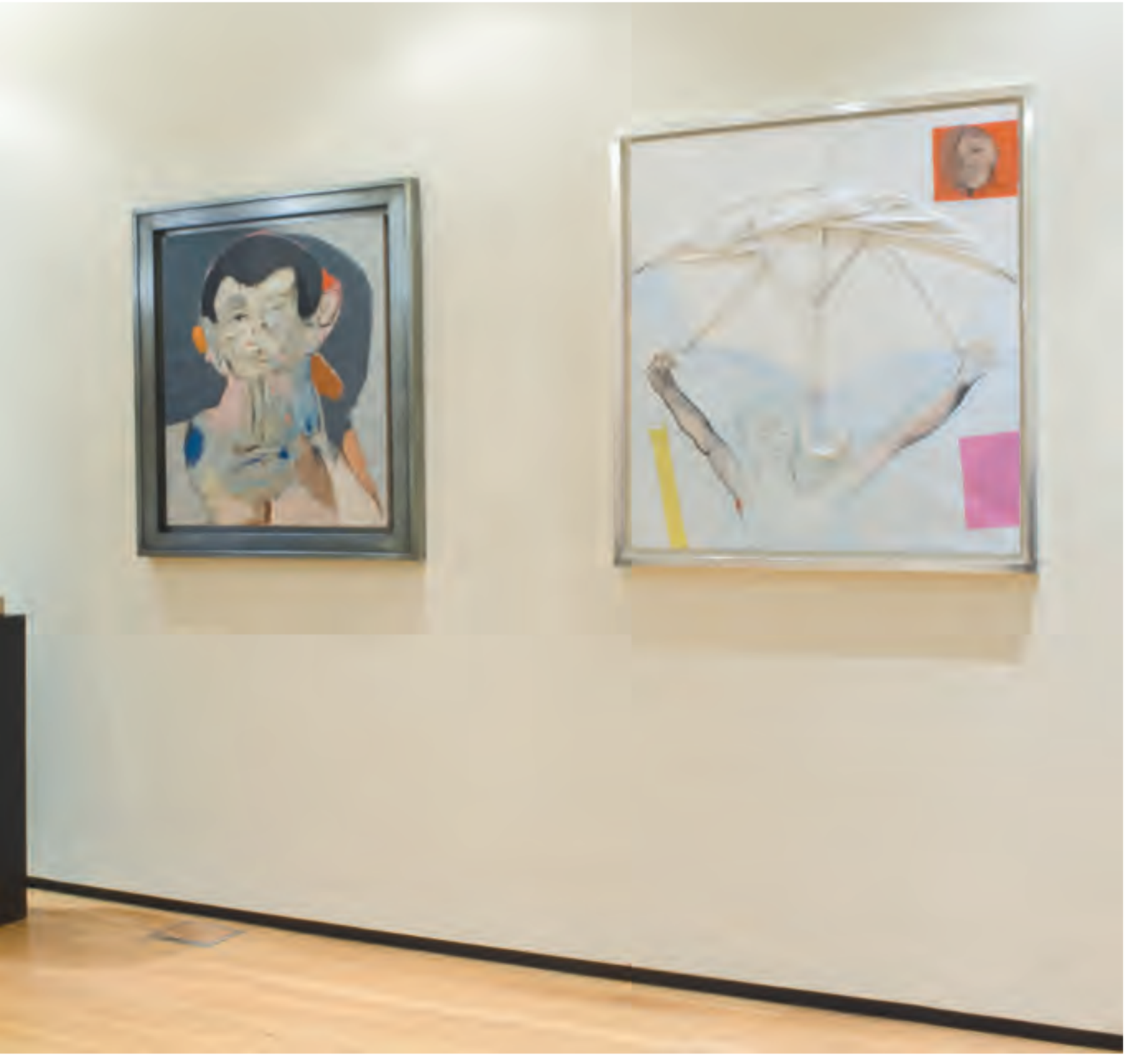

KOLEKCJA
COLLECTION

Badając człowieka, badam właściwie siebie (…). Moje formy to kolejne skóry, które z siebie zdejmuję, znacząc etapy mojej drogi. Za każdym razem należą do mnie tak bardzo, i ja należę do nich, że nie możemy bez siebie istnieć. Czuwam nad ich egzystencją. Miękkie, zawierają w sobie nieskończoną ilość kształtów możliwych, z których tylko jeden jest przeze mnie wybrany jako właściwa forma znacząca. W salach wystawowych stwarzam im przestrzenie, w których rozpościerają swoje promieniowanie energii mojej im nadanej. Istnieją razem ze mną, zależne ode mnie, ja zależna od nich.(…) Beze mnie, jak porzucone części ciała oddzielone od korpusu – nie mają sensu.[1]
Magdalena Abakanowicz

When examining a human, I actually examine myself (…) My forms are successive skins, which I take off when marking the stages of my path. Each time they belong to me and I belong to them so much that we cannot exist without each other. I keep vigil over their existence. Soft, they comprise an unlimited number of possible shapes, only one of which is chosen by me as the proper meaningful form. I create spaces for them in exhibition halls, where they can spread their radiation of my energy granted to them. They exist together with me, depending on me, I exist depending on them. (…) Without me, like abandoned limbs severed from the body – they make no sense.[1]
Magdalena Abakanowicz

MAGDALENA ABAKANOWICZ

ur.1930 Polska rzeźbiarka, twórczyni kompozycji przestrzennych tworzonych w oparciu o tkaninę – *Abakanów*. Profesor ASP w Poznaniu, członkini Rady Programowej Fundacji Centrum Twórczości Narodowej. Odznaczona Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski (1998), Orderem Zasługi Republiki Włoskiej (2000), Krzyżem Komandorskim Orderu Sztuki i Literatury Francuskiej (2004), Złotym Medalem Zasłużony Kulturze *Gloria Artis* (2005), Wielkim Krzyżem Zasługi z Gwiazdą Orderu Zasługi Republiki Federalnej Niemiec (2010). Nagrodzona Złotym Medalem na VII Biennale w São Paulo (1965). Monumentalne cykle rzeźbiarskie artystki prezentowane są w przestrzeni publicznej wielu miast na świecie, m.in. w Chicago, Jerozolimie, Seulu.

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Wrocławiu, Muzeum Sztuki w Łodzi, CSW Zamek Ujazdowski w Warszawie, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Centre Georges Pompidou w Paryżu, Museum of Modern Art w Nowym Jorku, Metropolitan Museum of Art w Nowym Jorku, National Gallery of Art w Waszyngtonie, Sezon Museum of Modern Art w Tokio, Stedelijk Museum w Amsterdamie.

Wybrane wystawy: Biennale Tkaniny w Lozannie (1962, 1976, 1985); Biennale w São Paulo (1965); Biennale w Wenecji (1968, 1980, 1995, 1997); Museum of Modern Art, Nowy Jork (1969); Muzeum Sztuki, Łódź (1974); *wystawa retrospektywna,* Museum of Contemporary Art, Chicago (1982/4); Guggenheim Museum, Bilbao (1997); Metropolitan Museum of Art, Nowy Jork (1999); CSW Zamek Ujazdowski, Warszawa (2003); Marlborough Gallery, Nowy Jork (2005).

b. 1930 A Polish sculptor, author of spatial compositions based on a textile – abakans. A Professor at Poznan Academy of Fine Arts (at present: University of Arts in Poznań), a member of the Program Council of the National Creativity Centre Foundation. Decorated with the Commander's Cross with Star of the Order of Polonia Restituta (1998), the Order of Merit of the Italian Republic (2000), the Commander's Cross of the Order of Arts and Letters of France (2004), the Gold Medal for Merit to Culture *Gloria Artis* (2005), the Great Cross of Merit with Star of the Order of Merit of the Federal Republic of Germany (2010). Awarded with the Gold Medal at the 7th Biennale in São Paulo (1965). Artist`s monumental sculpture cycles are presented in a public spaces of numerous cities worldwide i.a. Chicago, Jerusalem, Seoul.

Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Wrocław, Muzeum Sztuki in Łódź, CSW Ujazdowski Castle in Warsaw, Centre Georges Pompidou in Paris, Museum of Modern Art in New York, Metropolitan Museum of Art in New York, National Gallery of Art in Washington, Sezon Museum of Modern Art in Tokyo, Stedelijk Museum in Amsterdam.

Selected exhibitions: Tapestry Biennial in Lausanne (1962, 1976, 1985); Biennale in São Paulo (1965); Venice Biennale (1968, 1980, 1995, 1997); Museum of Modern Art, New York (1969); Muzeum Sztuki, Łódź (1974); *retrospective exhibition,* Museum of Contemporary Art, Chicago (1982/4); Guggenheim Museum, Bilbao (1997); Metropolitan Museum of Art, New York (1999); CSW Ujazdowski Castle, Warsaw (2003); Marlborough Gallery, New York (2005).

052|053 S Magdalena Abakanowicz | Bez tytułu | Untitled | 2008

Nie chcę posługiwać się językiem intelektualnym; wszystko, co mam do powiedzenia, wyrażam tylko w języku poetyckim, a najchętniej mówiłbym językiem codziennym.(…) Mówi się, że artysta musi wciąż przekraczać granice, ale nie każdy i nie zawsze jest do tego zdolny, nie każdy powinien. Jeśli o mnie chodzi, to powiedziałem sobie, że udawać nie będę, że muszę być autentyczny. Mam własny program i postawę. Mam równocześnie jednak świadomość, że jest wiele rzeczy, których nie znam i które są poza moim zasięgiem (…). Jesteśmy dziś zatruci pragnieniem, żeby wszystko wiedzieć, wszystkiego doświadczyć. Klęską dzisiejszego świata jest dążenie do posiadania wszystkiego.
W swojej własnej twórczości wciąż bronię się przed ostatecznym zdefiniowaniem siebie (…). Walczę z tym, żeby się nie określić, nie zdefiniować, nie wiedzieć wszystkiego, nie zatrzymać się. W swoich obrazach chcę dać trochę z tego chodzenia ślepca, który idzie ścieżką i nie zgubi się, w co bezwstydnie wierzę. [2]
Tadeusz Brzozowski

I don't want to use an intellectual language; all that I have to say is expressed only in a poetic language, and I would prefer to speak an everyday language (…) It is said that an artist has to continually cross the borders, but not everyone is capable of doing it, not always, and not everyone should. As far as I am concerned, I have told myself that I would not pretend, that I had to be authentic. I have my own programme and attitude. At the same time I am aware that there are many things that I don't know and that are beyond my reach (…) Now we are poisoned by desires to know everything, to experience everything. The strive for having everything is the defeat of today's world.
In my own oeuvre I am still trying not to define myself ultimately (…) I struggle not to determine myself, not to define myself, not to know everything, not to stop. In my paintings I want to present a token of the blind man's walk, who goes his path and will not get lost, in which I shamelessly believe. [2]
Tadeusz Brzozowski

TADEUSZ BRZOZOWSKI

1918–1987 Polski malarz, grafik, ilustrator, pedagog i projektant tkanin. Profesor ASP w Krakowie i Poznaniu. Laureat Nagrody Fundacji im. Alfreda Jurzykowskiego (1983), Nagrody Francesco Nullo, nagrody II Biennale Rysunku w Rijece. Nominowany do nagrody Salomona Guggenheima (1960). Członek *Grupy Krakowskiej II* (m.in. Jerzy Bereś, Tadeusz Kantor, Jerzy Nowosielski, Jan Tarasin), związany z ugrupowaniem *Phases*.
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Wrocławiu, Muzeum Tatrzańskie w Zakopanem, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki w Warszawie, Museum of Modern Art w Nowym Jorku, Guggenheim Museum w Nowym Jorku, Stedelijk Museum w Amsterdamie, Muzea Watykańskie.
Wybrane wystawy: Biennale Sztuki w São Paulo (1960, 1969, 1975); *15 Polish Painters*, Museum of Modern Art, Nowy Jork (1961); *Peintres Polonais Modernes,* Musee National d'Art Moderne, Paris (1961); Biennale w Wenecji (1962), *1000 Years of Art in Poland*, Royal Academy Of Arts Galleries, Londyn (1970); *wystawa retrospektywna*, Muzeum Narodowe, Poznań (1974); *wystawa retrospektywna*, Muzeum Narodowe: Warszawa, Kraków, Wrocłw (1997–1998).

1918–1987 A Polish painter, graphic artist, illustrator, teacher and textile designer. A Professor at the Academy of Fine Arts in Krakow and Poznan Academy of Fine Arts (at present: University of Arts in Poznań). A winner of Alfred Jurzykowski Foundation Award (1983), Francesco Nullo Award, 2nd Drawing Biennale in Rijeka award. Nominated to Salomon Guggenheim award (1960). A member of *Grupa Krakowska II* (i.a. Jerzy Bereś, Tadeusz Kantor, Jerzy Nowosielski, Jan Tarasin), engaged in *Phases* group.
Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Kracow, Poznań, Wrocław, Tatra Museum in Zakopane, Zachęta National Gallery of Art in Warsaw, Museum of Modern Art in New York, Guggenheim Museum in New York, Stedelijk Museum in Amsterdam, Vatican Museums.
Selected exhibitions: Biennale in São Paulo (1960, 1969, 1975); *15 Polish Painters*, Museum of Modern Art, New York (1961); *Peintres Polonais Modernes,* Musee National d'Art Moderne, Paris (1961); Venice Biennale (1962), Royal Academy Of Arts Galleries, Londyn (1970); *retrospective exhibition*, National Museum, Poznań (1974); *retrospective exhibition,* National Museums: Warsaw, Cracow, Wrocław (1997–1998).

056|057 S Tadeusz Brzozowski | Imperatryca | Imperatrice | 1972

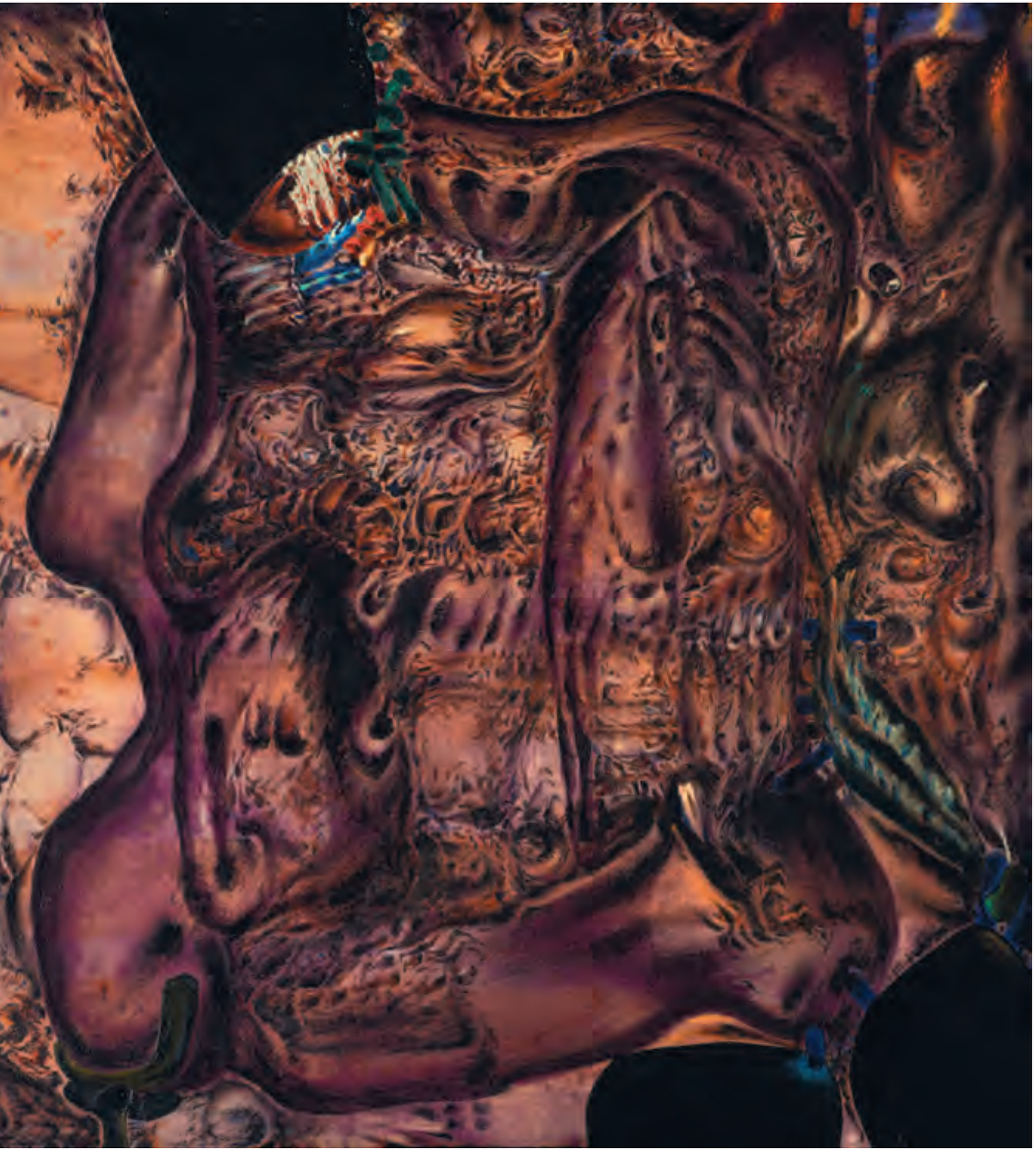

Jeżeli sztuka jest odkryciem prawdy bogatszej niż sama natura, to moim jedynym problemem jest zobaczyć świat takim, jakim go nie zauważono. Poszukuję form uproszczonych, czytelnych, które sugerują ukryte znaczenie wspólne wszystkiemu życiu. Formy nieregularne, wąskie, szerokie, płaskie, ciężkie, świetliste, zmienne, maluję wyłącznie z wyobraźni. Tworzę struktury pionowe, układy sploty, układy na przekątnej. Krawędź płótna do niczego mnie nie zobowiązuje. Elementy wydają się niekończące, lecą za obraz, są otwarte w kompozycji. Plamom towarzyszy linia, która istnieje samodzielnie i nie stanowi konturu. Zespoły linii rozchodzą się na wszystkie strony, krzyżują się, zmieniają w cieniutkie kreski. Maluję gładko, przezroczyście, daje to efekt lekkości i świetlistości, unikam plam i śladów pędzla. [3]
Anna Cyronek-Kalinowska

If art is the discovery of a truth that is richer than the nature itself, then my sole problem is to see the world as it has not been noticed. I seek simplified, legible forms which suggest a hidden meaning that is shared by all life forms. I paint irregular, narrow, wide, flat, heavy, luminous, variable forms only based on my imagination. I create vertical structures, weave configurations, diagonal configurations. The canvas verge does not oblige me to anything. Elements seem indefinite, they move outside the painting, their composition is open. Patches are accompanied by the line, which exists independently and does not constitute a contour. Line sets diverge in all sides, they intersect, change into thin strokes. I paint smoothly, transparently, which gives an effect of lightness and luminosity, I avoid patches and traces of the paintbrush. [3]
Anna Cyronek-Kalinowska

ANNA CYRONEK-KALINOWSKA

1919–2008 Polska malarka. Związana ze środowiskiem polskiej awangardy. Żona artysty Tadeusza Kalinowskiego. Brała udział w ważnych festiwalach sztuki polskiej, m.in. Salony Marcowe w Zakopanem, Złote Grono w Zielonej Górze, Festiwale Malarstwa Współczesnego w Szczecinie. Laureatka jednego z najbardziej prestiżowych stypendiów artystycznych na świecie przyznawanych przez The Pollock-Krasner Foundation (2001).
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Poznaniu, Muzeum Śląskie w Katowicach, Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy oraz kolekcje prywatne w Polsce, Austrii, Francji i USA.
Wybrane wystawy: CBWA, Poznań (1959); Salon ZPAP, Arsenał, Poznań (1967); Galeria A, Gniezno (1970); BWA Zielona Góra (1975); Arsenał, Poznań (1979); BWA Konin (1984); *wystawa retrospektywna*, Arsenał, Poznań (1999); Galeria Renes, Warszawa (2001)

1919–2008 A Polish painter. Affiliated with the Polish avant-garde circles. Wife of Tadeusz Kalinowski, artist. Participant of important festivals of Polish art, i.a. March Salons in Zakopane, Golden Grape in Zielona Góra, Festivals of Contemporary Painting in Szczecin. Laureate of one of the most prestigious art scholarships worldwide, awarded by The Pollock-Krasner Foundation (2001).
Works in collections i.a.: National Museum in Poznań, Silesian Museum in Katowice, District Museum in Bydgoszcz and private collections in Poland, Austria, France and USA.
Selected exhibitions: CBWA, Poznań (1959); Salon ZPAP, Arsenał, Poznań (1967); A Gallery, Gniezno (1970); BWA Zielona Góra (1975); Arsenał, Poznań (1979); BWA Konin (1984); *retrospective exhibition*, Arsenał, Poznań (1999); Renes Gallery, Warsaw (2001)

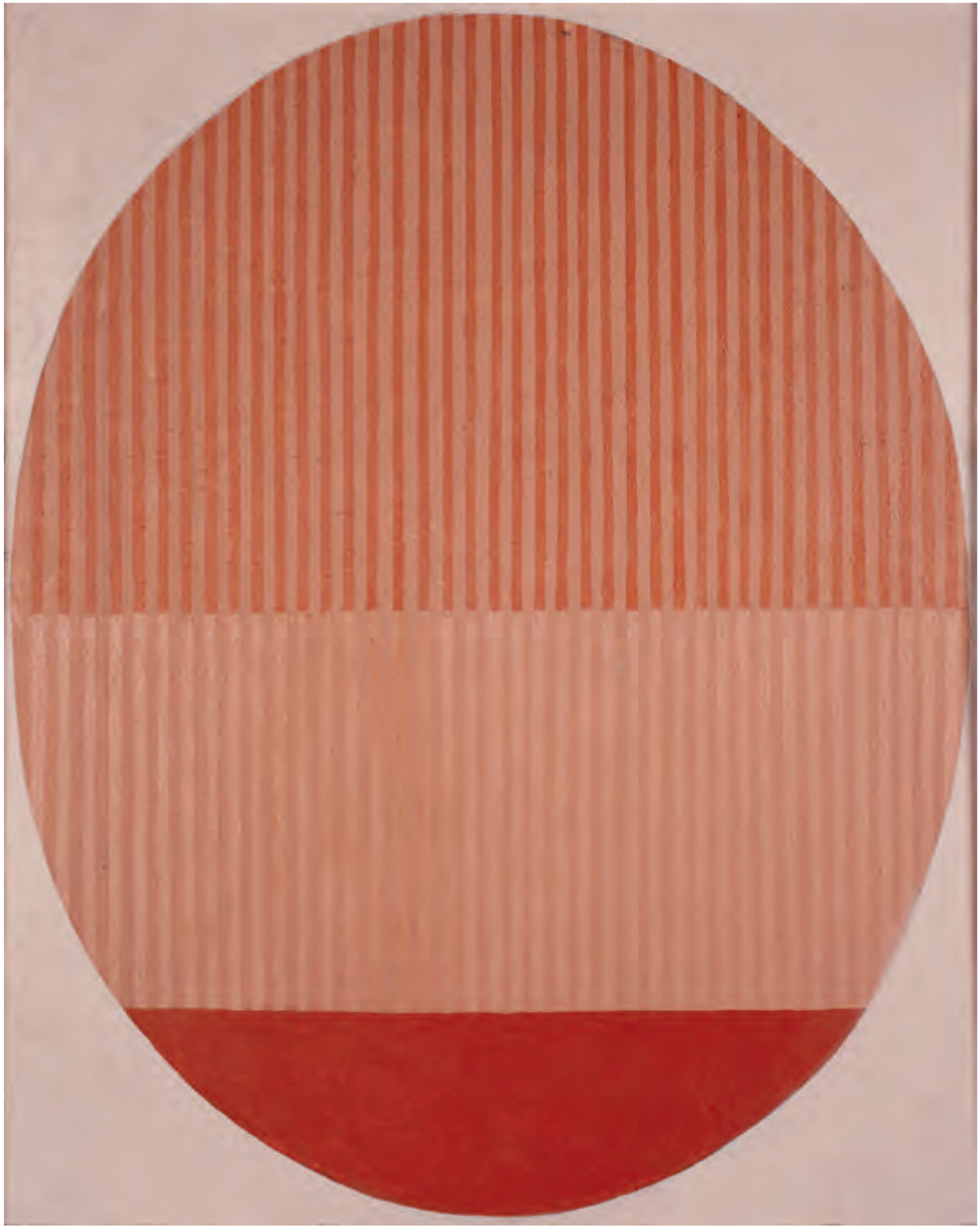

Intuicja to dar boży, coś całkowicie niewytłumaczalnego. Dzięki niej tworzy się czasem rzeczy bezbłędne. Ona decyduje o tym, że jeden obraz jest tępy, a drugi – lśni, choć oba przedstawiają ten sam temat. Bo temat nie jest ważny. To pretekst. Temat nie zmienia się od wieków: kobieta, kwiaty, martwa natura… Zawsze ufam intuicji. [4]
Tadeusz Dominik

Intuition is a gift of God, something completely unexplainable. It is owing to intuition that flawless things are created at times. It is intuition that determines dullness of one painting and gleam of the other, while both present the same theme. This is because the theme is unimportant. It is a pretext. The theme has not changed for ages: the woman, flowers, still life… I always rely on intuition.. [4]
Tadeusz Dominik

TADEUSZ DOMINIK

1928–2014 Polski malarz, grafik, rzeźbiarz, pedagog, twórca tkanin artystycznych i ceramik. Profesor ASP w Warszawie. Odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski (2004). Laureat Nagrody im. Jana Cybisa (1973), stypendysta rządu francuskiego (1958–59) i Ford Foundation (1961–62).
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Wrocławiu, Museum of Modern Art w Nowym Jorku, Museo de Bellas Artes w Caracas, Museum Albertina w Wiedniu, Stedelijk Museum w Amsterdamie, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki w Warszawie.
Wybrane wystawy: Biennale Sztuki w Wenecji (1956); Biennale Sztuki w São Paulo (1957); Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1957); Guggenheim International Award, Nowy Jork (1958); Galerie Lambert, Paryż (1959); *15 Polish Painters*, Museum of Modern Art, Nowy Jork (1961); Musee d'Art Moderne de la ville de Paris, Paryż (1961); Galerie fur Moderne Kunst Varrelbisch, Hamburg (1988); Miejska Galeria Sztuki, Łódź (2000).

1928–2014 A Polish painter, graphic artist, sculptor, teacher, creator of artistic textiles and ceramics. A Professor at the Academy of Fine Arts in Warsaw. Decorated with the Officer's Cross of the Order of Polonia Restituta (2004). A winner of Jan Cybis Award (1973), a holder of the French government's scholarship (1958–59) and Ford Foundation's scholarship (1961–62).
Works in collections i.a.: National Museum in Warsaw, Kracow, Poznań, Wrocław, Museum of Modern Art in New York, Museo de Bellas Artes in Caracas, Museum Albertina in Vienna, Stedelijk Museum in Amsterdam, Zachęta National Gallery of Art in Warsaw
Selected exhibitions: Venice Biennale (1956); Biennale in São Paulo (1957); Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (1957); Guggenheim International Award, New York (1958); Galerie Lambert, Paris (1959); *15 Polish Painters*, Museum of Modern Art, New York (1961); Musee d'Art Moderne de la ville de Paris, Paris (1961); Galerie fur Moderne Kunst Varrelbisch, Hamburg (1988); City Art Gallery, Łódź (2000).

064|065 Tadeusz Dominik | Kompozycja | Composition | lata 60-te XX w. | 60s XX c.

066|067 S Tadeusz Dominik | Kompozycja | Composition | 1958

Dominik

068|069 Tadeusz Dominik | Owoce IV | Fruits IV | 1981

Daniella

Europa, znudzona swoim własnym przerafinowaniem, pragnie wstrząsów, prawdziwych silnych emocji artystycznych, a my zamiast tych silnych tworów, na które stać nas przecie, dajemy jedynie słabe naśladownictwa Zachodu. Cała moja praca stała zawsze w niezgodzie z otaczającymi mnie warunkami. Walczyłem. Dziś ciągle jeszcze czuję się młody i gotów do dalszej walki o prawdę w sztuce. [5]
Xawery Dunikowski

Europe, bored with its own over-sophistication, needs shocks, truly strong artistic emotions, and instead of those strong works which we are able to provide, we are only giving it a weak imitation of the West. All my work has always expressed disagreement to the surrounding conditions. I was fighting. Now, I still feel young and ready to keep fighting for the truth in art. [5]
Xawery Dunikowski

XAWERY DUNIKOWSKI

1875–1964 Polski rzeźbiarz, malarz i pedagog. Profesor ASP w Krakowie, Warszawie i Wrocławiu. Odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski (1928), Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski (1948) i Złotym Wawrzynem Akademickim Polskiej Akademii Literatury (1935).
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Rzeźby im. Xawerego Dunikowskiego, Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie, Muzeum Narodowe w Krakowie, Wrocławiu, Muzeum Villa La Fleur w Konstancinie-Jeziornie, Lietuvos Nacionalinis Muziejus w Wilnie, Kościół Jezuitów w Krakowie.
Wybrane wystawy: Biennale w Wenecji (1914, 1920); *Wystawa sztuki dekoracyjnej,* Paryż (1924); *Klassenbuederr Waffenbrueder*, Alte Nationalgalerie, Berlin (1966); *Le Symbolisme polonais*, Musee des Beaux-Arts de Rennes (2004); Królikarnia, Warszawa (2007); Muzeum Narodowe, Kraków (2008); *wystawa retrospektywna*, Centrum Rzeźby Polskiej, Orońsko (2011); Międzynarodowe Centrum Kultury, Kraków (2013); *Spectrum – rzeźba*, Spectra Art Space, Fundacja Rodziny Staraków, Warszawa (2015).

1875–1964 A Polish sculptor, painter and teacher. A Professor at the Academy of Fine Arts in Krakow, Warsaw and Wrocław. Decorated with the Officer's Cross of the Order of Polonia Restituta (1928), the Commander's Cross with Star of the Order of Polonia Restituta (1948) and the Golden Laurel of the Polish Academy of Literature (1935).
Works in collections i.a.: The Xawery Dunikowski Museum of Sculpture–Królikarnia, a division of the National Museum in Warsaw, National Museum in Cracow, Wrocław, Lietuvos Nacionalinis Muziejus in Vilnius, Jesuit Church in Krakow.
Selected exhibitions: Venice Biennale (1914, 1920); *International Exposition of Decorative Arts,* Paris (1924); *Klassenbuederr Waffenbrueder,* Alte Nationalgalerie, Berlin (1966); *Le Symbolisme polonais*, Musee des Beaux-Arts de Rennes (2004); Królikarnia, Warsaw (2007); National Museum, Krakow (2008); *retrospective exhibition*, Centre of Polish Sculpture in Orońsko (2011); International Cultural Centre, Krakow (2013); *Spectrum – sculpture*, Spectra Art Space, Starak Family Foundation, Warsaw (2015).

 Xawery Dunikowski | Kobieta brzemienna | Pregnant Woman | 1906

Przez wprowadzenie elementów plastycznych w układ przestrzenny i przez umożliwienie odbiorcy wzięcia udziału w tym układzie, powstaje powiązanie, którego odbiorca jest częścią. (…) Interesuje mnie stwarzanie wzoru, tak, jak swego rodzaju wzorem był obraz. (…) Malarstwo, które mnie interesuje, nie może być oddzielone od przestrzeni, która je otacza, od rzeczy, które je otaczają, od osoby, która w tych stosunkach bierze udział. Obraz, o którym myślę, powinien być niesamodzielny, głodny. Może istnieć jako jeden z elementów zespołu. Dopiero w życiu tego zespołu może manifestować się sztuka. [6]
Wojciech Fangor

The introduction of artistic elements to the spatial arrangement and the possibility for the recipient to take part in that arrangement create a connection, of which the recipient is a part (…) I am interested in creating a pattern, just like a painting used to be a kind of a pattern (…) The painting I am interested in cannot be separated from the space that surrounds it, from things that surround it, from the person who participate in these relationships. The painting I am thinking of should not be self-reliant, it should be hungry. It can exist as one of the elements of a group. Only in the life of the group can art be manifested. [6]
Wojciech Fangor

WOJCIECH FANGOR

1922–2015 Polski malarz, grafik, rzeźbiarz, współtwórca Polskiej Szkoły Plakatu. Odznaczony Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski (2011) oraz Złotym Medalem Zasłużony Kulturze *Gloria Artis* (2008). Stypendysta Institute for Contemporary Art w Waszyngtonie (1962) i Ford Foundation w Berlinie Zachodnim (1964-65). Laureat Nagrody Fundacji Alfreda Jurzykowskiego (1978) i Nagrody im. Jana Cybisa (2015). W 1970 roku miał, jako pierwszy i jedyny jak dotychczas polski artysta, indywidualną wystawę w nowojorskim Muzeum Solomona Guggenheima. Stał się znany i rozpoznawalny, jako jeden z najoryginalniejszych twórców op-artu.
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Wrocławiu, Muzeum Sztuki w Łodzi, Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku, Museum of Modern Art w Nowym Jorku, San Francisco Museum of Modern Art–SFOMA, Stedelijk Museum w Amsterdamie, The Israel Museum w Jerozolimie, Art House–Thoma Foundaion w Santa Fe, The Power Gallery of Art w Sydney, Harlem Museum w Nowym Jorku.
Wybrane wystawy: *15 Polish Painters*, Museum of Modern Art, Nowy Jork (1961); Institute of Contemporary Art w Waszyngtonie (1962); Galerie Lambert, Paryż (1963); Galerie Springer, Berlin (1965); *The Responsive Eye*, Museum of Modern Art, Nowy Jork (1965); Biennale w Wenecji (1968); Solomon R. Guggenheim Museum, Nowy Jork (1970); *wystawa retrospektywna,* Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1990); CSW Zamek Ujazdowski, Warszawa (2003); Spectra Art Space, Fundacja Rodziny Staraków, Warszawa (2015).

1922–2015 A Polish painter, graphic artist, sculptor, a co-founder of the Polish School of Posters. Decorated with the Commander's Cross with Star of the Order of Polonia Restituta (2011) and the Gold Medal for Merit to Culture *Gloria Artis* (2008). A fellow at the Institute for Contemporary Art in Washington D.C. (1962) and Ford Foundation in West Berlin (1964-65). A winner of Alfred Jurzykowski Foundation Award (1978) and Jan Cybis Award (2015). In 1970, he had an individual exhibition in the New York Solomon Guggenheim Museum as the first and only Polish artist to date. He became well-known and recognisable all over the world, as one of the most original op-art artists.
Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Kracow, Poznań, Wrocław, Muzeum Sztuki in Łódź, Centre of Polish Sculpture in Orońsko, Museum of Modern Art in New York, San Francisco Museum of Modern Art–SFOMA, Stedelijk Museum in Amsterdam, Jankilevitsch Collection, The Israel Museum in Jerusalem, Art House–Thoma Foundaion in Santa Fe, The Power Gallery of Art in Sydney, Harlem Musuem in New York
Selected exhibitions: *15 Polish Painters*, Museum of Modern Art, New York (1961); Institute of Contemporary Art in Washington (1962); Galerie Lambert, Paris (1963); Galerie Springer, Berlin (1965); *The Responsive Eye*, Museum of Modern Art, New York (1965); Venice Biennale (1968); Solomon R. Guggenheim Museum, New York (1970); *retrospective exhibition,* Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (1990); CSW Ujazdowski Castle, Warsaw (2003); Spectra Art Space, Starak Family Foundation, Warsaw (2015).

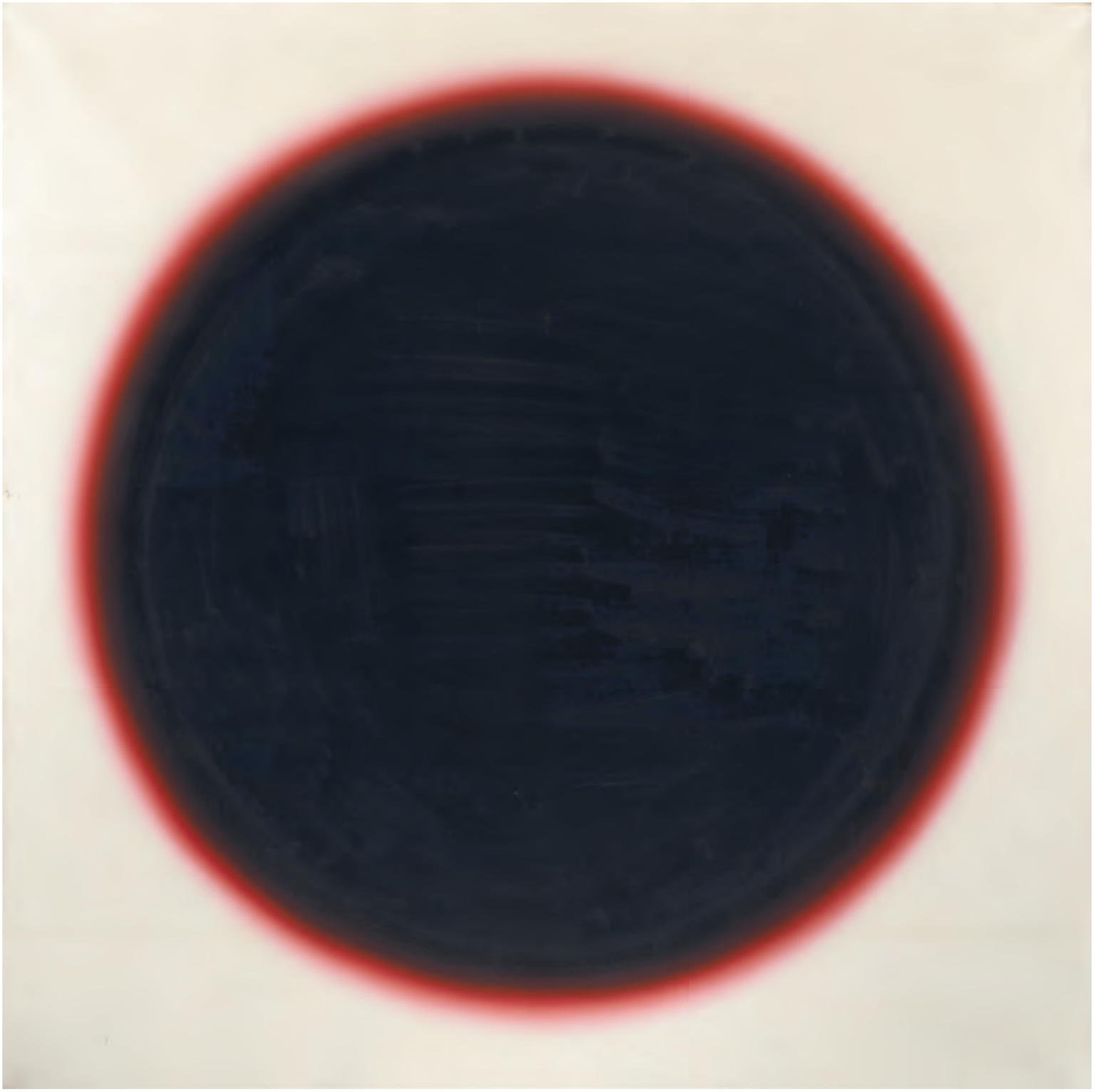

 Wojciech Fangor | #4 | 1964

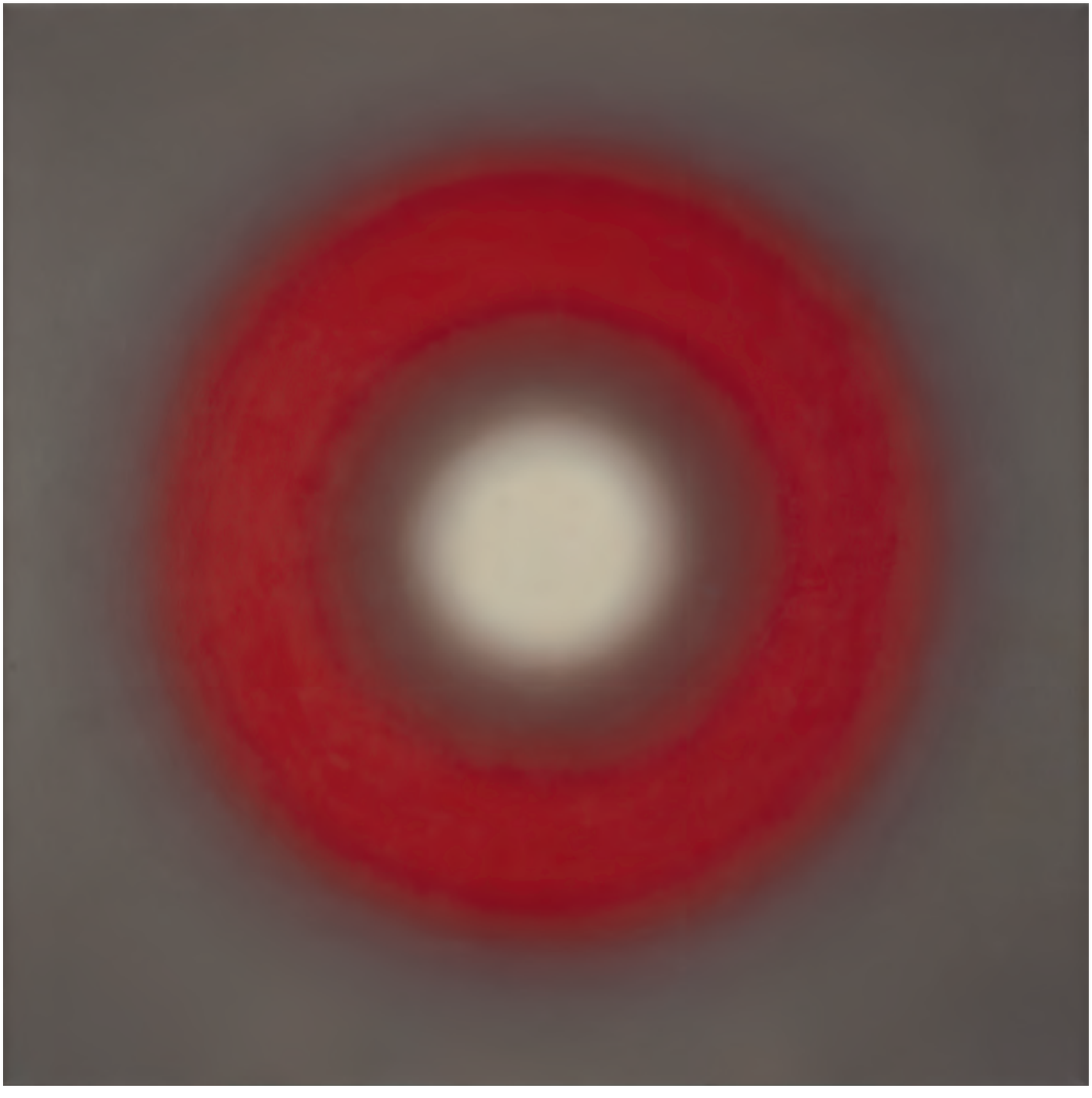

Wojciech Fangor | M 52 | 1969

Ingarden mówił, że dzieło sztuki posiada obok miejsc określonych miejsca nieokreślone, luzy, które domagają się uzupełnienia w twórczym procesie konstytuowania dzieł sztuki. Dzieło sztuki – jak słusznie mówi Ingarden – to nie jest malowidło. Ono stanowi tylko jego fundament bytowy. Dzieło sztuki jest przedmiotem intencjonalnym i powstaje każdorazowo w procesie konstytuującym je przez jego oglądanie, myślenie o jego sensie. (…)
W XX wieku życie się tak skomplikowało, że artyści powinni być świadomi procesów, jakie w nim zachodzą. Za bardzo istotne uważam moje przekonanie, że sztuka powinna angażować się w etyczna stronę naszego życia, przyczyniać się do zwiększania napięcia moralnego. Bez tego uprawianie sztuki jest zwykłym karierowiczostwem, a nie powołaniem. [7]
Stanisław Fijałkowski

Ingarden used to say that apart from defined spaces a piece of art contains indefinite parts, empty spaces, which need to be completed in the creative process of piece of art constitution. As correctly persuaded by Ingarden, a piece of art is not a painting. The latter forms merely the foundation of the former's existence. A piece of art is an intentional object and comes into being from time to time in the process that constitutes it by viewing, thinking about its sense. (…)
Life became so complicated in the 20th century that artists should be aware of the processes that occur in it. What I find very significant is my conviction that art should become involved in the ethical side of our life, contribute to the increased moral tension. Without it, pursuit of art is mere careerism, not vocation. [7]
Stanisław Fijałkowski

STANISŁAW FIJAŁKOWSKI

ur. 1922 Polski malarz, grafik i pedagog. Profesor oraz doctor honoris causa ASP w Łodzi. Odznaczony Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski (2013) i Złotym Medalem Zasłużony Kulturze *Gloria Artis* (2005). Laureat Nagrody Krytyki Artystycznej im. Cypriana Kamila Norwida (1977), Nagrody im. Jana Cybisa (1989) oraz nagród na krajowych i międzynarodowych wystawach, min.: Biennale Grafiki w Lublanie (1977) i Międzynarodowym Festiwalu Malarstwa w Cagnes-sur-Mer (1978).
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Wrocławiu, Bydgoszczy, Muzeum Sztuki w Łodzi, Museum of Modern Art w Nowym Jorku, Tate Gallery w Londynie, Galeria Trietiakowska w Moskwie, Graphische Sammlung Albertina w Wiedniu, Albertinum w Dreźnie, Stedelijk Museum w Amsterdamie.
Wybrane wystawy: Galerie Lambert, Paryż (1965); Biennale w Tokio (1968); Biennale w São Paulo (1969); Biennale w Wenecji (1972); Ujpest Galeria, Budapeszt (1992); Galeria EGO, Poznań (2002); *wystawa retrospektywna*, Muzeum Narodowe: Poznań, Wrocław i Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (2003); Atlas Sztuki, Łódź (2010).

b. 1922 A Polish painter, graphic artist and teacher. A Professor and doctor honoris causa of the Academy of Fine Arts in Łódź. Decorated with the Commander's Cross with Star of the Order of Polonia Restituta (2013) and the Gold Medal for Merit to Culture *Gloria Artis* (2005). A winner of Cyprian Kamil Norwid Artistic Critique Award (1977), Jan Cybis Award (1989), and awards at Polish and international exhibitions, i.a.: Print Biennale in Ljubljana (1977) and International Painting Festival in Cagnes-sur-Mer (1978).
Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Kracow, Poznań, Wrocław, Bydgoszcz, Muzeum Sztuki in Łódź, Museum of Modern Art in New York, Tate Gallery in London, Tretyakov Gallery in Moscow, Graphische Sammlung Albertina in Vienna, Stedelijk Museum in Amsterdam
Selected exhibitions: Galerie Lambert, Paris (1965); Biennale in Tokyo (1968); Biennale in São Paulo (1969); Venice Biennale (1972); Ujpest Galeria, Budapest (1992); Galeria EGO, Poznań (2002); *retrospective exhibition*, National Museums: Poznań, Wrocław, Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (2003); Atlas Sztuki, Łódź (2010).

082|083 Stanisław Fijałkowski | Kompozycja z chmurami | Composition with the Clouds | 1958

Jeśli ktoś maluje niefiguratywnie, mówi się zazwyczaj, że jest abstrakcyjny. A przecież może to być jedynie zwykłe malarstwo dekoracyjne, które nic nie wyraża. Abstrakcja zaś – moim zdaniem – musi coś wyrażać. Nie przedstawiać, ale właśnie wyrażać. (…) Jeśli malarstwo posiada w sobie jakąś tajemnicę, jeśli posiada głębię, daje możliwość wielowarstwowych odczuć, wyraża więcej niż zarejestrowanie faktu – wtedy staje się dobrym malarstwem, staje się sztuką. Dotyczy to zarówno malarstwa abstrakcyjnego, jak i wszystkich innych kierunków. Malarstwo figuratywne też może być obojętną dekoracją, ale w sztuce abstrakcyjnej widać tę dekorację łatwiej, wyraźniej się czuje, że chodzi tylko o połączenie różnych elementów i rytmów. Taki obraz daje mało możliwości interpretacyjnych; ot – plama na ścianie, układ prostokątów czy trójkątów. Byłbym jednakże ostrożny w osądach i sformułowaniach, choćby dlatego, że wiele obrazów w naszej świadomości jest czymś innym niż w naszym postrzeganiu. Istnieje więc pewna dwuznaczność i ona także sprawia, że malarstwo staje się czymś więcej niż zwykłą rejestracją przedmiotów, zjawisk, sposobów widzenia. [8]
Stefan Gierowski

If someone paints non-figuratively, they are usually said to be abstract. But actually this could be only mere decorative painting, which does not express anything. In my opinion, abstraction has to express something, in turn. Not present but actually express something. (…) If painting conceals a mystery, if it has depth, gives multi-layer emotions, expresses more than a recorded fact – then it becomes good painting, becomes art. This refers to abstract painting and all other directions as well. Figurative painting can be a neutral decoration as well, but in abstract art it is easier to see this decoration, it is felt more clearly that merely a combination of various elements and rhythms is the case. Such a picture provides few interpretation possibilities; merely a patch on the wall, a configuration of rectangles or triangles. But I would be careful in judging or making statements, for example because many paintings are something different in our consciousness than in our perception. So there is a certain ambiguity and it also makes painting become something more than ordinary recording of objects, phenomena, ways of looking. [8]
Stefan Gierowski

STEFAN GIEROWSKI

ur. 1925 Polski malarz, rysownik, pedagog. Profesor ASP w Warszawie. Odznaczony Złotym Medalem Zasłużony Kulturze *Gloria Artis* (2005). Laureat Nagrody im. Jana Cybisa (1980) oraz Nagrody im. Kazimierza Ostrowskiego (2005). Wywarł wpływ na twórczość członków *Gruppy*.
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Poznaniu i Wrocławiu, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum im. L.Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, Galeria Arsenał w Białymstoku, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki w Warszawie, CSW Zamek Ujazdowski w Warszawie.
Wybrane wystawy: I Biennale Młodych, Paryż (1959); Biennale w São Paulo (1959); Galerie Le Cloche, Paryż (1961, 1965); *15 Polish Painters*, Museum of Modern Art, Nowy Jork (1961); *Exposition de AIAP*, Tokio (1966); Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1967); Biennale Sztuki w Wenecji (1968); Muzeum Sztuki, Łódź (1985); Galeria Zderzak, Kraków (1991); *Eyeshot,* Nikolaj, Kopenhaga (1991); Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (2000); *wystawa retrospektywna,* Muzeum Narodowe, Poznań (2000).

b. 1925 A Polish painter, draftsman, teacher. A Professor at the Academy of Fine Arts in Warsaw. Decorated with the Gold Medal of Merit to Culture *Gloria Artis* (2005). A winner of Jan Cybis Award (1980) and Kazimierz Ostrowski Award (2005). He influenced the works created by *Gruppa* members.
Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Kracow, Poznań, Wrocław, Muzeum Sztuki in Łódź, Leon Wyczółkowski Museum in Bydgoszcz, Arsenał Gallery in Białystok, Zachęta National Gallery of Art in Warsaw, CSW Ujazdowski Castle in Warsaw
Selected exhibitions: I Biennale, Paris (1959); Biennale in São Paulo (1959); Galerie Le Cloche, Paris (1961, 1965); *15 Polish Painters*, Museum of Modern Art, New York (1961); *Exposition de AIAP*, Tokyo (1966); Zachęta National Gallery of Art, Warsaw(1967); Venice Biennale (1968); Muzeum Sztuki, Łódź (1985); Zderzak Gallery, Kracow (1991); *Eyeshot,* Nikolaj Gallery, Copenhagen (1991); Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (2000); *retrospective exhibition,* National Museum in Poznań (2000).

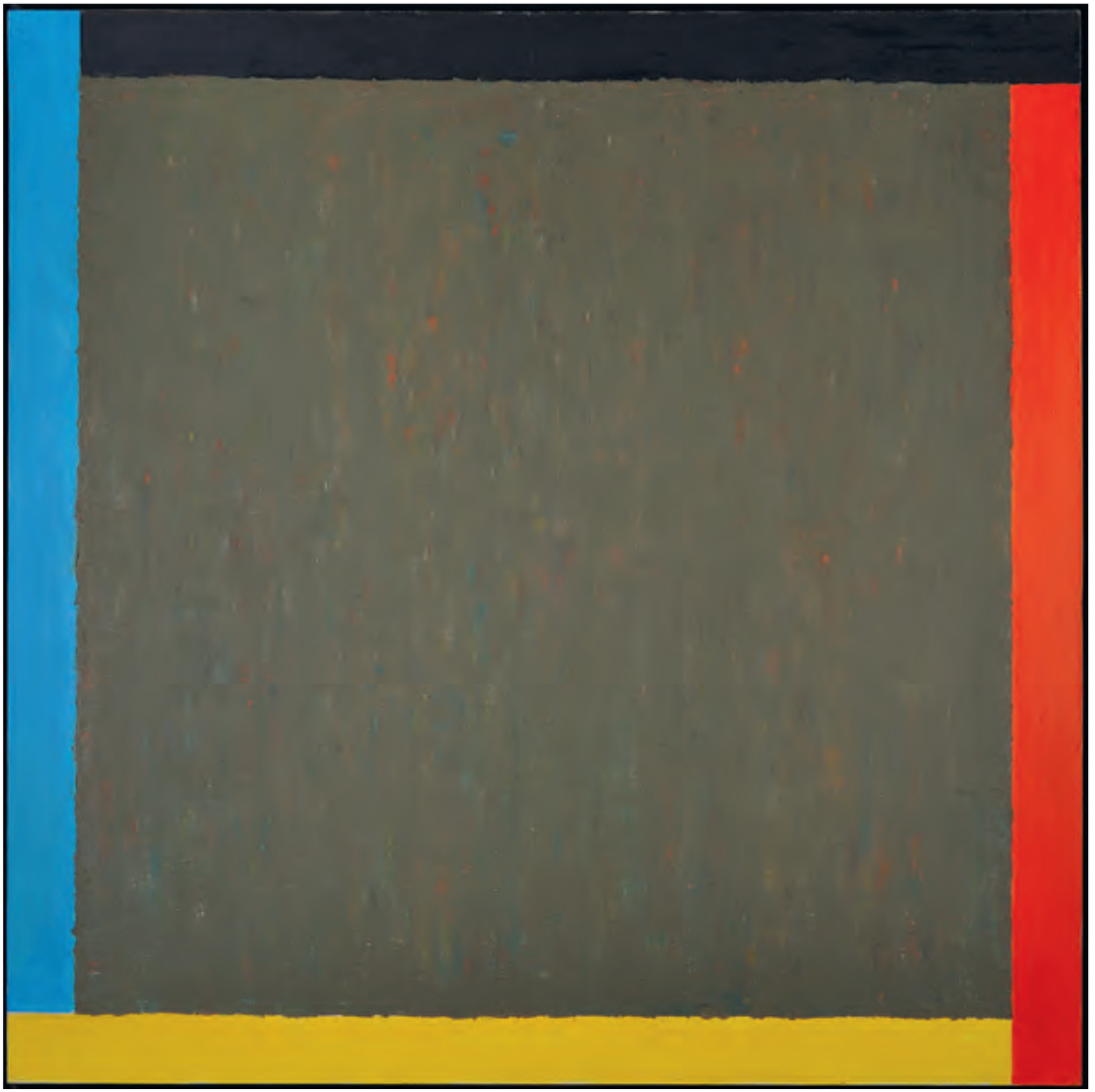

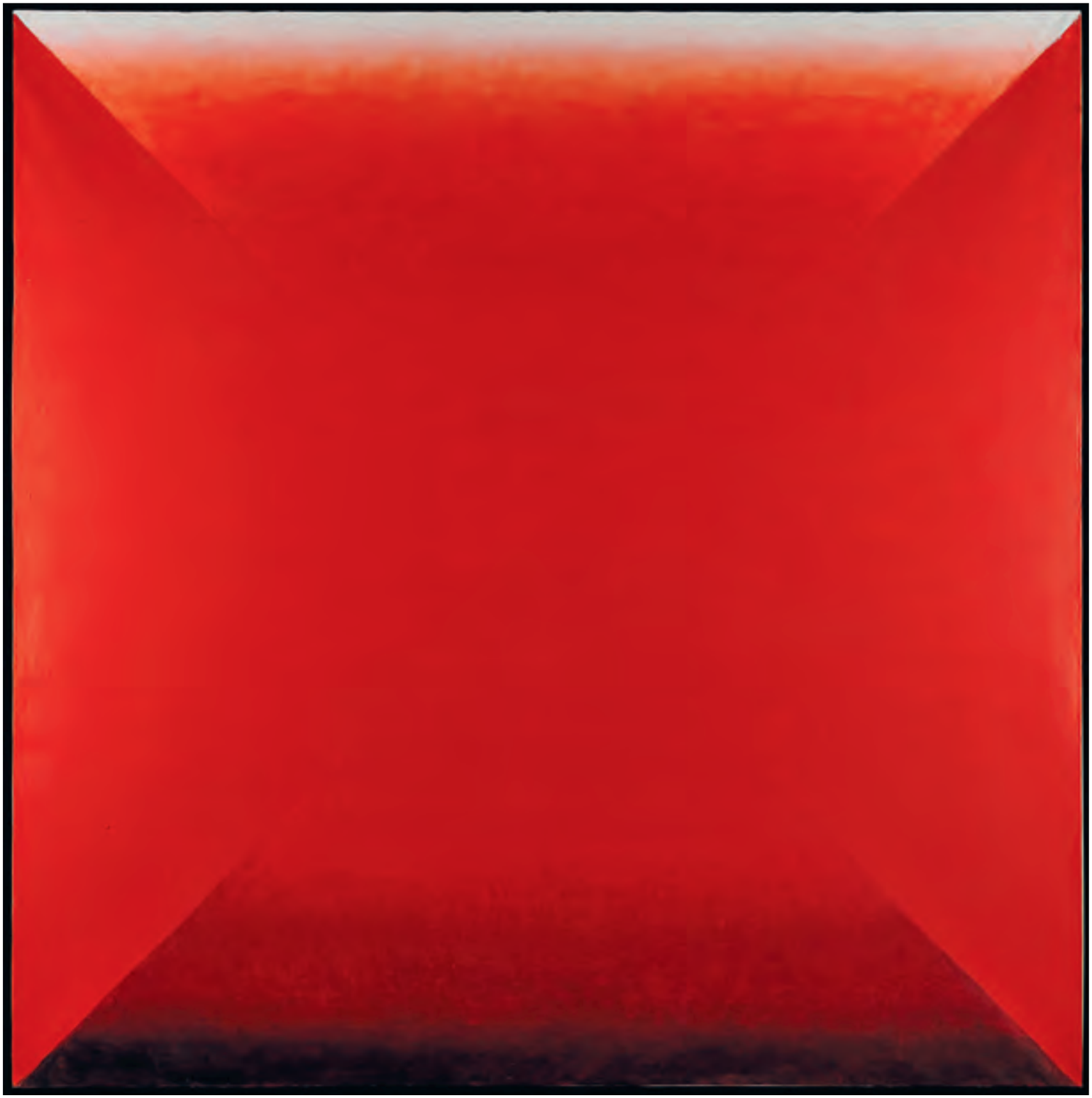

Stefan Gierowski | DCCLXVII | 1989

Kto podejmuje się realizacji programu zawartego w słowie SZTUKA upoważniony jest do wszystkich chwytów, jakie istnieją między obiektywizmem a subiektywizmem, między prawdą a kłamstwem. Może zderzyć logikę z absurdem, może gładzić marmur lub łapać przestrzeń w przeźroczyste płaszczyzny, albo zderzyć smugę światła z falą dźwięku. Wolno robić płonące kwiaty, a z chrześcijańskiego krzyża na powrót ludzką szubienicę, pod warunkiem, że to działanie fantazją popędzane stworzy fakty optyczne udowadniające, iż można zmaterializować sugestywnie pojęcia bardzo wysublimowane, udowodnić możliwość tego, co było niemożliwe, zrealizować to, co było tęsknym oczekiwaniem i napawało lękiem i wreszcie to, co najtrudniejsze: otworzyć nowe inspirujące horyzonty – spowodować nowe wybuchy fantazji. [9]
Władysław Hasior

He who undertakes the execution of the programme included in the word ART, is authorised for all tricks that exist between objectivism and subjectivism, between the truth and the lie. He can clash logic with absurd, make marble smooth or catch space into transparent planes, or clash a light beam with a sound wave. It is allowed to make burning flowers, and make the Christian cross a human gallows again, on condition that this fantasy-driven action will form visual facts that prove that it is possible to materialise very sophisticated notions suggestively, to prove that the impossible is possible, to accomplish what used to be a longing expectation and invest with fear, and finally what is the most difficult: open new inspiring horizons – cause new outbursts of fantasy. [9]
Władysław Hasior

WŁADYSŁAW HASIOR

1928–1999 Polski rzeźbiarz, malarz, scenograf i pedagog. Odznaczony Krzyżem Kawalerskim Odrodzenia Polski (1974). Laureat Nagrody Polskiego Międzynarodowego Stowarzyszenia Sztuki AICA (1975) oraz nagrody Fundacji Kultury Polskiej (1998). Uważany za pioniera asamblażu w Polsce. Członek międzynarodowego ugrupowania artystów i literatów *Phases.*
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Wrocławiu, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Tatrzańskie w Zakopanem, Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi, Stedelijk Museum w Amsterdamie, Muzeum Puszkina w Moskwie, Moderna Museet w Sztokholmie, Museo de Arte Moderna w São Paulo, Stadt Museum w Bohum, Stiftelsen Kunstnernes Hus w Oslo.
Wybrane wystawy: Biennale w Wenecji (1970); Moderna Museet, Sztokholm (1968); I Międzynarodowe Biennale Rzeźby Plenerowej w Montevideo (1969); Biennale w São Paulo (1965, 1971); *Presences Polonaises,* Centre Georges Pompidou, Paryż (1978); *Polska rzeźba 1944–84,* BWA, Poznań (1984); Muzeum Puszkina, Moskwa (1991), *The avant-garde of the XX century*, Muzeum Kunsthalle, Berlin (1994); *wystawa retrospektywna,* MOCAK Muzeum Sztuki Współczesnej, Kraków (2014).

1928–1999 A Polish sculptor, painter, stage designer and teacher. Decorated with the Knight's Cross of the Order of Polonia Restituta (1974). A winner of the Polish International Association of Art Critics AICA Award (1975) and Polish Culture Foundation award (1998). Considered as a pioneer of assemblage in Poland. A member of *Phases*, an international group of artists and writers.
Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Kracow, Poznań, Wrocław, Muzeum Sztuki in Łódź, Tatra Musuem in Zakopane, Central Museum of Textiles in Łódź, Stedelijk Museum in Amsterdam, Pushkin Museum in Moscow, Moderna Museet in Stockholm, Museo de Arte Moderna in São Paulo, Stadt Museum in Bohum, Kunstmuseum, Kunstnernes Hus in Oslo.
Selected exhibitions: Venice Biennale (1970); Moderna Museet, Stockholm (1968); 1st International Biennale of Outdoor Sculpture, Montevideo (1969); Biennale in São Paulo (1965, 1971); *Presences Polonaises,* Centre Georges Pompidou, Paris (1978); *Polish Sculpture 1944–84,* BWA, Poznań (1984); Pushkin Museum, Moscow (1991); *The avant-garde of the XX century,* Kunsthalle, Berlin (1994); *retrospective exhibition,* MOCAK Museum of Contemporary Art in Krakow.

 Władysław Hasior | Anioł podziemny | Subterranean Angel | 1990

102|103 Władysław Hasior | Pegaz | Pegasus | lata 80-te XX w. | 80s XX c.

Nie ma łatwej, systematycznej, obiektywnej, racjonalnej drogi do znalezienia własnego wyrazu w sztuce (…). Moimi środkami wyrazu są układy, które nazywam układami streficznymi. Słowo „Strefizm" pochodzi od Leona Chwistka. Ja, nie wiedząc o tym, zupełnie przypadkowo sam na ten termin czy nazwę wpadłem, czyniąc doświadczenia, dzieląc na strefy płaszczyznę obrazu (…). W pracach moich stosuję rygory konstrukcyjne, oparte na formatach geometrycznych. Można a nawet trzeba stosować tu moduł – jednostkę proporcji, służącą do ustalenia wzajemnej zależności wszystkich elementów całości. Sprawa pionów i poziomów jest tu bardzo ważna. Piony i poziomy dają się ująć w cyfry. Obraz jest budowany jak elewacja architektoniczna, gdzie linie przyziemia, parteru, pietra i dachu są wyraźnie zaznaczone. Obraz nabiera rytmiki. Formy układają się na płaszczyźnie równomiernie. Kolory można stosować zasadnicze, co doda obrazowi dynamiki, zwiększy jego ekspresję. Krawędź plamy barwnej nie powinna być zacierana, zmiękczana, ale nie należy jej konturować. Widzenie nie jest normalne stereoskopowe. Każdy punkt obrazu widziany jest na wprost. [10]
Tadeusz Kalinowski

There is no easy, systematic, objective, rational way to find one's own expression in art (…) . My means of expression are systems that I call zonist systems. The word "Zonism" comes from Leon Chwistek. Unaware of that, I purely accidentally came up with this term or name myself, by making experiments, dividing the painting plane into zones (…). In my works I apply strict construction disciplines, based on geometric formats. One may or even should use the modulus – a unit of proportion, serving for determining the mutual correlation of all components of the whole. The case of vertical and horizontal lines is very important here. Vertical and horizontal lines can be expressed as digits. A painting is built as an architectural façade, where the lines of the ground floor, upper floor and roof are clearly marked. The painting gains rhythmicity. Forms are placed uniformly on the plane. Primary colours can be used, which will increase the painting's dynamics, enhance its expression. The verge of the colourful patch should not be blurred, softened, but it should not be contoured. The vision is not normal, binocular. Each point of the painting is seen straight ahead. [10]
Tadeusz Kalinowski

TADEUSZ KALINOWSKI

1909–1997 Polski malarz, scenograf, grafik. Żołnierz Armii Krajowej i powstaniec warszawski. Członek Związku Polskich Artystów Plastyków. Współpracował z najważniejszymi reżyserami okresu międzywojennego Leonem Schillerem i Wilamem Horzycą. Współtwórca pierwszej powojennej awangardowej grupy artystów 4F+R (Forma, Farba, Faktura, Fantastyka+Realizm).
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Poznaniu, Warszawie i Szczecinie, Muzeum Śląskie w Katowicach, Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy oraz kolekcje prywatne w Polsce, Niemczech, Austrii, Szwecji i USA.
Wybrane wystawy: BWA, Zielona Góra (1975); BWA Arsenał, Poznań (1976); Akumulatory 2, Poznań (1984); Galeria RR, Warszawa (1984); *Artyści Poznania 1945–1985*, Muzeum Narodowe, Poznań (1986); BWA Arsenał, Poznań (1993), *wystawa retrospektywna*, Muzeum Narodowe w Poznaniu (2009).

1909–1997 A Polish painter, stage designer, graphic designer. Home Army soldier and Warsaw Rising insurgent. Member of the Association of Polish Fine Artists. Cooperated with most significant directors of the inter-War period: Leon Schiller and Wilam Horzyca. Co-founder of the first post-War avant-garde artist group, 4F+R (Forma, Farba, Faktura, Fantastyka+Realizm / Form, Paint, Texture, Fantasy+Realism).
Works in collections i.a.: National Museums in Poznań, Warsaw and Szczecin, Silesian Museum in Katowice, District Museum in Bydgoszcz and private collections in Poland, Germany, Austria, Sweden and USA.
Selected exhibitions: BWA, Zielona Góra (1975); BWA Arsenał, Poznań (1976); Akumulatory 2, Poznań (1984); RR Gallery, Warsaw (1984); *Artists from Poznań 1945–1985*, National Museum, Poznań (1986); BWA Arsenał, Poznań (1993), *retrospective exhibition*, National Museum, Poznań (2009).

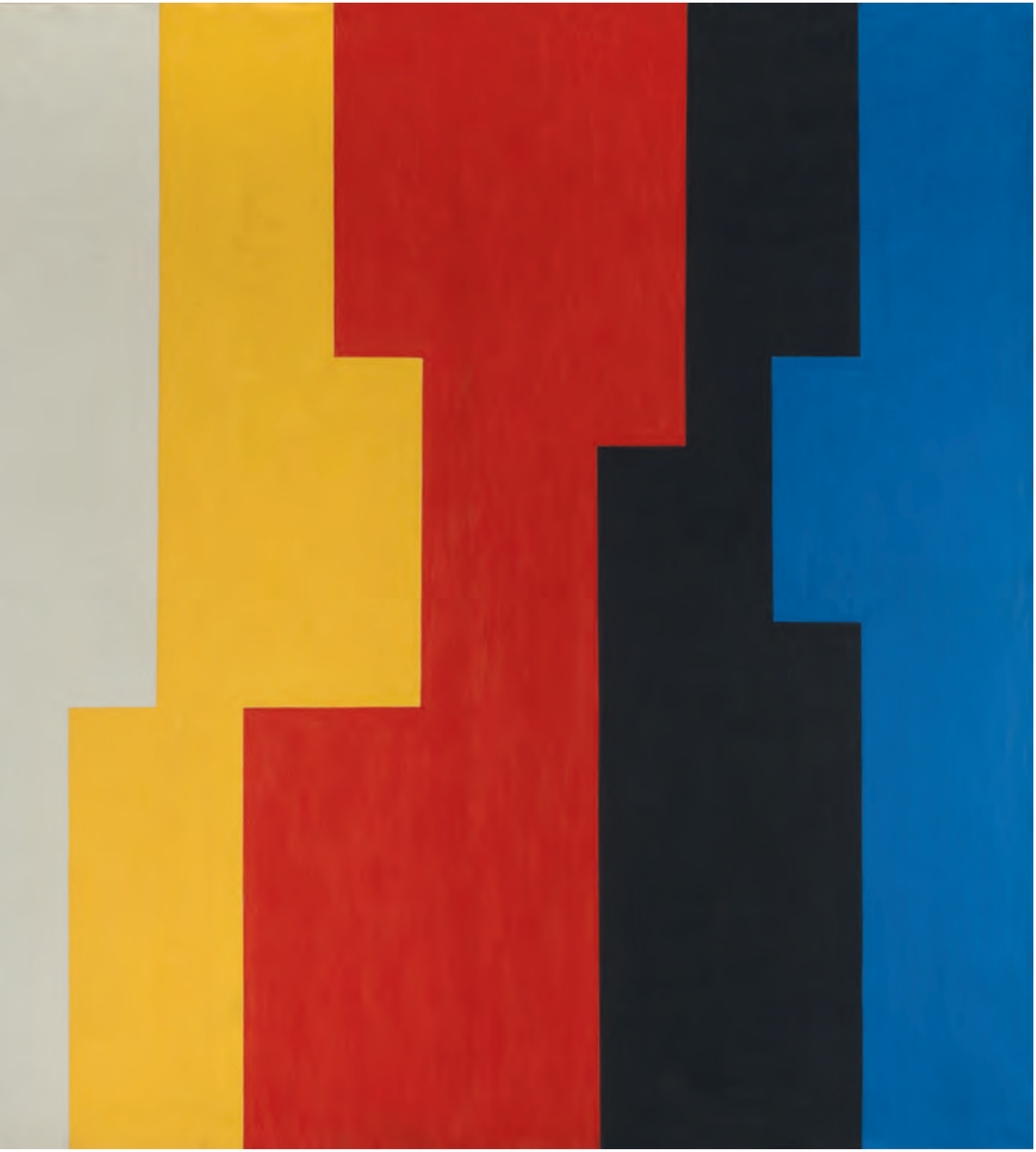

Skąd się wzięły parasole w moim Biednym Pokoiku Wyobraźni...
Gdzieś koło 1965 roku zaczęły zlatywać z góry, z nieba całymi chmarami. Mieszały się bez składu i ładu z innymi przedmiotami i z postaciami mojego Pokoiku. Raz, nie wiedząc co zrobić, zawiesiłem taki parasol po prostu na ramie obrazu. Miałem z nimi dużo zabawy, ich wieloznaczność i aluzyjność pomagały mi świetnie w mówieniu o wielu sprawach, z którymi nie mogłem się uporać. Po prostu one mówiły za mnie. Nazwałem je Ambalażami Poetyckimi*.*
Aby już niczego nie pominąć, przypomnę, że jednak „z nieba" nie spadły. Tuż po wojnie kolekcjonowałem stare parasole. Przestrzeń, to pojęcie arcy-scjentyczne, nazwałem „parasolowatą". Oczywiście obowiązywała tylko w moim POKOIKU.
W życiu, osobiście, nie znoszę parasoli. [11]
Tadeusz Kantor

Where did the umbrellas in the Poor Room of my Imagination come from...
It was about the year 1965 that they started to drop from above, from the sky, in great multitudes. They mixed helter-skelter with other objects and figures in my little Room. At one point when I was at a loss, what to do, I hung an umbrella just on the frame of my picture. I had a lot of fun with them; their ambiguity and allusiveness helped me enormously when I wanted to talk about the things I could not cope with. They simply did the talking for me. I called them Poetic Emballages*.*
But for fear that I might omit something important, I would like to remind you that they did not drop "from the sky" after all. Just after the war I began collecting old umbrellas. I called that space which is a super-scientific concept in itself, an "umbrella space".
Of course, that idea referred only to my LITTLE ROOM.
Personally, I hate umbrellas. [11]
Tadeusz Kantor

TADEUSZ KANTOR

1915–1990 Polski reżyser teatralny, twórca happeningów, malarz, scenograf, pisarz, teoretyk sztuki, aktor i pedagog. Laureat międzynarodowej Nagrody Rembrandta (1978), nagrody Targa Europea (1982), nagrody Ministra Kultury i Sztuki I stopnia (1981). Odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi (1954), francuską Legią Honorową (1985), Komandorem Orderu Sztuki i Literatury francuskiej (1989) i Wielkim Krzyżem Zasług Republiki Federalnej Niemiec (1990). Założyciel Teatru Cricot 2.
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Wrocławiu, Muzeum Sztuki w Łodzi, Cricoteka–Ośrodek dokumentacji sztuki Tadeusz Kantora w Krakowie, MOCA Grand Avenue w Los Angeles, Museo d'Arte Classica, Moderna e Contemporanea w Zola Predosa, Kunstmuseum w Bochum, Muzeum Wuerth w Kuenzelsau, SMAK Stedelijk Museum voor Actuele Kunst w Ghent.
Wybrane wystawy: Documenta, Kassel (1959, 1977); *15 Polish Painters,* Museum of Modern Art, Nowy Jork (1961); Whitechapel Art Gallery, Londyn (1976); Biennale w Wenecji (1982); Muzeum Sztuki, Łódź; Musee d'Art Contemporain, Lyon; CSW Zamek Ujazdowski, Warszawa (2001); Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (2005); Kumu Art Museum, Tallinn (2011); Spectra Art Space, Fundacja Rodziny Staraków, Warszawa (2013); Moderna Museet Malmö, Malmö (2014); Cricoteka, Kraków (2014), *wystawa retrospektywna*, SESC, São Paulo (2015).

1915–1990 A Polish theatre director, author of happenings, painter, stage designer, writer, theoretician of art, actor and teacher. A winner of the international Rembrandt Award (1978), Targa Europea Award (1982), Minister of Culture and Art award of 1st degree (1981). Decorated with the Gold Cross of Merit (1954), French Legion of Honour (1985), Commander of the Order of Art and Letters of France (1989) and the Great Cross of Merit of the Federal Republic of Germany (1990). Founder of the Cricot 2 Theatre.
Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Poznań, Wrocław, Muzeum Sztuki in Łódź, Cricoteka - Centre for the Documentation of the Art of Tadeusz Kantor in Krakow, MOCA Grand Avenue in Los Angeles, Ca'la Ghironda–Museo d'Arte Classica, Moderna e Contemporanea in Zola Predosa, Kunstmuseum Bochum, Museum Wuerth in Kuenzelsau, SMAK Stedelijk Museum voor Actuele Kunst in Ghent.
Selected exhibitions: Documenta, Kassel (1959, 1977); *15 Polish Painters,* Museum of Modern Art, New York (1961); Whitechapel Art Gallery, London (1976); Venice Biennale (1982); Muzeum Sztuki, Łódź i Musee d'Art Contemporain, Lyon; CSW Ujazdowski Castle, Warsaw (2001); Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (2005); Kumu Art Museum, Tallinn (2011); Spectra Art Space, Starak Family Foundation, Warsaw (2013); Moderna Museet Malmö, Malmö (2014); Cricoteka, Krakow (2014); *retrospective exhibition*, SESC, São Paulo (2015).

 Tadeusz Kantor | Kompozycja informelowa | Informel Composition | 1961

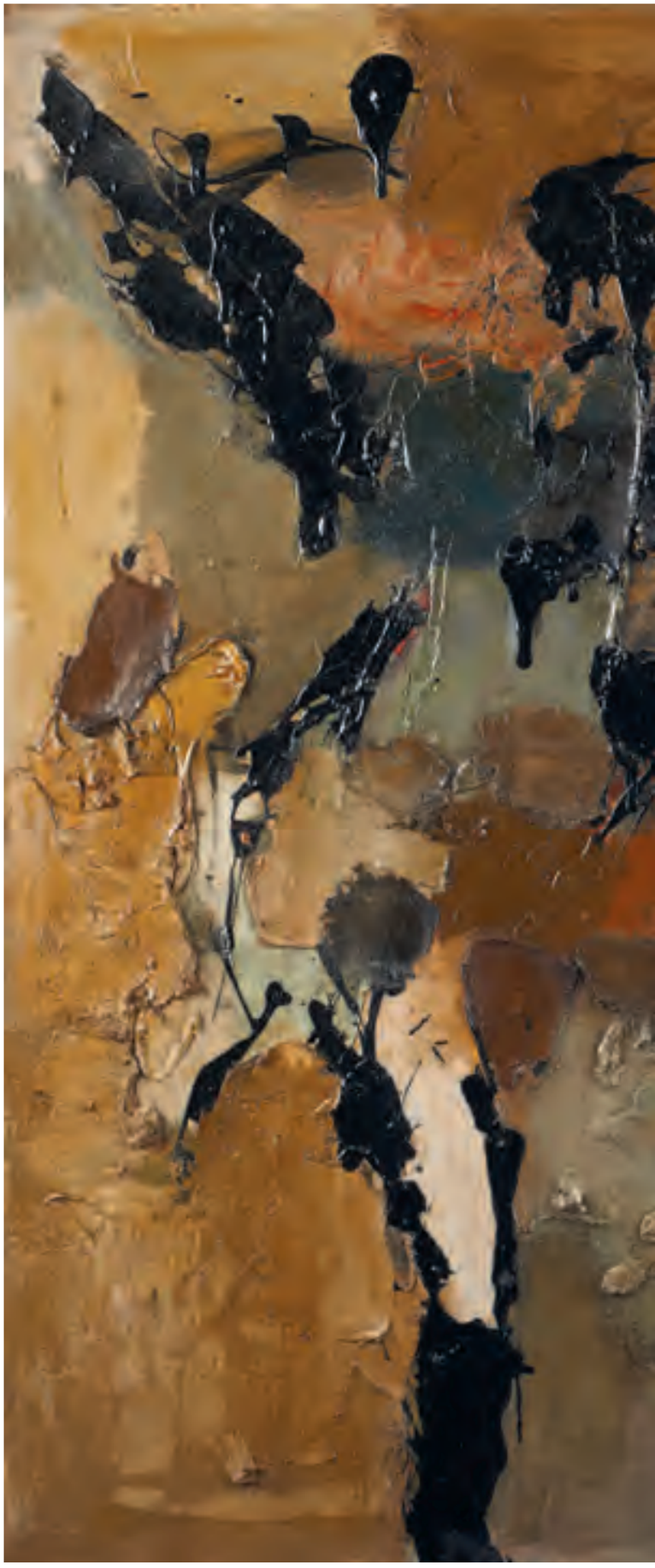

 Tadeusz Kantor | Kompozycja informelowa | Informel Composition | 1962

114|115 S Tadeusz Kantor | Peinture | 1962

 Tadeusz Kantor | Trzymam obraz, na którym namalowany jestem, jak trzymam obraz
I'm holding a painting showing me holding a painting | 1987

Malarstwo współczesne dysponuje ogromną paletą możliwości, z których można wybierać i korzystać w zależności od zapotrzebowania, zależnie od wiedzy, smaku czy nawet snobizmu „zamawiającego”.
Produktem wiedzy i talentu jest określony przedmiot sztuki.
Magazyn emocji…
Źródło wzruszenia.
Manifest odwagi.
Przestrzeń, o którą świat staje się większy i bogatszy. Przedmiot ten, tak ważny, działa skomplikowanym systemem olśnień i fascynacji. Narzuca, sugeruje nowe formy. Mogą one stać się bodźcem, osnową dla innego twórcy. Inne dziedziny sztuki, o trudniejszym aparacie twórczym, korzystają z doświadczeń malarza – „Kreatora”. [12]
Aleksander Kobzdej

Modern painting has its disposal an immense palette of possibilities which one can choose from and take advantage of, depending on one’s knowledge, taste, or even the snobbery of the person who “commissions’ a given work of art.
The end product of knowledge and talent is a definite object of art.
The storehouse of affection…
The source of emotion.
The manifesto of courage.
The space which broadens and enriches the world. The above object, which is of such tremendous importance , operates with a complex system of dazzling impressions and fascinations. It imposes and suggests new forms. The latter may become a stimulus and a groundwork for other artists. Other disciplines of art, particularly those with a more complex and difficult creation apparatus, may take advantage of the experiences of the painter or “Creator”. [12]
Aleksander Kobzdej

ALEKSANDER KOBZDEJ

1920–1972 Polski malarz, grafik, ilustrator, scenograf. Profesor ASP w Warszawie. Odznaczony Krzyżem Oficerskim Odrodzenia Polski (1954) oraz Złotym Krzyżem Zasługi (1952). Laureat konkursu na V Biennale w São Paulo (1959) oraz nagrody im. Gottfrieda Herdera (1966).
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu, Poznaniu, Szczecinie, Muzeum Sztuki w Łodzi, The Museum of Modern Art w Nowym Jorku, The Guggenheim Museum w Nowym Jorku, Moderna Museet w Sztokholmie, Musee d'Art Moderne w São Paulo, Rockefeller Collection, G. David Thompson Collection, Sammlung Beitz w Essen.
Wybrane wystawy: I Ogólnopolska Wystawa Plastyki, Muzeum Narodowe, Warszawa (1950); Biennale Sztuki w Wenecji (1954); Biennale Sztuki w São Paulo (1959); *15 Polish Painters*, Museum of Modern Art, Nowy Jork (1961); Documenta, Kassel (1964); *wystawa retrospektywna*, Muzeum Narodowe, Poznań, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1969); *Rok 1955*, Królikarnia, Warszawa (2005).

1920–1972 A Polish painter, graphic artist, illustrator, stage designer. A Professor at the Academy of Fine Arts in Warsaw. Decorated with the Officer's Cross of the Order of Polonia Restituta (1954) and the Gold Cross of Merit (1952). A winner of the competition at the 5th Biennale in São Paulo (1959) and Gottfried Herder award (1966).
Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Wrocław, Poznań, Szczecin, Muzeum Sztuki in Łódź, The Museum of Modern Art in New York, The Guggenheim Museum in New York, Moderna Museet in Stockholm, Musee d'Art Moderne w São Paulo, Rockefeller Collection, G. David Thompson Collection, Sammlung Beitz in Essen.
Selected exhibitions: 1st National Exhibition of Fine Arts, National Museum, Warsaw (1950); Venice Biennale (1954); Biennale in São Paulo (1959); *15 Polish Painters*, Museum of Modern Art, New York (1961); Documenta, Kassel (1964); *retrospective exhibition*, National Musuem in Poznań, Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (1969); Year 1955, Królikarnia, Warsaw (2005).

 Aleksander Kobzdej | Zmierzch | The Twilight | 1958

Byłoby bzdurą, gdyby pasek wisiał na wysokości oczu, gdyby był horyzontalny. Byłaby to wówczas ekspozycja paska. Pasek ma dla mnie sens, gdy istnieje, ale nie jest eksponowany, a tylko zauważany, gdy człowiek natyka się na niego. (…)
Jeśli na gładkiej białej ścianie nie ma żadnych kątów, to muszę ten węgieł narysować, aby kreska mogła tam wejść. Nie są to obrazy, lecz aplikacje albo miejsca, w których może pojawić się pasek. Jest on dla mnie czymś życzliwym, a nawet czymś żywym.
Chodziło o to, aby kreska mogła „wchodzić" w coś iluzorycznego. Była to nowa możliwość dla paska. Nie można się mądrzyć, dlaczego stało się tak a nie inaczej. Wszystko jest konsekwencją. Mógłbym wymyślić jakąś filozofię na ten temat, ale to są bardzo proste rzeczy i nie ma co ich komplikować.
On wchodzi i wychodzi z obrazu. Jedyną peszącą rzeczą jest gwóźdź, na którym wisi obraz. Jeszcze gorzej, gdy wisi on na drutach w muzeum. Powstaje ekspozycja, czego chcę uniknąć. Marzę, aby te obrazy wmurować w ścianę. Powstałaby wówczas jedna całość. Dlatego maluję obrazy białą emulsyjną farbą, podobnie jak malowane są ściany. To powinno być wmurowane w ścianę, jak epitafia w kościele. [13]
Edward Krasiński

(…) It would be nonsense for a strip to hang at eye level if it were horizontal. It would be a strip exhibition then. A strip has sense to me when it exists but is not exhibited, but only noticed, when one comes across it. (…)
If there are no angles on a smooth white wall, I must draw the corner so that the line can get there. These are not paintings but applications or places where a strip can occur. It is something benign or even something lively to me.
The point was to enable the line to "enter" something illusory. It was a new possibility for the strip. You cannot mouth off why it was this and not the other way. Everything is a consequence. I could make up a philosophy about that but these are very simple matters and there is no point complicating them.
It gets in and out of the painting. The only unsettling thing is the nail on which the painting is hung. It is even worse when it is hung on wires in the museum. An exhibition is created then, which I wish to avoid. I am dreaming of setting the paintings in the wall. One whole would be formed then. This is why I paint in a white emulsion paint, like the one used for painting walls. It should be set in the wall like epitaphs in the church. [13]
Edward Krasiński

EDWARD KRASIŃSKI

1925–2004 Polski malarz, rzeźbiarz, twórca instalacji i environment. Współpracował z artystami z kręgu Galerii Krzywego Koła w Warszawie. Współtworzył Galerię Foksal w Warszawie (z Tadeuszem Kantorem, Henrykiem Stażewskim, Zbigniewem Gostomskim, Wiesławem Borowskim, Anką Ptaszkowską i Mariuszem Tchorkiem). Laureat Nagrody Polskiej Sekcji AICA (1998).
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie i Wrocławiu, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Tate Gallery w Londynie, Centre Georges Pompidou w Paryżu, Galeria Narodowa w Pradze, Tokyo Metropolitan Art Gallery.
Wybrane wystawy: Musee d'Art Moderne de la Ville de Paris (1969); The Solomon R. Guggenheim Museum w Nowym Jorku (1966); X Tokio Biennale (1970); Biennale w Wenecji (1978); Galeria Foksal, Warszawa (1984); *wystawa retrospektywna*, Kunsthalle Bassel (1996), *wystawa retrospektywna*, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1997), Anton Kern Gallery, Nowy Jork (2003); Fundacja Generali w Wiedniu (2006).

1925–2004 A Polish painter, sculptor, author of installations and environment. He cooperated with artists from the Krzywe Koło Gallery in Warsaw. He co-founded the Foksal Gallery in Warsaw (with Tadeusz Kantor, Henryk Stażewski, Zbigniew Gostomski, Wiesław Borowski, Anka Ptaszkowska and Mariusz Tchorek). A winner of the Polish AICA Award (1998).
Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Wrocław, Muzeum Sztuki in Łódź, Museum of Modern Art in Warsaw, Tate Gallery in London, Centre Georges Pompidou in Paris, National Gallery in Prague, Tokyo Metropolitan Art Gallery.
Selected exhibitions: Musee d'Art Moderne de la Ville de Paris (1969); The Solomon R. Guggenheim Museum in New York (1966); X Tokio Biennale (1970); Venice Biennale (1978); Foksal Gallery, Warsaw (1984); *retrospective exhibition,* Kunsthalle Bassel (1996); *retrospective exhibition,* Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (1997); Anton Kern Gallery, New York (2003); Generali Foundation in Vienna (2006).

 Edward Krasiński | Interwencja – Błękitna linia, biegnąca wzdłuż reprodukcji obrazu Stanisława Witkiewicza *Wąskie wrota*
Intervention – The Blue Line, which runs along reproduction of painting *Narrow Gate* by Stanislaw Witkiewicz

(…) ja wcale nie neguję piękna. Uważam nawet, że malarstwo, zresztą sztuka w ogóle, jest nieodłączna od piękna. Złoszczę się na krytyków, którzy biorą brzydotę w sensie dosłownym. Brzydkie, bo brzydkie, no to, po co się tym zajmować. Brzydoty jest dostateczna ilość. Właśnie na tym to polega, żeby nadać wartość estetyczną każdemu kawałkowi świata. Stare powiedzenie, stary problem – czy główka kapusty, czy głowa Chrystusa. Główka kapusty też może być dziełem sztuki. Odwieczny spór, sprawa tematu w sztuce. Kiedyś akademicy mieli, i socrealiści to przejęli, całą gradację tematów. Najwyższe były tematy budujące, najniżej stały negatywne. A przecież chodzi o nadanie „niskości" wyższego waloru. Van Gogh z podartych butów stworzył arcydzieło, to znaczy, że – tak jak Gombrowicz mówił – nadał niższości wyższość. Z historii sztuki wynika, że ostatnimi malarzami, którzy nie robili brzydoty, byli prerafaelici. [14]
Jan Lebenstein

(…) I don't deny beauty at all. I even think that painting, and art in general, is inextricable from beauty. I am angry with critics who approach ugliness in the literal sense. Ugly, because ugly, so why bother. There is plenty of ugliness. The point is to bestow an aesthetic value on each piece of the world. An old saying, an old problem – either a head of cabbage or the head of Christ. A head of cabbage can be a piece of art as well. Eternal dispute, the matter of topic in art. Once academics used to have, and the socrealists took over, a whole gradation of topics. Inspiring topics were high, while negative topics were low in the hierarchy. But the point is to bestow a higher value on the "lowness". Van Gogh could make a masterpiece out of ripped shoes, which means that – as Gombrowicz said – he bestowed highness on lowness. History of art reveals that Pre-Raphaelites were the last painters not to create ugliness. [14]
Jan Lebenstein

JAN LEBENSTEIN

1930–1999 Polski malarz, grafik, ilustrator, scenograf. Od 1959 roku mieszkał w Paryżu. Odznaczony Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski (1998). Laureat nagrody na I Biennale Młodych w Paryżu (1959) i nagrody nowojorskiej Fundacji Alfreda Jurzykowskiego (1976) oraz Nagrody im. Jana Cybisa (1987). Związany ze środowiskiem paryskiej Kultury.
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Wrocławiu, Musuem of Modern Art w Nowym Jorku, Hirshhorn Museum and Scuplture Garden przy Smithsonian Institution w Waszyngtonie, San Francisco Museum of Modern Art, Musee National d'Art Moderne w Paryżu.
Wybrane wystawy: Guggenheim International Award, Nowy Jork (1958); Documenta, Kassel (1959); Galerie Lambert, Paryż (1959); Biennale Sztuki w São Paulo, (1959); Galerie Chalette, Nowy Jork (1962); *wystawa retrospektywna*, Muzeum Narodowe, Wrocław (1973); Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1992); 1112 Gallery, Chicago (1997); Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (2010).

1930–1999 A Polish painter, graphic artist, illustrator, stage designer. From 1959, he lived in Paris. Decorated with the Grand Cross of the Order of Polonia Restituta (1998). A winner of the award at the 1st Biennale of the Young in Paris (1959) and Alfred Jurzykowski New York Foundation award (1976) and Jan Cybis Award (1987). Associated with the environment of the Paris Culture.
Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Poznań, Wrocław, Museum of Modern Art in New York, Hirshhorn Museum and Scuplture Garden Smithsonian Institution in Washington, San Francisco Museum of Modern Art, Musee National d'Art Moderne in Paris.
Selected exhibitions: Guggenheim International Award, New York (1958); Documenta, Kassel (1959); Galerie Lambert, Paris (1959); Biennale in São Paulo, (1959); Galerie Chalette, New York (1962); *retrospective exhibition*, National Museum, Wrocław (1973); Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (1992); 1112 Gallery, Chicago (1997); Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (2010).

 Jan Lebenstein | Figura osiowa 66 | Axial Figure 66 | 1960

Odczuwam silną potrzebę odnalezienia trwałych punktów odniesienia, niezmiennych wartości, korzeni cywilizacji, w której wzrastałem. Sztuka klasyczna pozwala lepiej żyć w tym głupkowatym świecie. I podobne potrzeby dostrzegam u wielu widzów zmęczonych tzw. nowoczesną sztuką. Już w pierwszym kontakcie z dziełem powinny wyzwalać się emocje. Staram się używać prostego języka znaczeń i symboli oraz skojarzeń, tak by dotarły do każdego widza, bez potrzeby wyjaśniania na piśmie, o co też autorowi chodziło. (…) Próbuję dociec, jak w takim pasterskim kraju jak starożytna Grecja zrodziła się tak wspaniała sztuka, o tak wielkim potencjale energii. Tu w mojej pracowni stoi stara oryginalna grecka rzeźba. Mam ją od lat, codziennie się jej przyglądam i codziennie odkrywam w niej coś nowego. Wystarczy, że nieco zmieni się kąt padania światła. [15]
Igor Mitoraj

I feel a strong need of finding fixed reference points, unchangeable values, roots of the civilisation in which I grew up. Classical art permits a better life in this silly world. And I can notice similar needs in many viewers who are tired of the so-called modern art. The very first contact with a piece of art should trigger emotions. I am trying to use a simple language of meanings, symbols and associations so that they can reach every viewer without the need of a written explanation of what the author had in mind. (…) I try to find out how such a magnificent art, with such a great energy potential, could come into existence in such a shepherd's country as ancient Greece. There is an old original Greek sculpture here in my studio. I have had it for years, I look at it every day and I discover something new in it every day. It is enough that the angle of incidence of light slightly changes. [15]
Igor Mitoraj

IGOR MITORAJ

1944–2014 Polski rzeźbiarz, od 1968 roku mieszkał i pracował we Francji i we Włoszech. Rzeźby artysty znajdują się w przestrzeni publicznej wielu miast na świecie, m.in. w Krakowie, Poznaniu, Paryżu, Rzymie, Mediolanie, Lozannie, Londynie, Santa Cruz de Tenerife, Abuta na Hokkaido i wielu innych. Odznaczony Złotym Medalem Zasłużony Kulturze *Gloria Artis* (2005) oraz Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (2012).
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, British Museum w Londynie, Museo del Prado w Madrycie, Muzea Watykańskie oraz prywatne kolekcje w Polsce i za granicą.
Wybrane wystawy: Galerie Le Hune, Paryż (1976); ArtCurial, Paryż (1977), XLII Biennale w Wenecji (1986); Academy of Art, Nowy Jork (1989); Berkeley Square Fine Art Gallery, Londyn (1992); Galerie Jean Gabriel Mitterand, Paryż (1993); Museo Archeologico Nazionale, Florencja (1999); Galleria Tega, Mediolan (2002); Muzeum Narodowe i Stary Rynek w Poznaniu (2003); Muzeum Narodowe, Zamek Królewski w Warszawie (2004).

1944–2014 A Polish sculptor, he lived in France and Italy from 1968. His sculptures can be found in the public spaces of many cities in the world, including Krakow, Poznań, Paris, Rome, Milan, Lausanne, London, Santa Cruz de Tenerife, Abuta on Hokkaido. Decorated with the Gold Medal for Merit to Culture *Gloria Artis* (2005) and Commander's Cross of the Order of Polonia Restituta (2012).
Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Poznań, British Museum in London, Museo del Prado in Madrid, The Vatican Museums and private collections in Poland and abroad.
Selected exhibitions: Galerie Le Hune, Paris (1976); ArtCurial, Paris (1977); XLII Venice Biennale (1986); Academy of Art, New York (1989); Berkeley Square Fine Art Gallery, London (1992); Galerie Jean Gabriel Mitterand, Paris (1993); Museo Archeologico Nazionale, Florence (1999); Galleria Tega, Milan (2002); National Museum and Old Market Square in Poznań (2003); National Museum, Royal Castle in Warsaw (2004).

Malowanie obrazu jest poprzedzone koniecznością wyboru. Odnoszę to do siebie: nie wymyślam obrazu ani nie składam go z własnych klocków, jest on wynikiem obserwacji świata rzeczywistego. Wynik obserwacji może być użyty natychmiast, albo przechowany w pamięci wspartej niekiedy szkicem. W takim przypadku niektóre fragmenty ulegają zatarciu i w razie realizacji trzeba wymyślać. Zobaczone obrazy możliwe nie są prostym opisem tego, co znajdzie się na płaszczyźnie płótna po namalowaniu. Ich zawartość jest o wiele bardziej wieloznaczna, gęsta, rozciągnięta w czasie i przestrzeni. Taki powołany do istnienia obraz możliwy ma formę opisu stanów, zdarzeń i obiektów, które potencjalnie mogłyby zainspirować zaistnienie obrazu namalowanego. Zwracam tu szczególną uwagę na fakt, że nie jest nim fotografia lub film, które z mechanicznego punktu widzenia wydawałyby się najodpowiedniejsze. Rzeczywistość samego procesu malowania wymusi szereg spłaszczeń i uproszczeń, można by więc uważać, że obraz możliwy do namalowania jest zawsze pełniejszy i doskonalszy o ile nie zostanie zmaterializowany. Uważam, że tak nie jest. [16]
Jarosław Modzelewski

Creating a painting is preceded by the necessity to choose. I refer this to myself: I don't conceive a painting or construct it out of my own building blocks; it results from observations of the real world. The observation result can be used immediately or stored in the memory, sometimes supported by a sketch. In such a case certain fragments are blurred and you have to think up during the creation process. The seen possible paintings are not a simple description of what is present on the canvas plane after finishing the painting. Their content is far more ambiguous, dense, spread in time and space. Such a possible painting that has come into being is in the form of description of states, events and objects which could potentially inspire the existence of a created painting. Please note that a photograph or a film, which could seem most appropriate from the mechanical point of view, is not a finished painting. The reality of the painting process itself will impose a range of simplifications, so it can be believed that a painting possible to be created is always fuller and more perfect unless it is materialised. I think that it is not the case. [16]
Jarosław Modzelewski

JAROSŁAW MODZELEWSKI

ur. 1955 Polski malarz, rysownik, pedagog. Profesor ASP w Warszawie. Współzałożyciel *Gruppy* (Marek Sobczyk, Paweł Kowalewski, Ryszard Grzyb, Włodzimierz Pawlak, Ryszard Woźniak), najważniejszego ugrupowania artystycznego w polskiej sztuce lat 80-tych. Laureat nagrody na I Biennale „Droga i Prawda" we Wrocławiu (1985), Nagrody im. Jana Cybisa (2004) i Nagrody im. Kazimierza Ostrowskiego (2014).
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki w Warszawie, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum im. L. Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, CSW Zamek Ujazdowski w Warszawie.
Wybrane wystawy: Documenta, Kassel (1987); *Kunst, Europa,* Bonner Kunstverein, Bonn (1992); *Gruppa 1982–1992,* Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1992); Atelier 340, Bruksela (2001); *Warszawa-Moskwa / Moskwa-Warszawa 1900–2000*, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa, Galeria Tretiakowska, Moskwa (2005); Muzeum Sztuki Nowoczesnej, Warszawa (2008); Martin Gropius Bau, Berlin (2011); Galeria Zderzak, Kraków (2014).

b. 1955 A Polish painter, draftsman, teacher. A Professor at the Academy of Fine Arts in Warsaw. A co-founder of *Gruppa* (Marek Sobczyk, Paweł Kowalewski, Ryszard Grzyb, Włodzimierz Pawlak, Ryszard Woźniak), the most important artistic group in Polish art of the 80s. A winner of the award at 1st Biennale *Droga i Prawda* in Wrocław (1985), Jan Cybis Award (2004) and Kazimierz Ostrowski Award (2014).
Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Poznań, Zachęta National Gallery of Art in Warsaw, Muzeum Sztuki in Łódź, Leon Wyczółkowski Museum in Bydgoszcz, CSW Ujazdowski Castle in Warsaw.
Selected exhibitions: Documenta, Kassel (1987); *Kunst, Europa,* Bonner Kunstverein, Bonn (1992); *Gruppa 1982–1992,* Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (1992); Atelier 340, Brussels (2001); *Warsaw-Moscow / Moscow-Warsaw 1900–2000*, Zachęta National Gallery of Art, Warsaw, Tretyakov Gallery, Moscow (2005); Museum of Modern Art, Warsaw (2008); Martin Gropius Bau, Berlin (2011); Zderzak Gallery, Krakow (2014).

Jarosław Modzelewski | Sen z bronią | Dream with a Gun | 1991

Przez cztery lata pracowałem nad trzema różnymi projektami artystycznymi. Potrzeba skonstruowania wystawy zmusiła mnie do zastanowienia się, co mają ze sobą wspólnego. W jednej z tych serii używałem czystego pigmentu do wykonywania reprodukcji znanych obrazów w formie szalonych tybetańskich mandali. W drugiej wykorzystywałem przewodniki GPS, stare koparki, helikoptery do zbudowania, a następnie sfotografowania monumentalnych konstrukcji przedstawiających przedmioty codziennego użytku, takich jak nożyczki, rondle, czy kontakty elektryczne. W trzeciej serii odtwarzałem wizerunki postaci z mitologii, używając wyrzuconych towarów, zwałów złomu i stert śmieci.
I nagle, to równanie ujawniło swój sens. Tak, był wspólny mianownik, któremu wydaje się podświadomie próbowałem zaprzeczyć, z powodu jego powszechnej obecności i nadużywania w kulturze masowej. Od samego początku zajmuję się ekologią, ale ekologią przestrzeni granicznych odrywających naszą uwagę od bezpośredniego otoczenia. [17]
Vik Muniz

I had been working on three very distinct bodies of work for over four years when the need to put together an exhibition of "recent works" forced me to think about what these series had in common. In one of these series I used pure loose pigment to reproduce the images of familiar paintings as Tibetan mandalas gone berserk. In another, I used GPS guides, retro diggers and helicopters to produce and photograph gigantic earthworks that depicted extremely banal objects such as a pair of scissors, a saucepan or an electric outlet. A third group of works dealt with re-creating paintings depicting mythological characters using discarded goods, heaps of junk or garbage.(…)
All of a sudden the entire equation made sense to me; yes there was a common denominator, maybe one that unconsciously, I was fighting to deny because of its ubiquitous presence and overuse in popular culture. I was dealing with ecology all along, but with an ecology of the border spaces separating our minds from our immediate environments. [17]
Vik Muniz

VIK MUNIZ

ur.1961 Brazylijski artysta, fotografik. O jego działaniach artystycznych prowadzonych na największym wysypisku śmieci w Rio de Janeiro, opowiada nominowany do Oscara dokument Lucy Walker *Śmietnisko* (*Waste Land*, 2010). Laureat licznych nagród, w tym Prêmio Cidadão Carioca miasta Rio de Janeiro (2009) oraz Crystal Award przyznawanej podczas Światowego Forum Ekonomicznego w Davos (2013).
Prace w kolekcjach m.in.: Centre Georges Pompidou w Paryżu, Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofia w Madrycie, The Tate Gallery oraz Victoria and Albert Museum w Londynie, Museum of Modern Art, Guggenheim Museum, Whitney Museum of American Art oraz The Metropolitan Museum of Art w Nowym Jorku, Art Institute of Chicago, Museum of Fine Arts w Bostonie, San Francisco Museum of Modern Art, Museum of Contemporary Art w Tokio, Museu de Arte Moderna de São Paulo.
Wybrane wystawy: High Museum of Art, Atlanta, GA (2016); Ben Brown Fine Arts Hong Kong, China (2015); Musée d'Art Moderne de Saint Etienne Metropole (2015); Museum of Contemporary Art, Virginia Beach, Virginia (2014); Tel Aviv Museum of Art, Tel Aviv, Israel (2014); Les Rencontres d'Arles Photographie, Arles, France (2014); Long Museum, Shanghai, China (2014); Long Museum, Shanghai, China (2014).

b. 1961 A Brazilian artist, fine art photographer. His artistic activities pursued on the largest landfill site in Rio de Janeiro are described by the documentary *Waste Land* by Lucy Walker, 2010, an Oscar nomination. Laureate of numerous awards, including Prêmio Cidadão Carioca of the city of Rio de Janeiro (2009) and Crystal Award granted during the World Economic Forum in Davos (2013).
Works in collections i.a.: Centre Georges Pompidou in Paris, Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofia in Madrid, The Tate Gallery and Victoria and Albert Museum in London, Museum of Modern Art, Guggenheim Museum, Whitney Museum of American Art and The Metropolitan Museum of Art in New York, Art Institute of Chicago, Museum of Fine Arts in Boston, San Francisco Museum of Modern Art, Museum of Contemporary Art in Tokyo, Museu de Arte Moderna de São Paulo.
Selected exhibitions: High Museum of Art, Atlanta, GA (2016); Ben Brown Fine Arts Hong Kong (2015); Musée d'Art Moderne de Saint Etienne Metropole (2015); Museum of Contemporary Art, Virginia Beach, Virginia (2014); Tel Aviv Museum of Art, Tel Aviv, (2014); Les Rencontres d'Arles Photographie, Arles (2014); Long Museum, Shanghai (2014); Long Museum, Shanghai (2014).

 Vik Muniz | The Dream (after Picasso) | 2007

Ikona. Malarstwo ikony było pierwszym wielkim malarstwem, malarstwem w wielkiej skali, z którym się w młodości zetknąłem. Oczywiście to ustawiło moją wrażliwość malarską, plastyczną, w sposób – jak sądzę – już nieodwołalny, na całe życie. Natomiast jest dla mnie jakąś obcą, nawet niedobrą rzeczą branie z ikony tego, co nazwalibyśmy stylem estetycznym, estetyka ikony. Ja z ikony biorę – często nawet zupełnie nieświadomie – metodę konstruowania struktur przestrzennych za pomocą pewnego typu logicznie rozwijającego się systemu zetawień kolorystycznych. [18]
Jerzy Nowosielski

Icon. Icon painting was the first great painting, large-scale painting, which I encountered in my youth. Obviously, this determined my painter, artistic sensitivity in an irreversible manner, for life, I suppose. However, it is something alien, or even negative, to derive from the icon what we would call an aesthetic style, aesthetics of the icon. What I derive – often completely unconsciously – from the icon is a method of constructing spatial structures with a certain logically developing system of colouristic juxtapositions. [18]
Jerzy Nowosielski

JERZY NOWOSIELSKI

1923–2011 Polski malarz, rysownik, scenograf, filozof i teolog prawosławny. Jeden z najwybitniejszych współczesnych pisarzy ikon. Profesor ASP w Krakowie. Członek *Grupy Krakowskiej II* (m.in. Jerzy Bereś, Tadeusz Brzozowski, Tadeusz Kantor, Jan Tarasin, Jerzy Tchórzewski). Laureat Nagrody im. Brata Alberta (1977), Nagrody im. Jana Cybisa (1988), Nagrody im. Witolda Wojtkiewicza (1999). Odznaczony Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski (1998), Złotym Krzyżem Zasługi (1976), Medalem św. Marii Magdaleny II Stopnia (1985), Złotym Medalem Zasłużony Kulturze *Gloria Artis* (2008).

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Wrocławiu, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Jacka Malczewskiego w Radomiu, Muzeum Okręgowe w Tarnowie, DePaul Art Museum w Chicago; monumentalne realizacje w świątyniach m.in.: w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu, Hajnówce, Jeleniej Górze, Lourdes, Bielsku Podlaskim, Zawierciu.

Wybrane wystawy: Biennale Sztuki w Wenecji (1956); Biennale w São Paulo (1959); Guggenheim International Award, Nowy Jork (1960); Festiwale Polskiego Malarstwa Współczesnego, Szczecin (1962); *wystawa retrospektywna*, Muzeum Narodowe, Poznań (1993); *wystawa retrospektywna*, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1994); *wystawa retrospektywna*, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (2003).

1923–2011 A Polish painter, draftsman, stage designer, philosopher and Orthodox theologian. One of the most outstanding contemporary writers of icons. A Professor at the Academy of Fine Arts in Krakow. A member of *Grupa Krakowska II* (i.a. Jerzy Bereś, Tadeusz Brzozowski, Tadeusz Kantor, Jan Tarasin, Jerzy Tchórzewski). A winner of Brother Albert Award (1977), Jan Cybis Award (1988), Witold Wojtkiewicz Award (1999). Decorated with the Grand Cross of the Order of Polonia Restituta (1998), the Gold Cross of Merit (1976), St Maria Magdalene Medal of 2nd degree (1985), the Gold Medal for Merit to Culture *Gloria Artis* (2008).

Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Poznań, Wrocław, Muzeum Sztuki in Łódź, Jacek Malczewski Museum in Radom, Museum in Tarnów, DePaul Art Museum in Chicago; monumental projects in the churches i.a.: in Warsaw, Krakow, Wrocław, Hajnówka, Jelenia Góra, Lourdes, Bielsk Podlaski, Zawiercie.

Selected exhibitions: Venice Biennale (1956); Biennale in São Paulo (1959); Guggenheim International Award, New York (1960); Festivals of Polish Contemporary Painting, Szczecin (1962); *retrospective exhibition*, Muzeum Narodowe, Poznań (1993); *retrospective exhibition*, Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (1994); *retrospective exhibition*, Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (2003).

160|161 S Jerzy Nowosielski | Kobiety na plaży | Women on the Beach | 1968

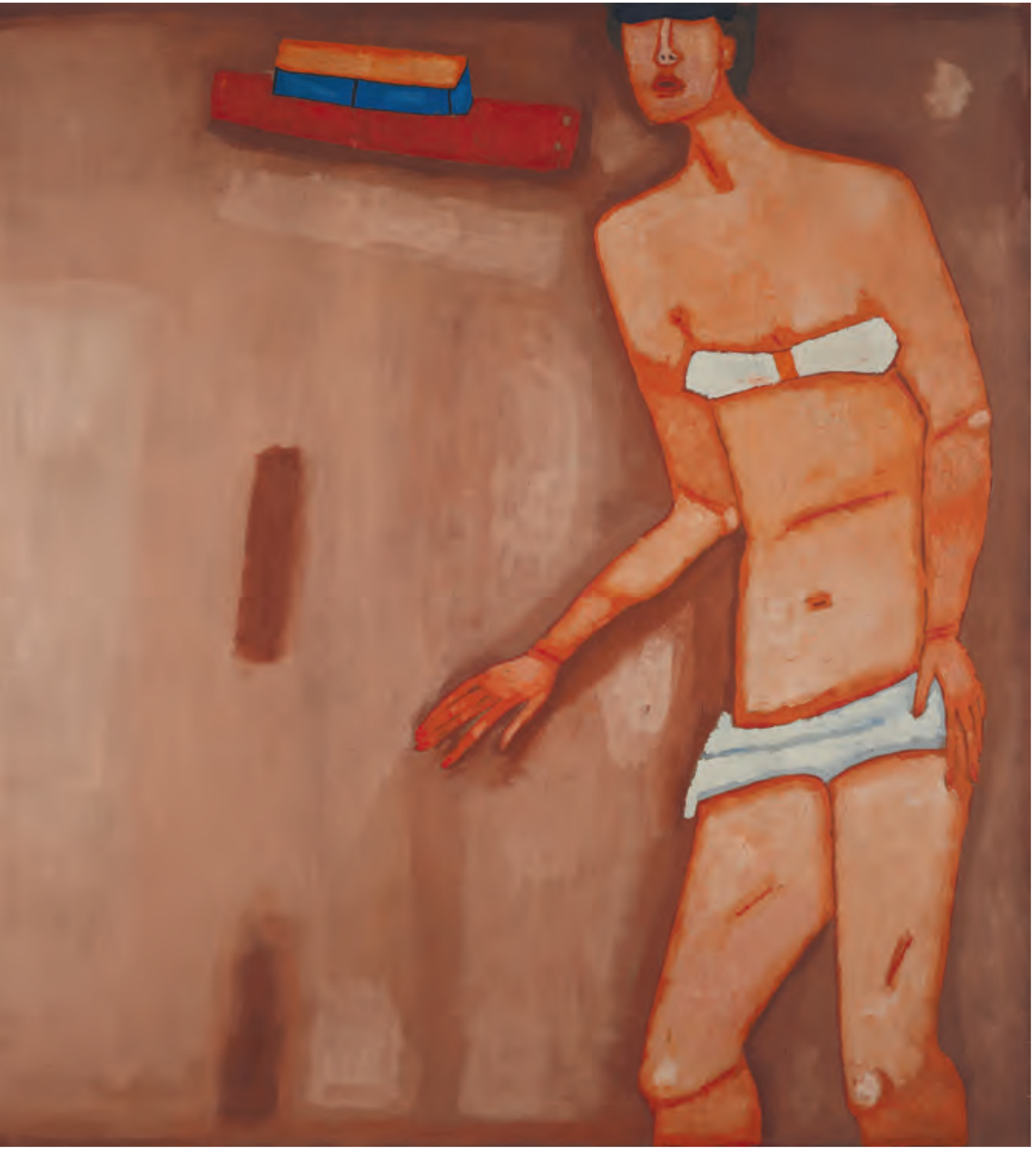

 Jerzy Nowosielski | Czarny akt | Black Nude | 1975

 Jerzy Nowosielski | Biała kobieta | White Woman | 1982

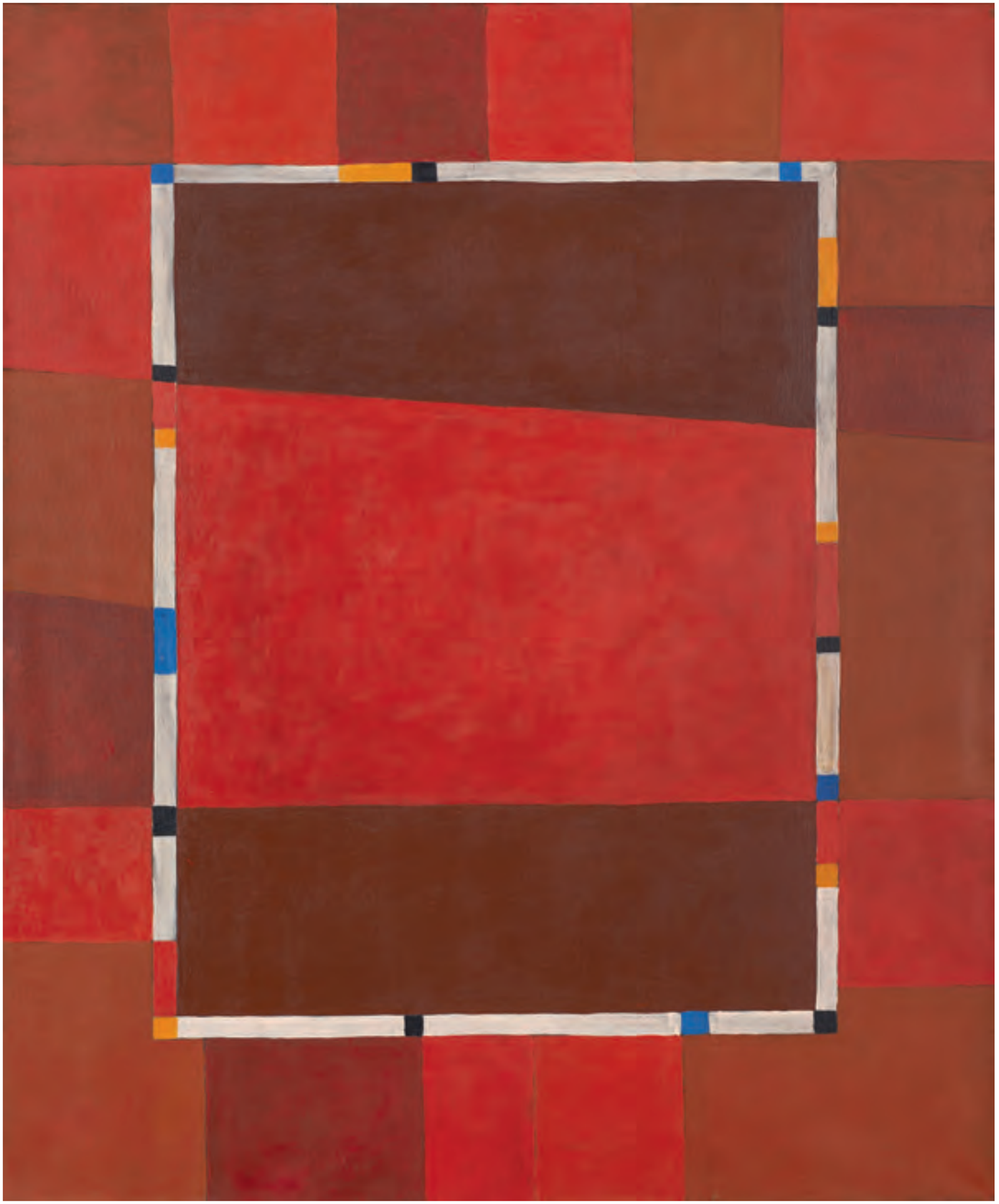

166|167 S Jerzy Nowosielski | Abstrakcja | Abstraction | 1974

Jerzy Nowosielski | Abstrakcja | Abstraction | 1974

Jerzy Nowosielski | Białe miasto | White City | 1964

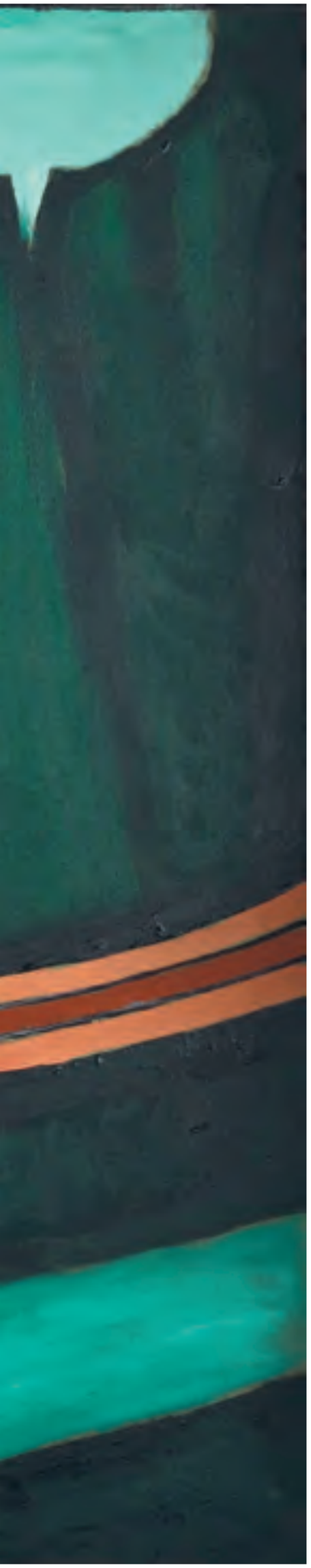

Jerzy Nowosielski | Pejzaż z tunelem | Landscape with a Tunnel | 1980

36. Staram się, by moje obrazy były maksymalnie ideowe, czyli przedstawiam zjawiska nie takimi, jakie są, ale jakimi być powinny, czynię to za pomocą repertuaru optymistycznych gestów i idealizującego retuszu. Eliminuję wszelkie zaskoczenie, wyprzedzam wszelkie wątpliwości, maluję portrety czołowych przywódców i działaczy (kultury). Staram się być ostrożny w scenach zbiorowych z uwagi na ciągłe zmiany w ocenie dokonań poszczególnych uczestników. (…)
Pokazuję artystę w radosnym akcie produkcyjnym, skupionego, silnego, harmonijnie zbudowanego (pokazuję też miejsce jego działalności politycznej i naukowej). Pokazuję panoramę miejską, rozległą, daleki pejzaż. Ściśle wiążę się z rzeczywistością i ukazuję mechaniczne zależności uczuć i woli. (...)
37. Obrazy są dowodem pozycji pomiędzy zagubieniem w świecie a istotą świata. Ta światłość zależna jest od energii, którą posiadam. Energia ta ustala moją pozycję w stosunku do mocy bytu.
38. Grupa „Gruppa" wiele mi daje jako społeczność. Jest być może jednym z najbardziej demokratycznych społeczeństw w historii świata. Ale jak każda wielka społeczność nie dba o losy jednostek, przeszkadza wniknąć w to, co jest twórcze bez niej. [19]
Włodzimierz Pawlak

36. I attempt at making my paintings as much ideological as possible, which means that I present phenomena not as they are, but as they should be; I do so with a repertoire of optimistic gestures and idealising retouch. I eliminate all astonishment, anticipate all doubts, paint portraits of major leaders and activists (in culture). I try to be careful about group scenes due to continuous changes in evaluating the achievements of individual participants. (…)
I present the artist in the joyful act of production, focused, strong, harmoniously built (I also show the place of his political and scientific activity). I depict a broad panorama of the city, a distant landscape. I get into a close relationship with the reality and demonstrate mechanical correlations between feelings and will. (…)
37. Paintings are proofs of the position between being lost in the world and the essence of the world. This brightness depends on the energy I have. This energy determines my position in relation to the power of existence.
38. The "Gruppa" group gives me a lot as a community. It might be one of the most democratic communities in the history of the world. Yet, like every large community, it does not care about the fate of individuals, it impedes penetration of what is creative without its participation. [19]
Włodzimierz Pawlak

WŁODZIMIERZ PAWLAK

ur. 1957 Polski malarz, rzeźbiarz, performer, poeta, teoretyk sztuki. Laureat nagrody na XXII Festiwalu Malarstwa w Cagnes--sur-Mer (1990). Współzałożyciel *Gruppy* (Marek Sobczyk, Paweł Kowalewski, Ryszard Grzyb, Jarosław Modzelewski, Ryszard Woźniak), najważniejszego ugrupowania artystycznego w polskiej sztuce lat 80-tych.
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Wrocławiu, Krakowie, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, CSW Zamek Ujazdowski w Warszawie, Zachęta Sztuki Współczesnej w Szczecinie, Centro Direzionale Colleoni, Galerie Nikki Diana Marquardt.
Wybrane wystawy: Documenta, Kassel (1987); *Gruppa 1982–1992,* Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1992); Polski Instytut Kultury, Berlin (2000); *Malarstwo polskie XXI wieku*, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (2007); *wystawa retrospektywna,* Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (2008).

b. 1957 A Polish painter, sculptor, performer, poet, theoretician of art. A winner of the 22nd Cagnes-sur-Mer Painting Festival award (1990). A co-founder of *Gruppa* (Marek Sobczyk, Paweł Kowalewski, Ryszard Grzyb, Jarosław Modzelewski, Ryszard Woźniak), the most important artistic group in Polish art of the 80s.
Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Wrocław, Krakow, Muzeum Sztuki in Łódź, Museum of Modern Art in Warsaw, Zachęta National Gallery of Art in Warsaw, CSW Ujazdowski Castle in Warsaw, Zachęta Sztuki Współczesnej in Szczecin, Centro Direzionale Colleoni, Galerie Nikki Diana Marquardt.
Selected exhibitions: Documenta, Kassel (1987); *Gruppa 1982–1992,* Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (1992); Polish Institute of Culture, Berlin (2000); *The XXI century Polish painting,* Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (2007); *retrospective exhibition,* Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (2008).

 Włodzimierz Pawlak | Marcel Proust | 1989

Sądzimy, jesteśmy pewni, że stwarzamy swój własny świat. Że ten świat kogoś zainteresuje. Pozwoli inaczej rozejrzeć się dookoła. Skąd to zadufanie? Bowiem inaczej cała nasza praca nie miałaby sensu, poza indywidualną pasją, która ogarnęła nas i podporządkowała sobie nasze życie. Skazani jesteśmy na samych siebie, na własne klęski, na olśnienie fałszywe i to prawdziwe, dające szczęście. Patrzę, żeby widzieć i opowiedzieć to w obrazie, zafascynowana paradoksalnością sztuki, tajemnicą i osobistą logiką każdego obrazu. Zachwyciło mnie określenie jednego z przyjaciół, że są w mym malarstwie „fanaberyjność i nieprzewidywalność". (…) I mówi się o perfekcji, a mnie fascynuje smak błędów, które można tak spiętrzyć, że tworzą własną siłę. To ja je akceptuję, to mnie stają się posłuszne i dają obrazowi wyraz. Ten zawód wymaga indywidualności, egocentryzmu, nawet egoizmu. Mój obraz jest moim obrazem, a jego siła moją siłą. [20]
Teresa Pągowska

We think, we are convinced, that we are creating our own world. That this world will be interesting to someone. That it will make it possible to look around differently. Why the overconfidence? This is because otherwise all our work would be pointless, apart from an individual passion, which has possessed us and dominated our lives. We are condemned to ourselves, to our own failures, to a false and true enlightenment which gives happiness. I am looking to be able to see and tell this in a painting, fascinated by the paradox of art, secret and personal logic of each painting. I was enchanted with a statement by one of my friends that there were "whim and unpredictability" in my painting. (…) Perfection is spoken of, while I am fascinated by the taste of mistakes, which can be piled up such that they create their own power. I am the one who accepts them, to whom they become obedient, and they give expression to a painting. This profession requires individuality, egocentrism, even egoism. My painting is my painting and its power is my power. [20]
Teresa Pągowska

TERESA PĄGOWSKA

1926–2007 Polska malarka, profesor sztuk plastycznych (1988), doktor *honoris causa* ASP w Gdańsku (2002). Uznana, wieloletnia pedagog uczelni artystycznych: PWSSP w Gdańsku, PWSSP w Łodzi, od 1973 roku ASP w Warszawie. Przedstawicielka nowej figuracji, związana z grupami *Réalités Nouvelles* oraz *Nouvelle Ecole de Paris*. Laureatka Nagrody Fundacji im. Alfreda Jurzykowskiego (1990), Nagrody im. Jana Cybisa (2001) oraz Nagrody im. Kazimierza Ostrowskiego (2002).
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Poznaniu, Gdańsku, Krakowie, Wrocławiu, Muzeum Sztuki w Łodzi, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki w Warszawie, Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy oraz kolekcje prywatne w kraju i za granicą.
Wybrane wystawy: Galeria Lambert, Paryż (1961); Contemporary Art Gallery, Chicago (1961); Galleria Il Canale Firenze, Wenecja (1962); Demarco Gallery, Edinburgh (1971); Neuer Berliner Kunstverein, Berlin (1974); Galeria Studio, Warszawa (1980), Galerie Numaga 2, Auvernier (1982); Persons Lindell Gallery, Helsinki (1990); Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1997); *wystawa retrospektywna*, Galeria aTak, Warszawa (2008).

1926–2007 A Polish painter, professor of fine arts (1988), doctor *honoris causa* of Academy of Fine Arts in Gdańsk (2002). Established as many years professor at the Academy of Fine Arts in Gdańsk, Łódź, Warsaw. A representative of the new figuration, associated with *Réalités Nouvelles* and *Nouvelle Ecole de Paris*. A winner of Alfred Jurzykowski Foundation Award (1990), Jan Cybis Award (2001) and Kazimierz Ostrowski Award (2002).
Works in collections i.a.: National Muzeums in Warsaw, Poznań, Gdańsk, Krakow, Wrocław, Muzeum Sztuki in Łódź, Zachęta National Gallery of Art in Warsaw, District Museum in Bydgoszcz and private collections in Poland and abroad.
Selected exhibitions: Galeria Lambert, Paris (1961); Contemporary Art Gallery, Chicago (1961); Galleria Il Canale Firenze, Venice (1962); Demarco Gallery, Edinburgh (1971); Neuer Berliner Kunstverein, Berlin (1974); Studio Gallery, Warsaw (1980); Galerie Numaga 2, Auvernier (1982); Persons Lindell Gallery, Helsinki (1990); Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (1997); *retrospective exhibition*, aTak Gallery, Warsaw (2008).

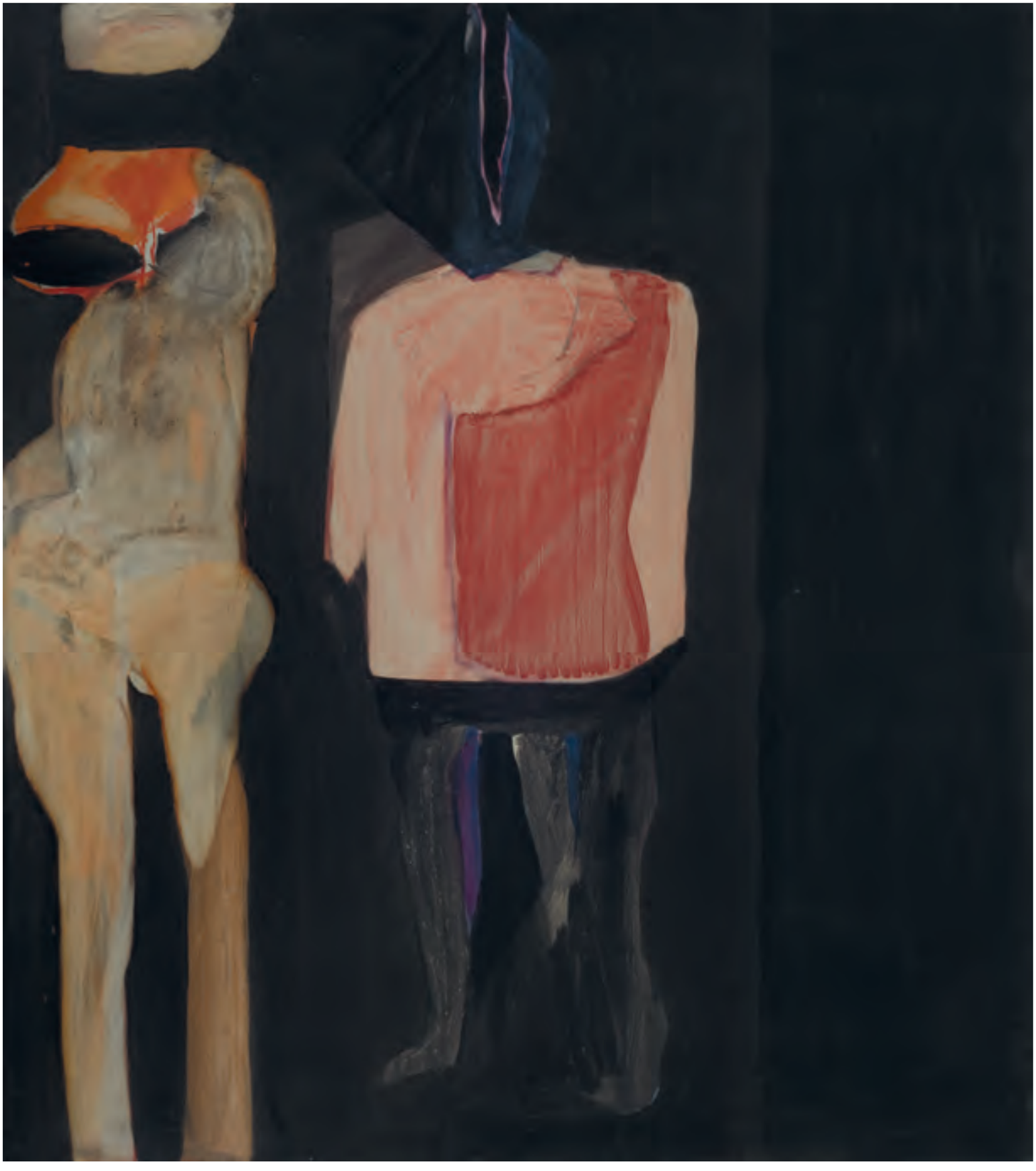

TP.78

Skok w nieznane, nie ulepszanie. Ale tylko to ma wartość, co zostało osiągnięte w nieznanym. W tej chwili prawie całe malarstwo świata jest zaangażowane w tym skoku w nieznane. Odrzućmy całą klasyfikację malarstwa, zapomnijmy, że istnieją kierunki, jesteśmy w pustym pokoju. Przeszliśmy trening organizowania płaszczyzny, mamy czułą rękę i posłuszny materiał. Wyrzućmy kompleks niższości, znajomość innych pionierów stać się ma wiedzą, a nie gwiazdą przewodnią. Własna gwiazda, własna odwaga, wiara i decyzja skoku musi doprowadzić do stworzenia prototypu czegoś co nie istniało, co jest zdobyczą nowego uświadomienia. Malarstwo nie ewoluuje samo, ale przez swą akcję ewoluuje umysł ludzki, człowiek jako taki ewoluuje za pomocą malarstwa. Nie wyobrażajmy sobie, że jesteśmy tak bardzo lepsi od ludzi z czasów Młodej Polski tylko dlatego, że jesteśmy współcześni naszym współczesnym czasom. Nie wyprzedziliśmy naszych czasów w malarstwie zupełnie. Obraz musi być hakiem na rekiny. Nie ma malarstwa na kredyt. Musi być ze szczerego złota, dla każdego do wzięcia. Dopóki nie znajdę obiektywnej wartości, która może być wzięta przez człowieka – łechtanie piórkiem to nie dosyć. Moje malarstwo jest wynikiem miłości do człowieka a nie admiracji do siebie samego. 21
Piotr Potworowski

A jump into the unknown rather than improvement. But only what has been achieved in the unknown is valuable. At the moment, almost the whole painting of the world is involved in the jump into the unknown. Let us reject the entire classification of painting, let us forget that there are directions, we are in an empty room. We have been trained in organising a plane, we have a sensitive hand and an obedient material. Let us throw out the inferiority complex: the familiarity with other pioneers is supposed to become knowledge rather than a guiding star. One's own star, courage, faith and decision to jump must lead to creating a prototype of something that was non-existent, that is an achievement of a new realisation. Painting does not evolve by itself, but the human mind evolves through its action, a human being evolves through painting. Let us not imagine that we are so much better than the people from the period of Young Poland only because we are contemporary to our contemporary times. We have not gone ahead of our times in painting completely. A painting must be a shark hook. There is not painting on credit. It must be made of solid gold, for everyone to take. Until I find an objective value which can be taken by a human being – tickling with a feather is not enough. My painting is a result of love for a human being rather than admiration for myself. 21
Piotr Potworowski

PIOTR POTWOROWSKI

1898–1962 Polski malarz, scenograf, pedagog. Jeden z najważniejszych przedstawicieli polskiego koloryzmu. Był uczniem Józefa Pankiewicza w ASP w Krakowie, pod którego patronatem grupa studentów m.in. Jan Cybis, Hanna Rudzka Cybisowa, Józef Czapski, Artur Nacht i Zygmunt Waliszewski założyła *Komitet Paryski*. W 1924 roku wyjechał do Paryża, gdzie uczęszczał do pracowni Fernanda Légera. Profesor PWSSP w Poznaniu i Gdańsku oraz Bath Academy of Art w Corsham. Członek *London Group* (od 1954) i Royal West of England Academy (od 1956). Laureat Srebrnego Medalu na Międzynarodowej Wystawie Sztuki i Techniki w Paryżu (1937) oraz II nagrody na XXX Biennale Sztuki Współczesnej w Wenecji (1960).
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Gdańsku, Szczecinie, Wrocławiu, Muzeum Lubelskie w Lublinie, Tate Gallery St. Ives, Bristol City Art Gallery, Royal West of England Academy w Bristolu oraz kolacje prywatne w Polsce i za granicą.
Wybrane wystawy: Muzeum Narodowe, Poznań (1958); Documenta II w Kassel (1959); XXX Biennale w Wenecji (1960); Musée d'art Moderne, Paryż (1961); Museum of Modern Art, Nowy Jork (1961); Galerie Lacliche, Paryż (1962); Muzeum Narodowe, Gdańsk (1973); Royal West of England Academy; Bristol (1984); Bloomsburry Gallery; University of London, Londyn (1984); *wystawa retrospektywna*, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1996).

1898–1962 Polish painter, stage designer, teacher. One of the most important representatives of Polish Colourism. Student of Józef Pankiewicz at the Academy of Fine Arts in Kraków, under whose aegis a group of students, among others, Jan Cybis, Hanna Rudzka Cybisowa, Józef Czapski, Artur Nacht and Zygmunt Waliszewski founded the *Paris Committee*. In 1924 he left for Paris, where he attended Fernand Léger's workshop. Professor of State High School of Visual Arts in Poznań and Gdańsk and Bath Academy of Art in Corsham. Member of *London Group* (since 1954) and Royal West of England Academy (since 1956). Laureate of Silver Medal at the International Art and Technology Exhibition in Paris (1937) and 2nd prize at the XXX Venice Biennale (1960).
Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Kraków, Poznań, Gdańsk, Szczecin, Wrocław, Museum of Lublin, Tate Gallery St. Ives, Bristol City Art Gallery, Royal West of England Academy in Bristol and private collections in Poland and abroad.
Selected exhibitions: National Museum, Poznań (1958); Documenta II Kassel (1959); XXX Venice Biennale (1960); Musée d'art Moderne, Paris(1961); Museum of Modern Art, New York (1961); Galerie Lacliche, Paris (1962); National Museum, Gdańsk (1973); Royal West of England Academy; Bristol (1984); Bloomsburry Gallery; University of London (1984); *retrospective exhibition*, Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (1996).

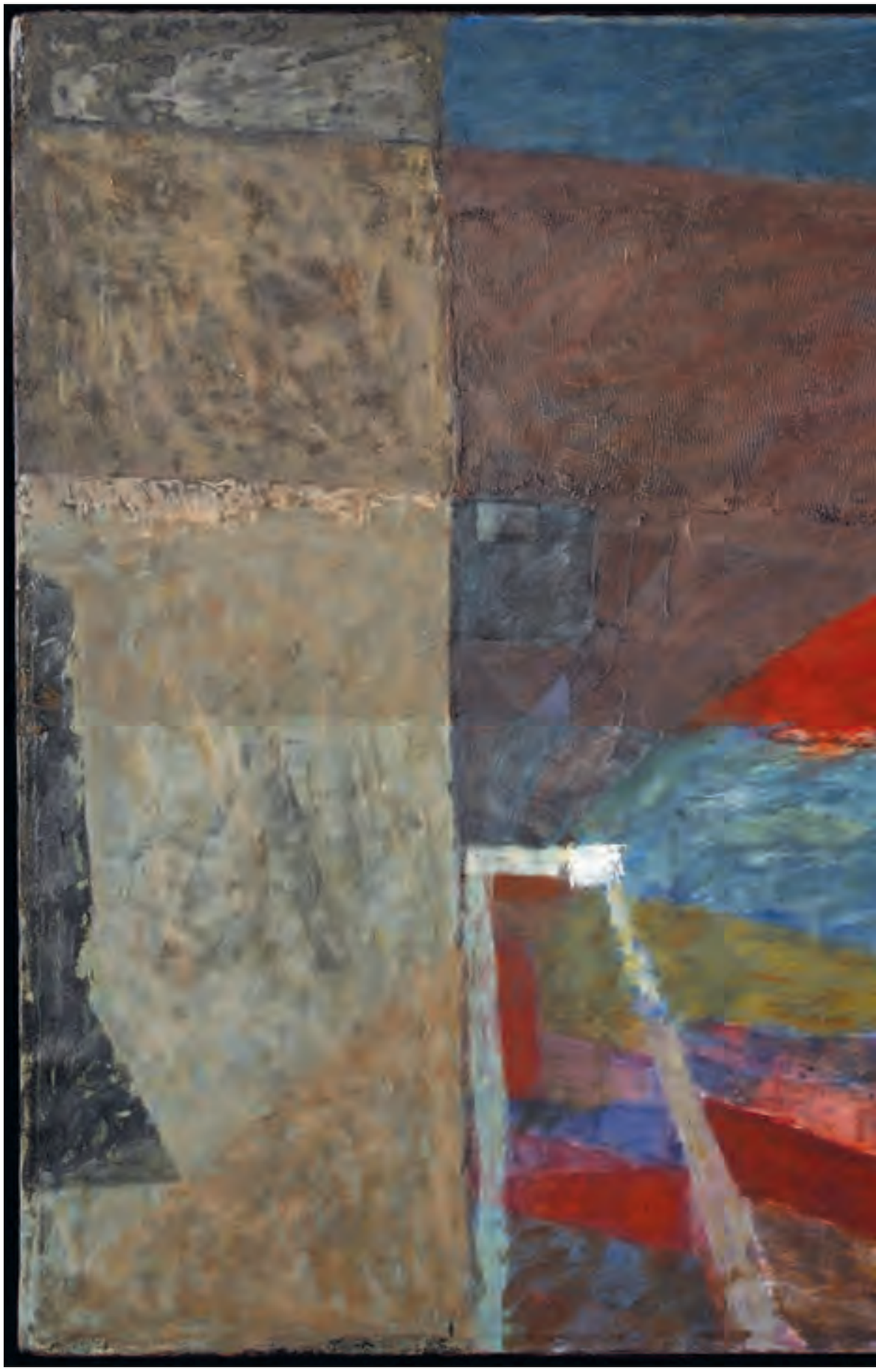

186|187 S Piotr Potworowski | Abstrakcja | Abstraction | 1958

Używana przeze mnie i kolegów z Grupy Ładnie (Marcina Maciejowskiego i Rafała Bujnowskiego) estetyka reklamowa, kolorowa, z charakterystycznym blichtrem była reakcją na tę nową Polską kapitalistyczną. Polskę, której nie znaliśmy. Reakcją na świat, na który znacznie wcześniej reagowali artyści popartowscy w Stanach Zjednoczonych, w Europie Zachodniej. Myśmy tego nie doświadczyli, ponieważ w Polsce nie było tak rozbudowanego języka reklamy. To na pewno coś, co jest dla mnie skończone. Będąc w Grupie Ładnie, zadawałem sobie pytania, czy naprawdę sztuka jest tylko po to, żeby tworzyć popbanalizm i rzeczywiście – nie jest tylko po to. (…) Już wtedy moje poglądy społeczno-światopoglądowe były bardzo określone i krytyczne wobec polskich przemian. Nie różniły się wiele od tego, co myślę teraz. (…) Myśmy wtedy z kolegami tak malowali raczej w reakcji na akademię, to nie był świadomy bunt polityczny. Szkoła to nacisk na warsztat, ważkie tematy, które były nam obce i tak naprawdę chodziło nam o to, żeby spotkać się z życiem codziennym, a ono była wtedy takie, a nie inne. [22]
Wilhelm Sasnal

The advertising colourful aesthetics with the characteristic glitter, used by my colleagues from the Ładnie group (Marcin Maciejowski and Rafał Bujnowski)and myself, was a reaction to that new capitalist Poland. A Poland we had not known. A reaction to the world to which pop art artists had reacted in the USA, in Western Europe much earlier. My had not experienced that because the language of advertising had not been so developed in Poland. This is certainly something that has ended for me. When I was in the Ładnie group, I asked myself questions whether art was really meant only for creating pop banality, and in fact – it was not meant only for that. (…) Already then were my social and world views very specific and critical of the Polish transformations. They did not change much from what I think now. (…) Those days, my colleagues and I painted that way as a reaction to the academy, it was not a conscious political rebellion. School puts emphasis on techniques, significant topics which were alien to us and, in fact, we wanted to meet everyday life, which was as it was. [22]
Wilhelm Sasnal

WILHELM SASNAL

ur. 1972 Polski malarz, rysownik, twórca filmów i komiksów. Współzałożyciel *Grupy Ładnie* (1996–2001). W 2006 roku zajął pierwsze miejsce na liście 100 najważniejszych młodych artystów świata magazynu sztuki współczesnej „Flash Art". Laureat europejskiej nagrody sztuki współczesnej im. Vincenta van Gogha (The Vincent Award) przyznawanej przez Stedelijk Museum w Amsterdamie (2006). Odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (2014).
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Sztuki Nowoczesnej, Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski oraz Zachęta Narodowa Galeria Sztuki w Warszawie, Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie, Galeria Saatchi oraz Tate Modern w Londynie, Centrum Pompidou w Paryżu, Museum of Modern Art oraz Guggenheim Museum w Nowym Jorku, Kunsthaus w Zurychu.
Wybrane wystawy: Fundacja Galerii Foksal, Warszawa (2001); Galeria Raster, Warszawa (2001); Saatchi Gallery, Londyn (2005); Centre Pompidou, Paryż (2007); Museum of Modern Art, Nowy Jork (2007); Zachęta Narodowa Galeria Sztuki (2007); *wystawa retrospektywna*, Whitechapel Gallery, Londyn (2011).

b. 1972 Painter, draftsman, film maker and graphic novel artist. Co-founder of *Ładnie Group* (1996–2001). In 2006 he was ranked first in the list of 100 most important young artists in the world of "Flash Art magazine". Laureate of the Vincent Award – European contemporary art award granted by Stedelijk Museum in Amsterdam (2006). Distinguished by the Knight's Cross of the Order of Polonia Restituta (2014).
Works in collections i.a.: Museum of Modern Art, The Centre for Contemporary Art Ujazdowski Castle and Zachęta National Gallery of Art in Warsaw, Museum of Contemporary Art in Krakow, Saatchi Gallery and Tate Modern in London, Centre Georges Pompidou in Paris, Museum of Modern Art and Guggenheim Museum in New York, Kunsthaus in Zurich.
Selected exhibitions: Foksal Gallery Foundation, Warsaw (2001); Raster Gallery, Warsaw (2001); Saatchi Gallery, London (2005); Centre Georges Pompidou, Paris (2007); Museum of Modern Art, New York (2007); Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (2007); *retrospective exhibition*, Whitechapel Gallery, London (2011).

 Wilhelm Sasnal | Obraz nr 81 | Picture No. 81 | 1999

Wilhelm Sasnal | Obraz nr 64 | Picture No. 64 | 1999

Sztuka jest pierwsza: to stwierdzenie wyznacza czas i przestrzeń dla tego dociekania. Stwierdzenie to nie jest postulatem i nie jest wnioskiem i nie jest instrukcją. Skoro sztuka jest pierwsza, to nie da się o tym wnioskować z innych przesłanek – prawdziwych czy fałszywych. O co chodzi i po co robi się sztukę? Czy na tak zwany koniec życia dokonuje się sumowanie i czy wtedy istotnie dowiemy się, o co chodzi? Chyba nie dowiemy się, ale to nie znaczy, że nie powinniśmy dociekać i to z pewnym wyprzedzeniem, nie czekając na tak zwany koniec życia - a więc dociekajmy, o co chodzi, i czerpmy zadowolenie z niezadowolenia. Bo niezadowolenie mnie nie opuszcza. Niezadowolenie przypuszcza o sublimacji i przemianie niezadowolenia w większe niezadowolenie, bo po raz kolejny odczuwane z pozycji „wyższej świadomości niezadowolenia". Przecież o niezadowolenie chodzi tu, wobec rajskiej alternatywy, o którą chodzi tam. [23]
Marek Sobczyk

Art is first: this statement determines the time and space for this investigation. This statement is not a postulate, or a conclusion, or an instruction. If art is first, it cannot be inferred from other premises – whether true or false. What is art all about and why is it made? Does summation take place at the so-called end of life and will we actually find out what it is all about? We will probably not find it out but it does not mean that we should not investigate, and that we should not do that in advance, without waiting for that so-called end of life – so let us investigate what it is all about and derive satisfaction from dissatisfaction. Because dissatisfaction will not leave me. Dissatisfaction makes presumptions about sublimation and transformation of dissatisfaction into an even greater dissatisfaction, as it is experienced yet another time from the position of "greater awareness of dissatisfaction." After all, dissatisfaction is what it is all about here in light of the heavenly alternative which is all about there. [23]
Marek Sobczyk

MAREK SOBCZYK

Ur. 1955 Polski malarz, grafik, teoretyk sztuki i pedagog. Współtwórca *Gruppy* (Ryszard Grzyb, Paweł Kowalewski, Jarosław Modzelewski, Włodzimierz Pawlak, Ryszard Woźniak), najważniejszego ugrupowania artystycznego w polskiej sztuce lat 80-tych.Twórca Manifestu Kina Grawitacyjnego (2012).
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, CSW Zamek Ujazdowski w Warszawie, Muzeum Sztuki w Łodzi, Instytut Sztuki Wyspa w Gdańsku, Muzeum im. L. Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, Stadtmuseum w Dusseldorfie.
Wybrane wystawy: BWA, Sopot (1986); Documenta, Kassel (1987); Pałac Scheiblera, Łódź (1990); *Gruppa 1982-91,* Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1992); Atelier 340 Museum, Bruksela (2001); Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (2002); *Kolekcja Sztuki Współczesnej,* Muzeum Narodowe Warszawa (2002); *Gender Check*, Mumok, Wiedeń i Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (2009); Galeria Atak, Warszawa (2011).

b. 1955 A Polish painter, graphic artist, theoretician of art and teacher. A co-founder of the group called *Gruppa* (Ryszard Grzyb, Paweł Kowalewski, Jarosław Modzelewski, Włodzimierz Pawlak, Ryszard Woźniak), the most important artistic group in Polish art of the 80s. A founder of Gravitational Cinema Manifesto (2012).
Works in collections i.a.: National Museum in Warsaw, Museum of Modern Art. In Warsaw, CSW Ujazdowski Castle in Warsaw, Muzeum Sztuki in Łódź, Wyspa Institute of Art in Gdańsk, Leon Wyczółkowski Museum in Bydgoszcz, Stadtmuseum in Dusseldorf.
Selected exhibitions: BWA, Sopot (1986); Documenta, Kassel (1987); Pałac Scheiblera, Łódź (1990); *Gruppa 1982–91,* Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (1992); Atelier 340 Museum, Bruksela (2001); Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (2002); Contemporary Art Collection, National Museum in Warsaw (2002); *Gender Check*, Mumok, Vienna and Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (2009); Atak Gallery, Warsaw (2011).

196|197 S Gdzie się jeszcze w Polsce biją | Where They Still Fight in Poland | 1989

Materia malarska sama w sobie jest o wiele ważniejsza i bogatsza od wszystkiego, co może przedstawić. (…) Obrazy moje, to miejsce dla moich myśli i wzruszeń, których określić nie potrafię inaczej. Mógłbym przyrównać to tylko do ciszy, w której istnieją warunki do nasłuchiwania. (…) Milczenie i tajemnicza przestrzeń to miejsce do formułowania spraw nowych, a dociekliwość ludzka jest tak silna, że podejmie ryzyko spojrzenia w przepaść wszelkich obszarów myśli. 24
Kajetan Sosnowski

The painting matter in itself is much more important and much richer than anything it can represent. (…) My paintings are a place for my thoughts and emotions which I am unable to define otherwise. I could compare it only to silence, which creates conditions for listening. (…) Muteness and secret space are a place for formulating new issues, and the human curiosity is so strong that it will risk looking into the abyss of all spheres of thought. 24
Kajetan Sosnowski

KAJETAN SOSNOWSKI

1913–1987 Polski malarz. Współtwórca wraz z Marianem Boguszem i Zbigniewem Dłubakiem *Grupy 55*. Inicjator Biennale Form Przestrzennych w Galerii EL w Elblągu. Założyciel Galerii 72 w Chełmie Lubelskim (1972). Laureat Nagrody im. Cypriana Kamila Norwida (1969).
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki w Warszawie, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Ziemi Chełmskiej, Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy, Museum Folkwang w Essen oraz kolekcje prywatne w Polsce i za granicą.
Wybrane wystawy: Galeria Krzywe Koło, Warszawa (1956); Galeria Współczesna, Warszawa (1968); Galeria 72, Chełm Lubelski (1973); Galeria LP 220, Turyn (1973); Salon Sztuki Współczesnej, Łódź (1974); Galeria Współczesna, Warszawa (1976); Galeria Jurgena Bluma, Kleinsassen (1983); Galeria Krzysztofory, Kraków (1984); Galeria New Space, Langen Bieber (1988); *wystawa retrospektywna*, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1998).

1913–1987 A Polish painter. A co-founder, along with Marian Bogusz and Zbigniew Dłubak the *Group 55*. An initiator of Biennale of Spatial Forms in EL Gallery in Elblag. The founder of 72 Gallery in Chełm, Lublin(1972).
Works in collections i.a.: National Museum in Warsaw, Zachęta National Gallery of Art in Warsaw, Muzeum Sztuki in Łódź, Museum in Chełmno, District Museum in Bydgoszcz, Museum Folkwang in Essen and private collections in Poland and abroad.
Selected exhibitions: Krzywe Koło Gallery, Warsaw (1956); Współczesna Gallery, Warsaw (1968); 72 Gallery, Chełm (1973); LP 220 Gallery, Turin (1973); Salon of Contemporary Art, Łódź (1974); Współczesna Gallery, Warsaw (1976); Jurgen Blum Gallery, Kleinsassen (1983); Krzysztofory Gallery, Krakow (1984); New Space Gallery, Langen Bieber (1988); *retrospective exhibition*, Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (1998).

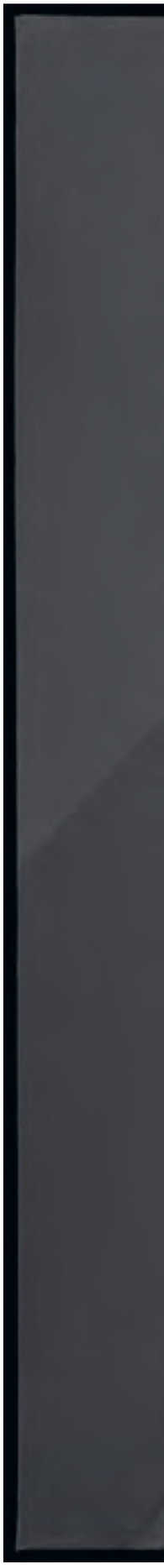

202|203 S Kajetan Sosnowski | Obraz czarny szyty | Black Saved Picture | 1984

Gdy przemija zużywająca się rzeczywistość jak moneta wytarta w obiegu i pojawia się nowa, zastępująca ją rzeczywistość, to lustrzanym odbiciem tego bezustannego procesu przetwarzania się jest zawsze sztuka. Nigdy sztuka nie zatrzymuje swoich kroków, by przejść na uczuciowe pustynie wygodnej kontemplacji, lub iść po starym torze po którym kroczyła wczoraj.
Dlatego nie można tworzyć sztuki niezmiennej, która by jak tramwaj krążyła po tych samych szynach, czyli MODELU SZTUKI.
Jeśli artyści tworzą w sztuce kanony lub konwencje to trwają one krótko i zastąpione zostają przez inne konwencje i przybierają wciąż nowe kształty.
Dzięki sztuce włamujemy się do prawdy rzeczywistości ukrywającej się w szarym pyle codzienności zawierającej dla artysty iluzję rzeczywistości lub rzeczywistość fałszywą.
Życie w stanie wrzenia niezrozumiałego dla nas ukrywa w sobie prawdę, artysta odkrywa ją swoim okiem wewnętrznym i znajduje coś głębszego niż piękno malarskie. [25]
Henryk Stażewski

When like coins worn down by circulation, used up reality passes, to be replaced by a new reality, then art is always the mirror image of this incessant process of transformation. Art never arrests its steps to linger in the emotional deserts of comfortable contemplation or to follow the old course it trod yesterday.
That is why we cannot create an invariable art that like some tram, would just keep running on the same old tracks, in other words a MODEL OF ART. If artist create canons or conventions in art, these last only briefly, are replaced by other conventions and are for ever taking on new shapes.
Thanks to art, we can break through to the truth of reality hiding in the grey dust of the commonplace, which provides the artist only illusions of reality or else a false reality.
Life in a state of incomprehensible ferment conceals from us a truth, which the artist uncovers with his inner eye, searching for something deeper than painter-like beauty. [25]
Henryk Stażewski

HENRYK STAŻEWSKI

1894–1988 Polski malarz, twórca reliefów, grafik, kolaży. Należał do najważniejszych przedwojennych ugrupowań awangardowych w Polsce: *Blok (*m.in. Władysław Strzemiński, Katarzyna Kobro, Teresa Żarnowerówna, Mieczysław Szczuka), *Praesens* i *a.r*. Członek grup *Cercle et Caree* i *Abstraction-Creation.* Współtwórca wraz z Edwardem Krasińsim i Tadeuszem Kantorem Galerii Foksal. Uznawany powszechnie za patrona polskiej awangardy, tworzył wyłącznie kompozycje abstrakcyjne o konstruktywistycznym rodowodzie.
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu, Muzeum Górnośląskie w Bytomiu, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki w Warszawie, Muzeum Sztuki w Łodzi, Bernardo Mueller Museum w Otterlo, Museum Wuerth w Kuenzelsau, Daimler Contemporary w Berlinie, Ludwig Museum–Museum of Contemporary Art w Budapeszcie.
Wybrane wystawy: *Constructivism in Poland: 1923–35*, Museum of Modern Art, Nowy Jork (1976); Annely Juda Fine Art, Londyn (1982); Rooseum Center for Contemporary Art, Malmö (2000); *wystawa retrospektywna* CSW Zamek Ujazdowski, Warszawa (2001); *wystawa retrospektywna,* Muzeum Narodowe, Kraków (2008); *Museum der Wuensche,* MUMOK, Wiedeń (2011); *A Fine Line: Concrete, Constructivist And Minimalist Art,* Austin/Demond Fine Art, Londyn (2014).

1894–1988 A Polish painter, author of reliefs, graphics, collages and spatial forms. A member of the most important avant-garde formations in Poland: *Blok* (i.a. Władysław Strzemiński, Katarzyna Kobro, Teresa Żarnowerówna, Mieczysław Szczuka), *Praesens, a.r.* A member of groups such as *Cercle et Caree* and *Abstraction-Creation.* Together with Edward Krasiński and Tadeusz Kantor, he established the Foksal Gallery. He is widely considered as the patron of Polish avant-garde, he created purely abstract compositions based on Constructivism.
Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Wrocław, Muzeum Górnośląskie in Bytom, Zachęta National Gallery of Art inWarsaw, Muzeum Sztuki in Łódź, Bernardo Mueller Museum in Otterlo, Museum Wuerth in Kuenzelsau, Daimler Contemporary in Berlin, Ludwig Museum–Museum of Contemporary Art in Budapest.
Selected exhibitions: *Constructivism in Poland: 1923–35*, Museum of Modern Art, New York (1976); Annely Juda Fine Art, Londo (1982); Rooseum Center for Contemporary Art, Malmö (2000); *retrospective exhibition*, CSW Ujazdowski Castle, Warsaw (2001); *retrospective exhibition*, National Museum in Krakow (2008); *Museum der Wuensche*, MUMOK, Vienna (2011); *A Fine Line: Concrete, Constructivist And Minimalist Art,* Austin/Demond Fine Art, London (2014).

 Henryk Stażewski | Relief nr 39 | 1972

Henryk Stażewski | Relief nr 43 | 1972

Byłem na końcu świata, widziałem, jak człowiek wygląda na końcu świata. Ja chcę to jakoś zapisać, pokazać...
Moje kompozycje form zabitych uprzytomniają, że codziennie jesteśmy Kainami. [26]
Jonasz Stern

I was at the end of the world, I saw what a man looks like at the end of the world. I want to record, show this somehow...
My compositions of killed forms make you realise that we are Cains every day. [26]
Jonasz Stern

JONASZ STERN

1904–1988 Polski malarz, grafik i pedagog żydowskiego pochodzenia. Współzałożyciel *Grupy Krakowskiej* (Maria Jarema, Adam Marczyński) oraz *Grupy Krakowskiej II* (m.in.Tadeusz Brzozowski, Tadeusz Kantor, Jerzy Nowosielski, Jan Tarasin). Laureat nagrody Ministra Kultury i Sztuki (1979).
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Gdańsku, Kielcach, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Okręgowe w Toruniu, Muzeum w Bytomiu, Lwowska Galeria Sztuki, Galeria Sztuki Współczesnej w Olsztynie.
Wybrane wystawy: *Moderne Polnische Malerein Graphil,* Neue Nationalgalerie, Berlin (1969); *wystawa retrospektywna*, Muzeum Narodowe, Kraków (1972); Międzynarodowe Biennale w Stambule (1987); Muzeum Sztuki, Łódź, Musee d'Art Conemporain, Lyon (1992); *Europa, Europa,* Bonn (1994); CSW Zamek Ujazdowski, Warszawa (2006); Muzeum Narodowe, Kraków (2009); Muzeum Sztuki, Łódź (2009); *Imaginarios De La Resistencia,* Museo de la Solidaridad Salvador Allende, Santiago (2013).

1904–1988 A Polish painter, graphic artist and teacher of Jewish descent. A co-founder of *Grupa Krakowska* (Maria Jarema, Adam Marczyński) and *Grupa Krakowska II* (i.a.Tadeusz Brzozowski, Tadeusz Kantor, Jerzy Nowosielski, Jan Tarasin). A winner of the award granted by the Minister of Culture and Art (1979).
Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Poznań, Gdańsk, Kielce, Muzeum Sztuki in Łódź, Museum in Toruń, Museum in Bytom, Lviv National Art Gallery, Modern Art Gallery in Olsztyn.
Selected exhibitions: *Moderne Polnische Malerein Graphil,* Neue Nationalgalerie, Berlin (1969); *retrospective exhibition*, National Museum, Krakow (1972); The International Istanbul Biennial (1987); Muzeum Sztuki, Łódź, Musee d'Art Conemporain, Lyon (1992); *Europa, Europa,* Bonn (1994); CSW Ujazdowski Castle, Warsaw (2006); National Museum, Krakow (2009); Muzeum Sztuki, Łódź (2009); *Imaginarios De La Resistencia,* Museo de la Solidaridad Salvador Allende, Santiago (2013).

210|211 Jonasz Stern | Kompozycja | Composition | 1956

 Jonasz Stern | Kompozycja czerwona | Red Composition | 1985

STERN

Myślę, że sztuka zawsze odzwierciedlała miejsce. I czas. To jest nieodłącznie związane z tworzeniem, chociaż sam artysta nie zawsze zdaje sobie z tego sprawę. Nie jest świadomy tego związku. (…) Kolor – to coś tak szczególnego, że możemy określić na jego podstawie cywilizację całej grupy społecznej. Mogę z daleka rozpoznać, czy to wzór wykonany na koszuli białoruskiej, czy litewskiej, obraz niemiecki czy francuski. Człowiek, artysta, nawet sobie nie uświadamia, że jest nośnikiem specyficznej kultury. (…)
Pytania trzeba sobie zadawać, bo inaczej do tej pory żylibyśmy na drzewach. Ale tam, gdzie kończy się tajemnica, zaczyna się prymitywizm. Jeśli powtarza się tylko zastane schematy i człowiek się nie rozwija – to się cofa. Gdzie przestawano czytać, tam cywilizacja szybko upadała. A sztuka zależy od kultury. Była ona zawsze, jest i będzie elitarna. [27]
Leon Tarasewicz

I think that art has always reflected a place. And time. This is inherent in the act of creation, although the artist may not always realise that. The artist is unaware of this connection. …
Colour – it is something so special that a civilisation of the entire social group can be determined based on it. I can recognise from a distance if it is a pattern made on a Belarusian or a Lithuanian shirt, whether it is a German or a French painting. A man, an artist does not even realise that he or she is a carrier of a specific culture. (…)
You need to ask yourself questions because otherwise we would be still living on trees. But where a secret ends, primitivism begins. If you repeat only established patterns and do not develop, you move back. Where people stopped reading, civilisation collapsed quickly. And art depends on culture. It has always been and will always be elite. [27]
Leon Tarasewicz

LEON TARASEWICZ

ur. 1957 Polski malarz białoruskiego pochodzenia, tworzący na pograniczu malarstwa i instalacji. Profesor ASP w Warszawie. Odznaczony Krzyżem Kawalerskim Odrodzenia Polski (2011) i Srebrnym Medalem Zasłużony Kulturze *Gloria Artis.* Laureat Nagrody im. Jana Cybisa (1998), Nagrody Fundacji Nowosielskich (1999), Nagrody Wielkiej Fundacji Kultury (2007).
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Muzeum Sztuki w Łodzi, National Museum of Contemporary Art, w Seulu, The Moderna Musset w Sztokholmie, The George Coastakis Collection w Atenach, Arthur Sackler Collection w Nowym Jorku, kolekcja Frederik Ross w Malmö.
Wybrane wystawy: Galerie Nordenhake, Sztokholm (1986); Edward Thorp Gallery, Nowy Jork (1987); Biennale Sztuki w São Paulo (1987); Musuem of Modern Art, Oxford (1988); Biennale w Wenecji (1988, 2001); *Sztuka polska XX wieku,* Muzeum Narodowe, Warszawa (1988); Malmö Konsthal, Malmö (1992); *wystawa retrospektywna,* Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1999); CSW Zamek Ujazdowski, Warszawa (2003); Galerie Springer, Berlin (2001); Galeria Rubin, Mediolan (2008); Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (2013).

b. 1957 A Polish painter of Belarusian descent, whose works bordered on painting and installation. A Professor at the Academy of Fine Arts in Warsaw. Decorated with the Knight's Cross with Star of the Order of Polonia Restituta (2011) and the Silver Medal for Merit to Culture *Gloria Artis*. A winner of Jan Cybis Award (1998), the Nowosielski Foundation Award (1999), the Great Cultural Foundation Award (2007).
Works in collections i.a.: National Museum in Warsaw, Krakow, Poznań, Muzeum Sztuki in Łódź, National Museum of Contemporary Art in Seoul, The Moderna Musset in Stockholm, The George Coastakis Collection w Atenach, Arthur Sackler Collection in New York, Frederik Ross collection in Malmö.
Selected exhibitions: Galerie Nordenhake, Stockholm (1986); Edward Thorp Gallery, New York (1987); Biennale in São Paulo (1987); Musuem of Modern Art, Oxford (1988); Venice Biennale (1988, 2001); *Polish art of the twentieth century,* National Museum, Warsaw (1988); Malmö Konsthal, Malmö (1992); *retrospective exhibition,* Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (1999); CSW Ujazdowski Castle, Warsaw (2003); Galerie Springer, Berlin (2001); Galeria Rubin, Mediolan (2008); Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (2013).

 Leon Tarasewicz | Bez tytułu | Untitled | 1990

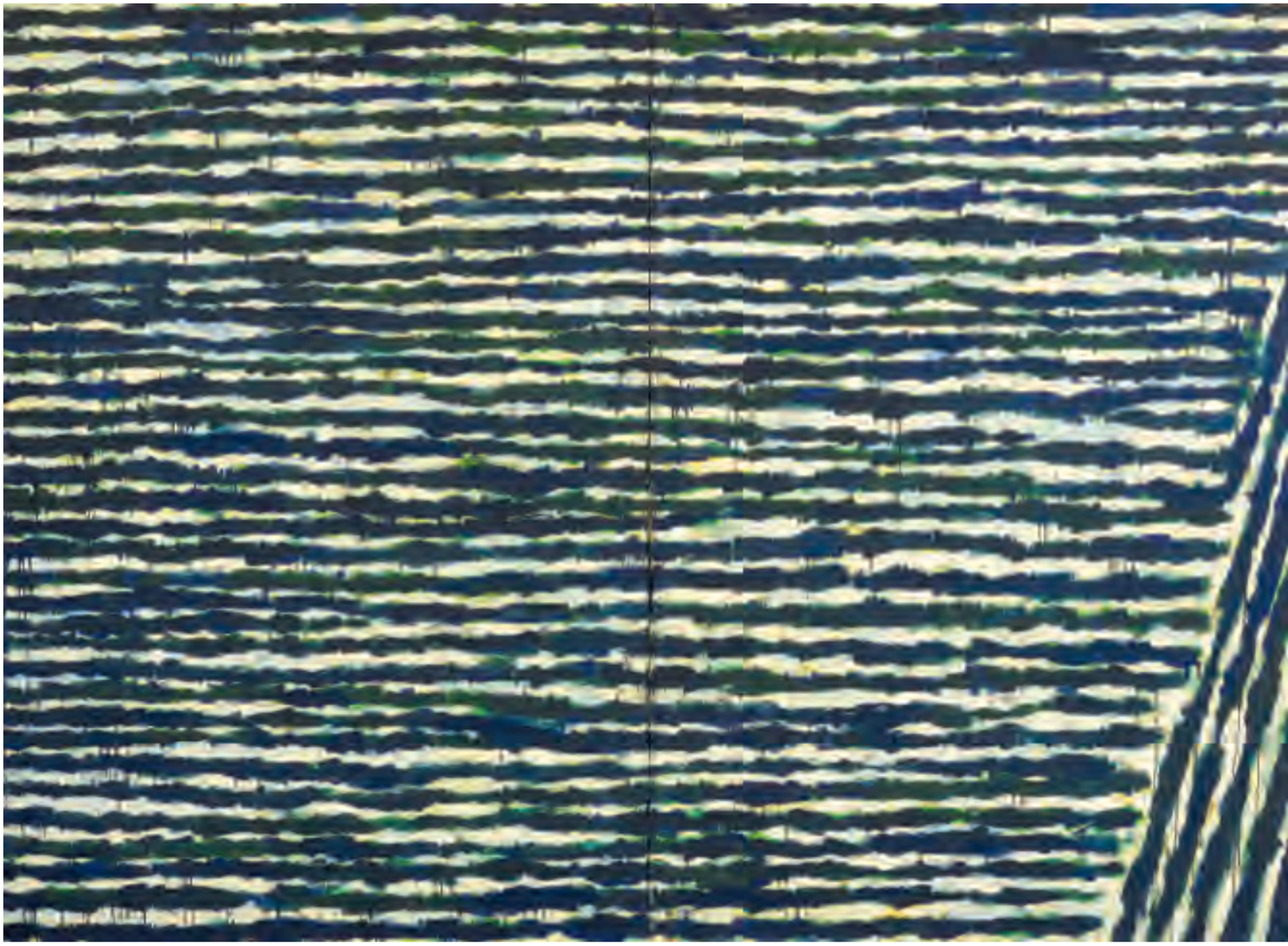

 Leon Tarasewicz | Bez tytułu | Untitled | 1998

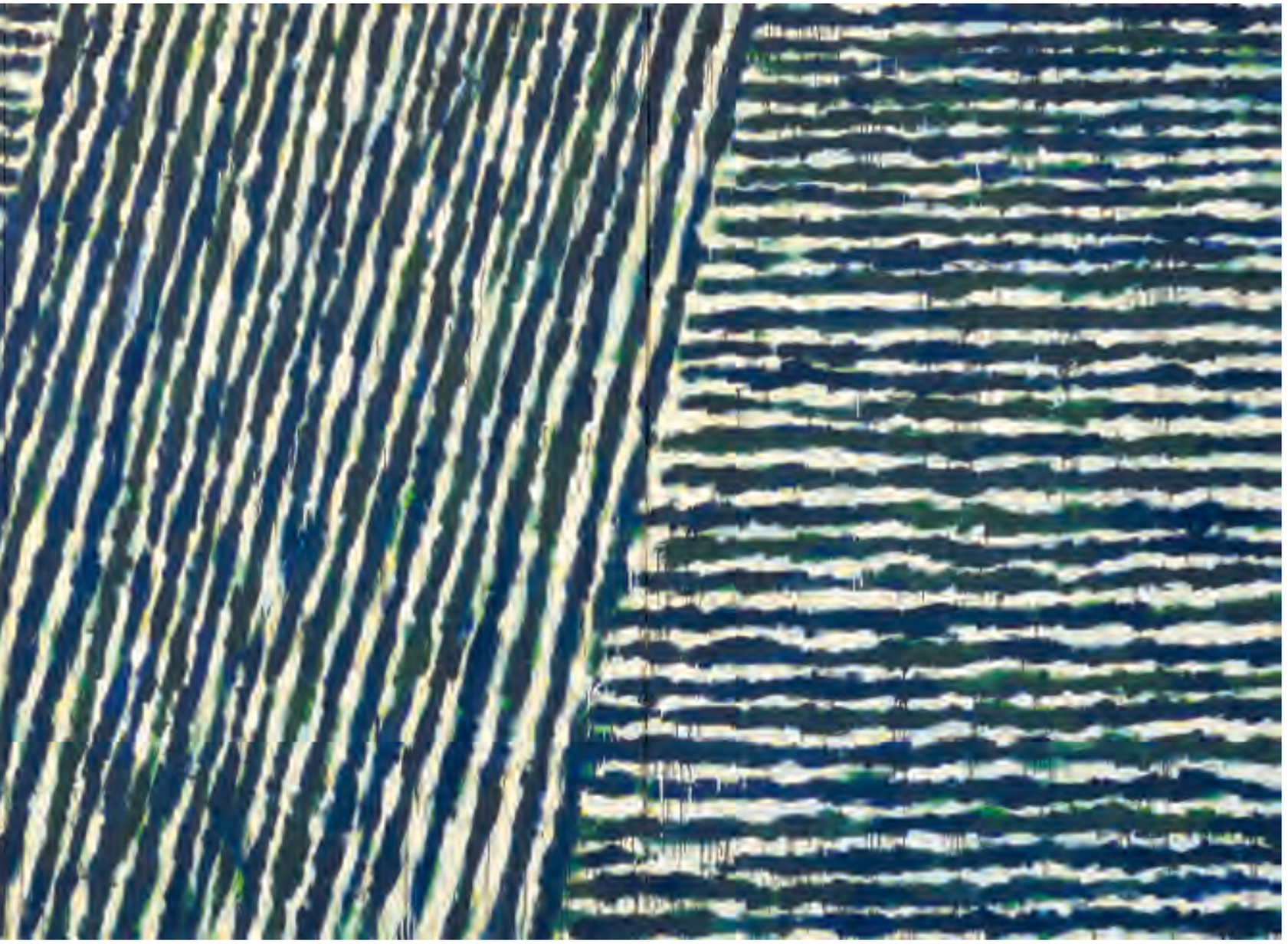

Moje obrazy nie mają ani początku, ani końca, one mogą tak się ciągnąć w nieskończoność. Jest to monotonny zapis, bez przerwy czymś zakłócany. W ten sposób powstaje dramaturgia. Są to jakby monotonne szeregi, w których nic nie powtarza się dwa razy. A pojawiające się nieregularności, przypadki i zakłócenia tworzą nowy rytm.
Nie chodzi mi ani o przedmiot, ani o znak, najważniejsze jest znalezienie relacji między programem, determinacją a przypadkiem czy okolicznościami. Tajemnica wszystkiego, co istnieje, jest wynikiem tych dwóch sił działających na siebie. (…) Moje malarstwo jest poszukiwaniem ruchomego modelu opartego na stałych konfliktach i ciągłych przemianach. Zbytnie zajmowanie się człowiekiem jako czymś wyłączonym z całego kontekstu uważam za mało interesujące i niewiele dające samemu człowiekowi pożytku. Uniwersalny klucz dotyczy w równym stopniu nas, jak wszystkiego innego; szukanie go na zewnątrz jest więc ważniejsze niż dzielenie naszych postępowań jak włosa na czworo. [28]
Jan Tarasin

My paintings have no beginning and no ending, they can continue infinitely. It is a monotonous record that is disturbed by something all the time. This is how drama comes into existence. These are a kind of monotonous series where nothing recurs twice. And the occurring irregularities, chances and disturbances create a new rhythm.
I am not talking about an object, or a sign; it is most important to find a relation between a programme, determination and chance or circumstances. The mystery of everything that exists results from these two interacting forces. (…) My painting is the search for a movable model based on permanent conflicts an ongoing transformations. I find it rather uninteresting and of too little benefit to the human being to be preoccupied too much with the human being as something excluded from the entire context. A universal key refers to us and everything else to the same extent; hence, seeking it outside is more important than splitting our behaviours like hairs. [28]
Jan Tarasin

JAN TARASIN

1926–2009 Polski malarz, grafik, rysownik, fotograf, eseista. Profesor ASP w Warszawie. Odznaczony Złotym Medalem Zasłużony Kulturze *Gloria Artis* (2005). Laureat Nagrody im. Jana Cybisa (1984), Nagrody Krytyki Artystycznej im. Cypriana Kamila Norwida (1976), nagrody na I Biennale Grafiki w Krakowie (1960). Członek *Grupy Krakowskiej II* (m.in. Jerzy Bereś, Tadeusz Brzozowski, Tadeusz Kantor, Jerzy Nowosielski).
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu, Poznaniu, Gdańsku, Szczecinie, Muzeum Sztuki w Łodzi, Museum of Modern Art w Nowym Jorku, Museum Boymans-van Beuningen w Rotterdamie, National Museum of Modern Art w Tokio, Bochum Museum, Muzeum Puszkina w Moskwie, Muzeum Sztuki Współczesnej w Budapeszcie, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki w Warszawie.
Wybrane wystawy: Galerie Lambert, Paryż (1962); Galeria Zero, Tokio (1985); I Międzynarodowe Biennale w Stambule (1987); *Grupa Krakowska 1932-1994,* Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1994); *Klasycy Współczesności,* Muzeum Narodowe, Warszawa (1994); *wystawa retrospektywna*, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1995); *wystawa retrospektywna*, Muzeum Narodowe, Wrocław (1995); CSW Zamek Ujazdowski, Warszawa (2007), SLAG Gallery, Nowy Jork (2010); Centrum Sztuki Współczesnej, Praga (2014).

1926–2009 A Polish painter, graphic artist, draftsman, photographer, essayist. A Professor at the Academy of Fine Arts in Warsaw. Decorated with the Gold Medal for Merit to Culture *Gloria Artis* (2005). A winner of Jan Cybis Award (1984), Cyprian Kamil Norwid Artistic Critique Award (1976), award at the 1st Print Biennale in Krakow (1960). A member of *Grupa Krakowska II* (i.a. Jerzy Bereś, Tadeusz Brzozowski, Tadeusz Kantor, Jerzy Nowosielski).
Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Wrocław, Poznań, Gdańsk, Szczecin, Muzeum Sztuki in Łódź, Museum of Modern Art in New York, Museum Boymans-van Beuningen in Rotterdam, National Museum of Modern Art in Tokyo, Bochum Museum, Pushkin Museum in Moscow, Museum of Moden Art in Budapest, Zachęta National Gallery of Art in Warsaw.
Selected exhibitions: Galerie Lambert, Paris (1962); Galeria Zero, Tokyo (1985); I The International Istanbul Biennial (1987); *Grupa Krakowska 1932-1994,* Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (1994); *The Modern Art Classics*, National Museum, Warsaw (1994); *retrospective exhibition*, Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (1995); *retrospective exhibition*, National Musuem, Wrocław (1995); CSW Ujazdowski Castle, Warsaw (2007), SLAG Gallery, New York (2010); Centre for Contemporary Art, Prague (2014).

 Jan Tarasin | Skupiska | Assemblies | 1999

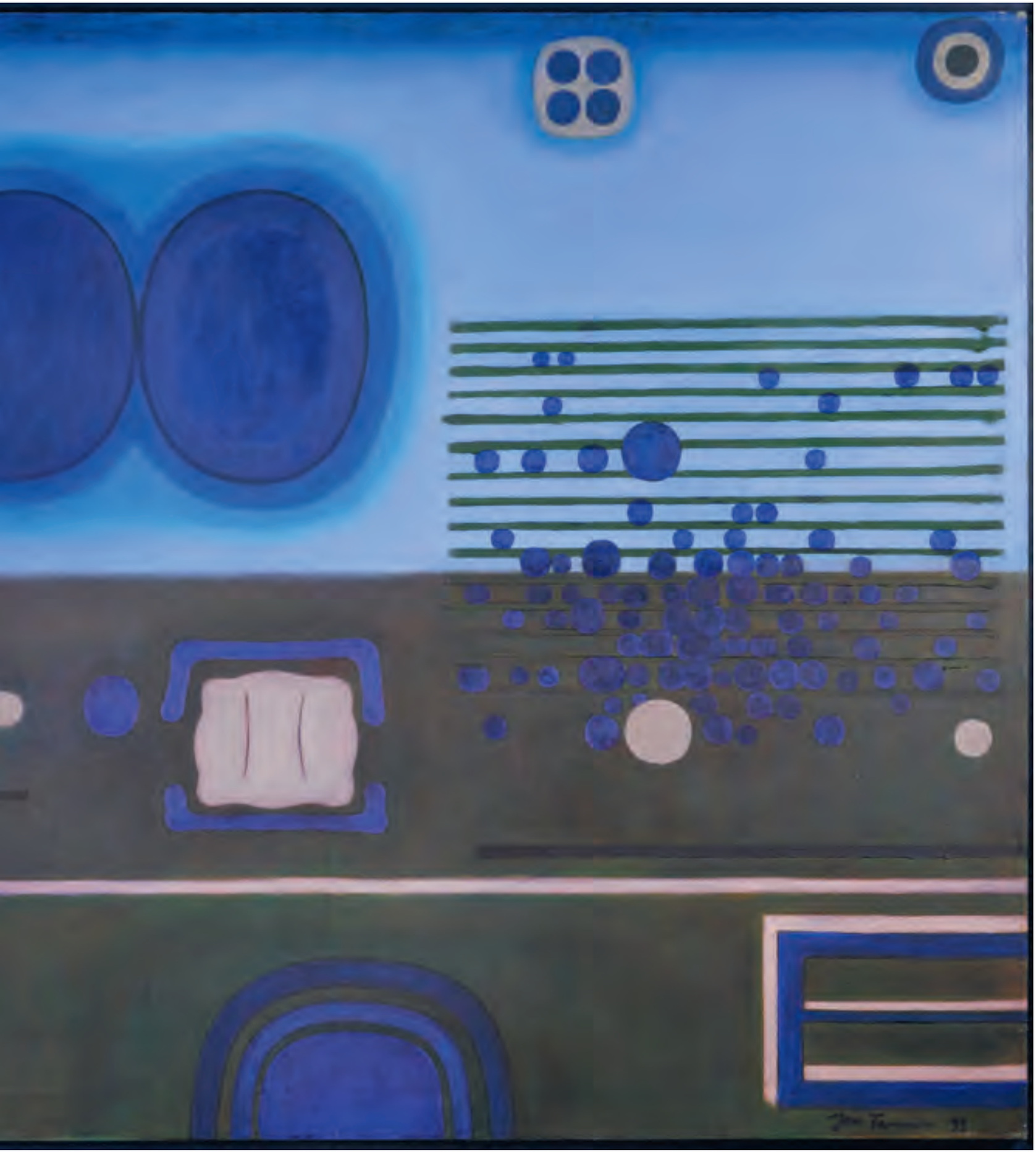

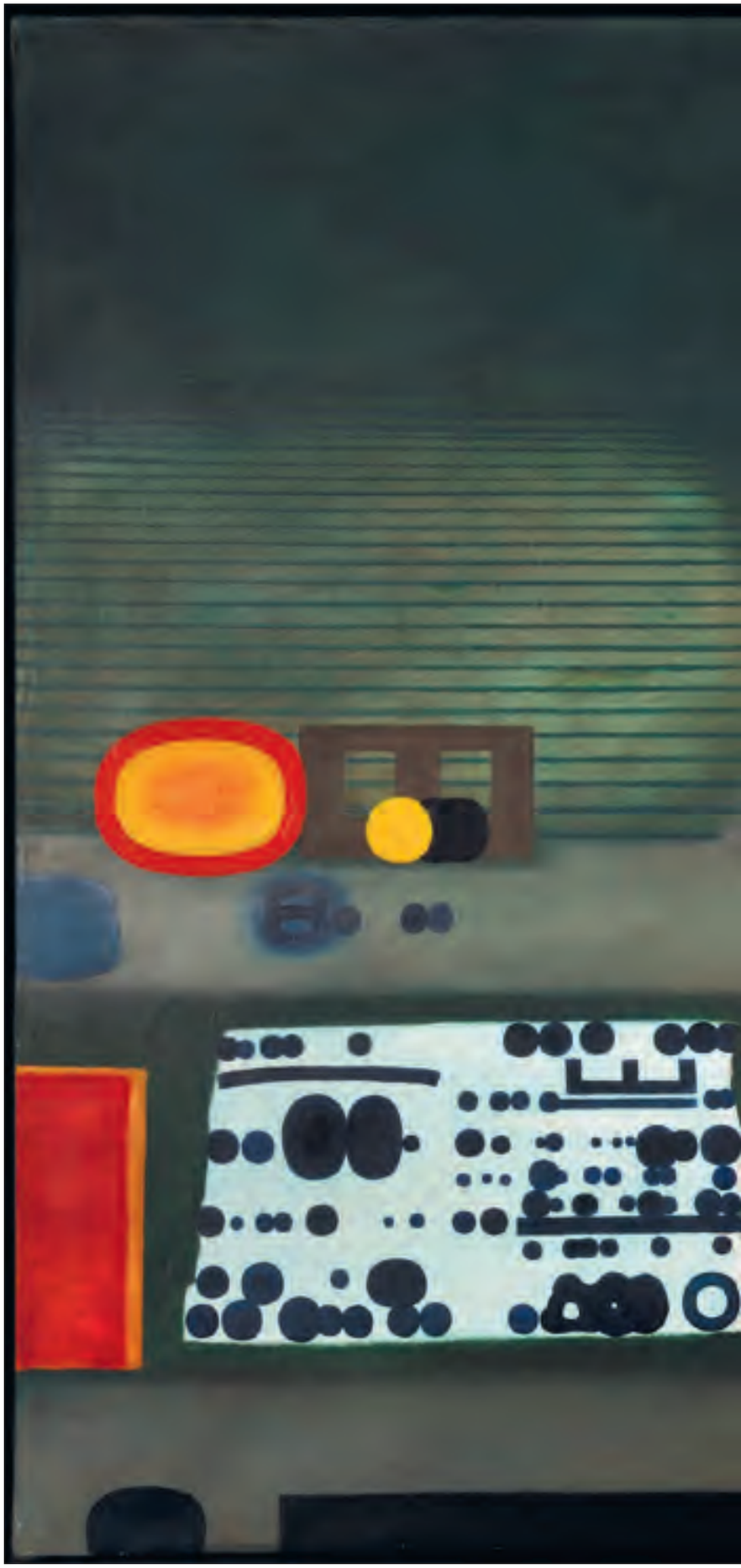

 Jan Tarasin | Czekanie | The Waiting | 1997

Nigdy nie uprawiałem sztuki okolicznościowej, ale też nigdy nie traktowałem jej jako dziedziny wyizolowanej z kontekstu społecznego i artystycznego. Z natury nie jestem społecznikiem, nie mam w sobie nic z działacza, ale moje życie od najwcześniejszych przecież lat tak się układało, że zawsze w jakiś sposób byłem zaangażowany (…). Artyści to nie krótkodystansowcy, sztuka to nie stumetrówka, lecz długi dystans. I mam nadzieję, że ci którzy uprawiają sztukę z wewnętrznej potrzeby, ci autentyczni, zdadzą sobie sprawę z zagrożeń i wybiorą trudniejszą, ambitniejszą drogę. [29]
Jerzy Tchórzewski

I have never practised incidental art, but nor have I ever treated art as area isolated from the social and artistic context. I am not in the least a social activist by nature, but since my earliest years such has been the course of my life that I have always been engaged, in some way or other (…). Artists are not short-distance runners and art is not a hundred-metre but a long distance race. I hope that those who practise art out of an inner need, those who are authentic, will realise the danger and choose the more the more difficult, the ambitious course. [29]
Jerzy Tchórzewski

JERZY TCHÓRZEWSKI

1928–1999 Polski malarz, grafik, pedagog, działacz artystyczny, poeta. Profesor ASP w Warszawie. Współzałożyciel *Grupy Krakowskiej II* (m.in.Jerzy Bereś, Tadeusz Brzozowski, Tadeusz Kantor, Jerzy Nowosielski). Związany z międzynarodowym ugrupowaniem *Phases.* Laureat Nagrody im. Jana Cybisa (1986), Nagrody im. J. G. von Herdera w Wiedniu (1993), Nagrody Krytyki Artystycznej im. Cypriana Kamila Norwida (1981) oraz nagrody na Ogólnopolskiej Wystawie Młodej Plastyki w Arsenale (1955).
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Kielcach, Gdańsku, Szczecinie, Wrocławiu, Muzeum Sztuki w Łodzi, Museum Folkwang w Essen, Musee des Beaux-Arts w Liege, Musee Cantonal des Beaux-Arts w Lozannie, Galeria Narodowa w Pradze, Fundacja Guibentiana w Lizbonie, Muzeum w Rochester.
Wybrane wystawy: I Wystawa Sztuki Nowoczesnej, Kraków (1948/49); Ogólnopolska Wystawa Młodej Plastyki w Arsenale, Warszawa (1955); Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1957); Biennale Sztuki, São Paulo (1959, 1965); Biennale Młodych, Paryż (1961); *15 Polish Painters,* Museum of Modern Art, Nowy Jork (1961); Biennale Sztuki w Wenecji (1968); *wystawa retrospektywna*, ABC Gallery, Poznań (2001); Muzeum Narodowe, Kraków (2009).

1928–1999 A Polish painter, draftsman, teacher, artistic activist, poet. A Professor at the Academy of Fine Arts in Warsaw. A co-founder of *Grupa Krakowska II* (i.a. .Jerzy Bereś, Tadeusz Brzozowski, Tadeusz Kantor, Jerzy Nowosielski). Engaged in *Phases,* an international formation. A winner of Jan Cybis Award (1986), J. G. von Herder Award in Vienna (1993), Cyprian Kamil Norwid Artistic Critique Award (1981) and the award granted at the Polish Exhibition of Young Art in Arsenał (1955).
Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Poznań, Kielce, Gdańsk, Szczecin, Wrocław, Muzeum Sztuki in Łódź, Museum Folkwang in Essen, Musee des Beaux-Arts in Liege, Musee Cantonal des Beaux-Arts in Lausanne, National Gallery in Prague, Guibentiana Foundation in Lisbon, Museum in Rochester.
Selected exhibitions: 1st Exhibition of Modern Art, Krakow (1948/49); Polish Exhibition of Young Art, Arsenał, Warsaw (1955); Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (1957); Biennale in São Paulo (1959, 1965); Young Art Biennale in Paris (1961); *15 Polish Painters,* Museum of Modern Art, New York (1961); Venice Biennale (1968); *retrospective exhibition*, ABC Gallery, Poznań (2001); Museum National, Krakow (2009).

 Jerzy Tchórzewski | Uciekający przed pożogą | Fleeing from the conflagration | 1955

J. Tchórzewski 56/8

 Jerzy Tchórzewski | Adoracja | Adoration | 1983

Przystępując do budowania obrazu czy obiektu (nazywam je zresztą częściej obszarami, gdyż nie jestem pewny czy nazwa „obraz" odpowiada ich charakterowi) ustalam przede wszystkim reguły postępowania, reguły gry, a potem zapraszam przypadek do udziału w realizacji. Źródłem losu może być moneta, kostka do gry, ruletka, tablica liczb przypadkowych czy wreszcie odpowiednio zaprogramowany komputer. Na powierzchni czy w przestrzeni odbywa się specyficzna rozgrywka poddana prawom logiki przypadku. Wraz z przybywaniem programów reguły gry komplikują się, zmienna losowa staje wobec coraz nowych zadań i tak obszary od najprostszych przechodzą do coraz bardziej złożonych. Nie sposób omówić tu wszystkich doświadczeń więc wymienię tylko kilka: skontrastowanie rozkładu statystycznego elementów z rozkładem równomiernym, pojawienie się trzeciego wymiaru a wraz z nim penetrowanie przestrzeni realnej, wycieczki w stronę przestrzeni iluzorycznej i próby stosowania perspektywy, wprowadzenie czynnika zmienności mechanicznej w zbiór elementów itd. (…). [30]
Ryszard Winiarski

When commencing a construction of a painting or an object (I usually call them "areas", as I am not sure whether the name "painting" corresponds to their nature), I determine the rules of conduct, rules of the game first, and then I invite chance to participate in the project. The source of chance may be a coin, a dice, a roulette, a board with random numbers, or even a properly programmed computer. A specific contest subject to the laws of the logic of chance takes place on the surface or in the space. Together with the growing number of programmes the rules of the game become increasingly more complicated, the random variable faces more and more new tasks, and thus the areas pass from the simplest to more and more complex ones. It is impossible here to discuss all experiments, and therefore I will mention only a few: contrasting the statistical distribution of elements with the uniform distribution, appearance of the third dimension and – along with it – penetration of the real space, excursions into the illusory space and attempts at applying perspective, introducing a coefficient of mechanical variation into a collection of elements, etc. (…). [30]
Ryszard Winiarski

RYSZARD WINIARSKI

1936–2006 Polski malarz, scenograf, twórca form przestrzennych. Profesor ASP w Warszawie. Laureat Nagrody im. Jana Cybisa (1996). Był jednym z głównych przedstawicieli indeterminizmu w sztuce.
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu, Poznaniu, Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy, Muzeum Sztuki w Łodzi, MOCA Grand Avenue w Los Angeles, Muzeum w Bochum, Wilhelm-Hack Museum Ludwigshafen, McCeory Collection w Nowym Jorku, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w New Delhi.
Wybrane wystawy: Galeria Współczesna, Warszawa (1968); Biennale Konstruktywizmu, Norymberga (1969, 1971); Biennale w São Paulo (1969, 1971); *Doświadczenia i poszukiwania,* Muzeum Sztuki, Łódź (1974); *System and Coincidence,* Stuttgart (1978); Galeria Labirynt, Lublin (1976); Kunstcentrum Badhuist, Gorinhem (1976); Hoffmann Galerie, Friedberg (1979); *Język geometrii,* Muzeum Narodowe, Warszawa (1984); *wystawa retrospektywna,* Dom Artysty Plastyka, Warszawa (1996).

1936–2006 A Polish painter, stage designer, author of spatial forms. A Professor at the Academy of Fine Arts in Warsaw. A winner of Jan Cybis Award (1996). He was one of the major representatives of indeterminism in art.
Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Wrocław, Poznań, Museum in Bydgoszcz, Muzeum Sztuki in Łódź, MOCA Grand Avenue, Los Angeles, Museum in Bochum, Wilhelm-Hack Museum Ludwigshafen, McCeory Collection in New York, Museum of Modern Art in New Delhi.
Selected exhibitions: Współczesna Gallery, Warsaw (1968); Constructivism Biennial, Nuremberg (1969, 1971); Biennale in São Paulo (1969, 1971); *Experience and exploration,* Muzeum Sztuki, Łódź (1974); *System and Coincidence,* Stuttgart (1978); *Continued,* Labirynt Gallery, Lublin (1976); Kunstcentrum Badhuist, Gorinhem (1976); Hoffmann Galerie, Friedberg (1979*); Language of geometry,* National Museum, Warsaw (1984); *retrospective exhibition,* Dom Artysty Plastyka, Warsaw (1996).

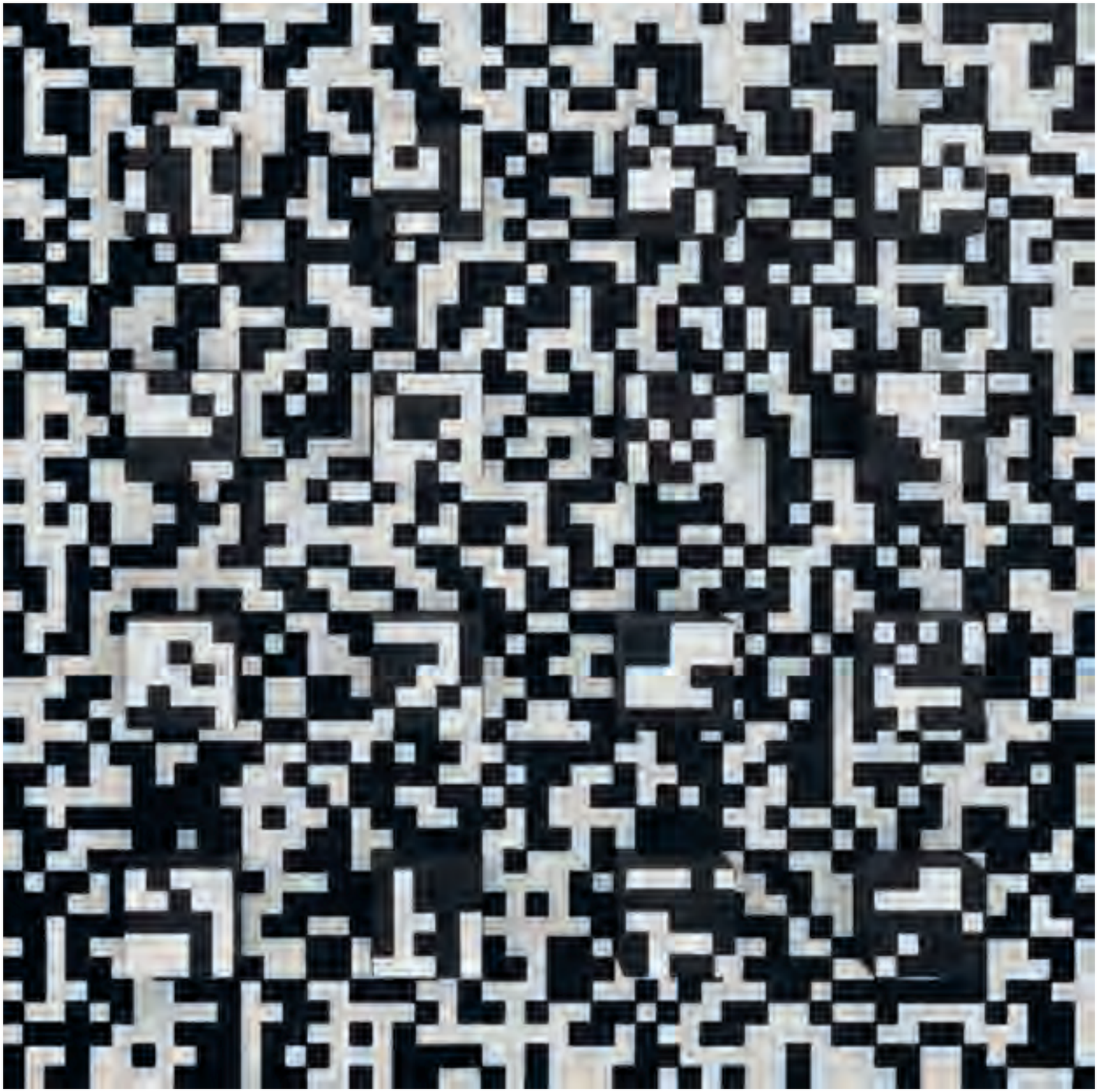

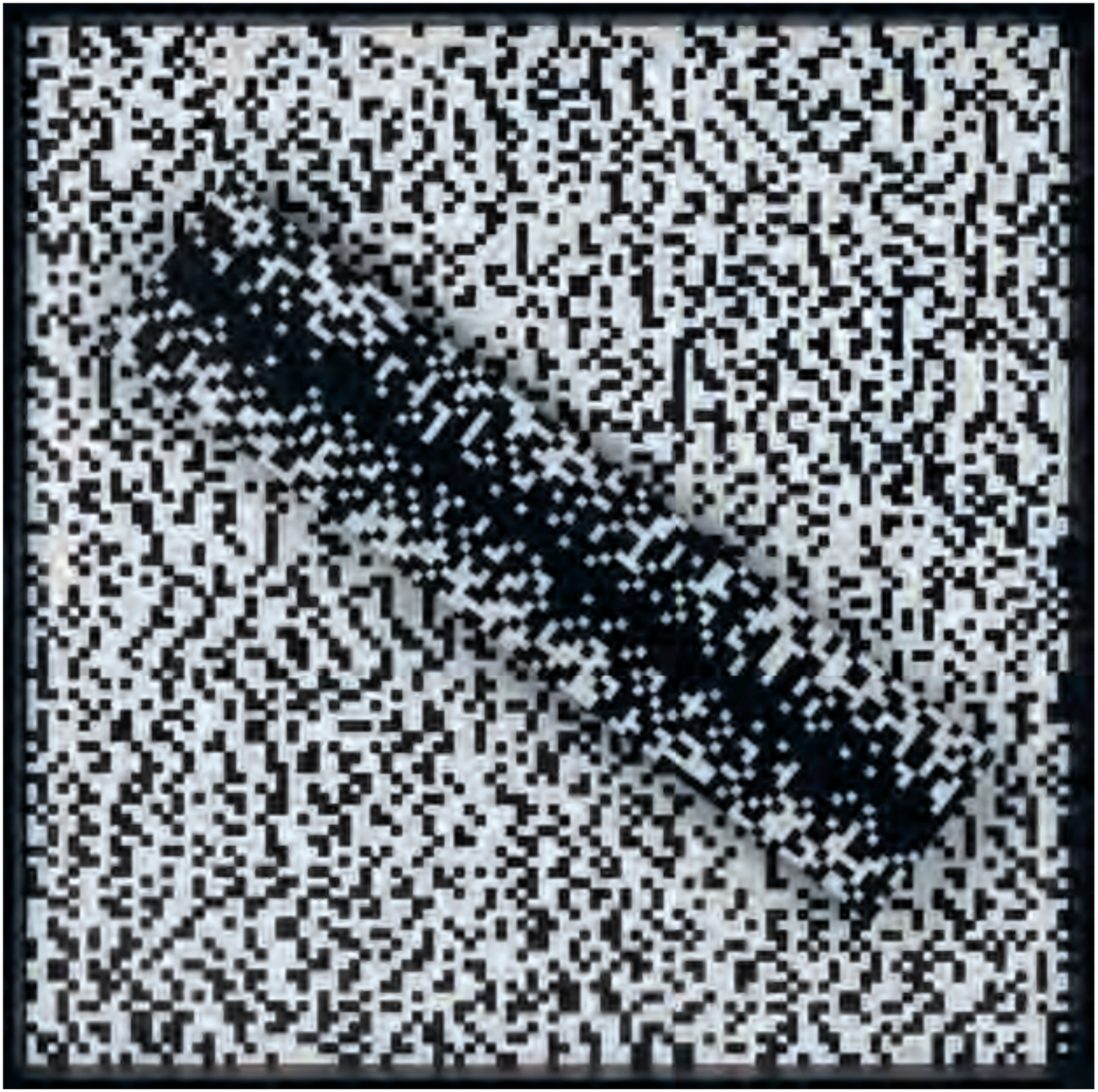

238|239 S Ryszard Winiarski | Statystyczny obszar 199 ze zmiennym położeniem osi symetrii | Area 199 with Changeable Axis of Symmetry | 1974

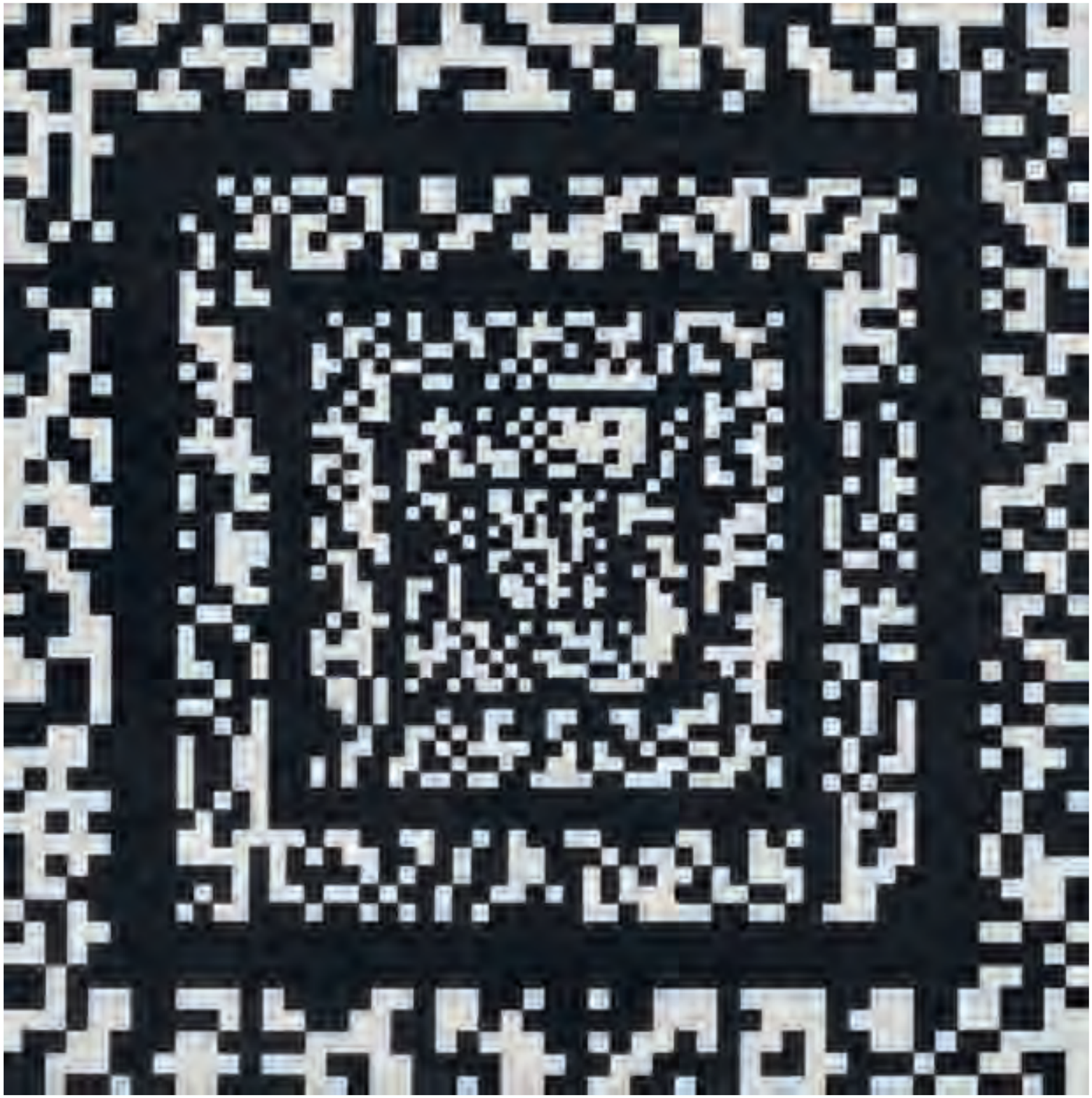

Ryszard Winiarski | Obszar 169. Penetracja przestrzeni iluzorycznej | Area 169. Penetration of illusory space | 1973

Moje zadania jako malarza pojmuję w sposób następujący:
1. Staram się, żeby obraz działał jak najsilniej, to znaczy, żeby przyciągał wzrok i zmuszał patrzącego do określonych przeżyć.
2. Chciałbym, żeby obraz działał jednoznacznie (…)
3.Stwarzam w sobie samym takie warunki psychiczne, aby wykonany obraz działał optymistycznie. Działanie takie posiada, w moim rozumieniu, obraz świadomie konstruowany z form o charakterze pozytywnym (formy geometrycznie proste i pełne) i kolorycie silnym, złożonym z barw prostych (…).
4. (…) staram się czerpać z najpospolitszego życia, wspólnego największej ilości ludzi. Pracuję więc nad najcodzienniejszymi zjawiskami (niebo, domy, ryby), najpopularniejszymi barwami, nad nastrojami najpotrzebniejszymi (poczucie siły, wesołości), wreszcie nad najbardziej podstawowymi formami". [31]
Andrzej Wróblewski

I understand my tasks as a painter in the following way:
1. I seek to make my picture as powerful as possible, that is be eye-catching and make viewers go through certain experiences.
2. I would like my picture to have an unambiguous impact (…)
3. I create such mental conditions in myself that allow me to create a picture with an optimistic impact. As I see it, such impact emanates from a picture which is intentionally created from positive forms (plain and solid geometric figures) with an intense set of simple colours (…).
4. (…) I seek to draw from the most common life, shared by the most of people. So I work on the most everyday phenomena (the sky, houses, fish), the most widespread colours, the most needed moods (sense of strength, joy) and, finally, on the most basic forms. [31]
Andrzej Wróblewski

ANDRZEJ WRÓBLEWSKI

1927–1957 Polski malarz, grafik, historyk sztuki i krytyk. Założyciel *Grupy Samokształcenia* na ASP w Krakowie (Andrzej Wajda, Witold Damasiewicz, Jan Tarasin, Przemysław Brykalski). Jeden z najważniejszych przedstawicieli nowoczesnej figuracji. Twórca cyklu *Rozstrzelania* (1948/49), jednego z najistotniejszych i najwierniejszych świadectw śmierci i okrucieństwa II Wojny Światowej w sztuce XX wieku.

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Wrocławiu, Szczecinie, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum w Lublinie, Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu, Muzeum Okręgowego w Toruniu, Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie

Wybrane wystawy: I Wystawa Sztuki Nowoczesnej, Kraków (1948/49); Ogólnopolska Wystawa Młodej Plastyki w Arsenale, Warszawa (1955); Galeria Zderzak, Kraków (1993); *wystawa retrospektywna,* Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1997); Chicago Cultural Center (2001); Galeria In Spe, Warszawa (2002); *To the Margin and Back/Do krawędzi i z powrotem,* Van Abbemuseum, Eindhoven (2010); Galerie Isabella Czarnowska, Berlin (2011); Muzeum Narodowe, Kraków (2012); Spectra Art Space, Fundacja Rodziny Staraków, Warszawa (2014); *Recto/Verso 1948-1949, 1956–1957,* Muzeum Sztuki Nowoczesnej, Warszawa (2014/2015); *Wróblewski według Wajdy*, Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej–Manggha, Kraków (2015); *wystawa retrospektywna*, Museo Reina Sofia, Madryt (2015).

1927–1957 A Polish painter, graphic artist, art historian and art critic. He formed an informal *Self-Education Group* at the Academy of Fine Arts in Krakow (Andrzej Wajda, Witold Damasiewicz, Jan Tarasin, Przemysław Brykalski). He is one of the most important representatives of the modern figurative painting. The author of *Executions* cycle (1949/49), one of the most relevant and faithful accounts of death and atrocities of World War II in art of 20th century.

Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Poznan, Wrocław, Szczecin, Museum of Modern Art in Warsaw, Muzeum Sztuki in Łódź, Museum in Lublin, Jacek Malczewski Museum in Radom, Museum in Toruń, The Polish Army Museum in Warsaw

Selected exhibitions: 1st Exhibition of Modern Art, Krakow (1948/49); Polish Exhibition of Young Art, Arsenał, Warsaw (1955); Zderzak Gallery, Krakow (1993); *retrospective exhibition,* Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (1997); Chicago Cultural Center (2001); Galeria In Spe, Warsaw (2002); *To the Margin and Back* Van Abbemuseum, Eindhoven (2010); Galerie Isabella Czarnowska, Berlin (2011); National Museum, Krakow (2012); Spectra Art Space, Starak Family foundation, Warsaw (2014); *Recto/Verso 1948-1949, 1956–1957,* Museum of Modern Art, Warsaw (2014/2015); *Wróblewski according to Wajda*, The Manggha Museum of Japanese Art and Technology, Krakow (2015); *retrospective exhibition,*
Museo Reina Sofia, Madrid (2015).

 Andrzej Wróblewski | Fajrant w Nowej Hucie | Break at Work in Nowa Huta | 1954

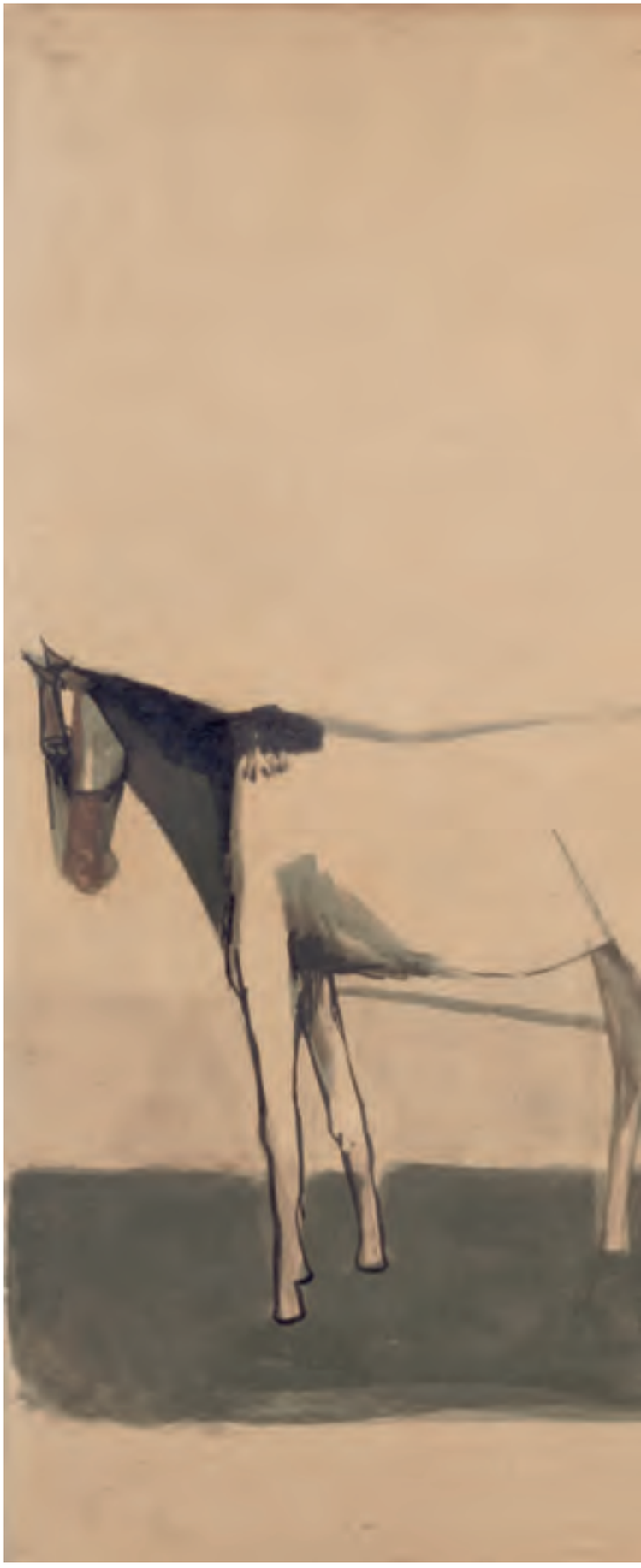

 Andrzej Wróblewski | Krowa na platformie | Cow on the Platform | 1956

Nie rozumiem, co to znaczy, że artysta ma żyć swoją epoką. Ja nie żyję moją epoką. Ja ją sam sobie stwarzam. [32]
August Zamoyski

I do not understand what it means that the artist is supposed to live with their epoch. I do not live with my epoch. I create it for myself on my own. [32]
August Zamoyski

AUGUST ZAMOYSKI

1893–1970 Polski rzeźbiarz i teoretyk sztuki. Od 1955 roku mieszkał we Francji. Jeden z prekursorów kubizmu i futuryzmu w Polsce. Współzałożyciel pierwszych awangardowych grup artystycznych - *Formiści* (1917–1922, Leon Chwistek, Tytus Czyżewski, Stanisław Ignacy Witkiewicz) oraz *Bunt* (1918–1920, Adam Bederski, Małgorzata i Stanisław Kubiccy, Władysław Skotarek, Stefan Szmaj, Jerzy Wroniecki).
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Muzeum Sztuki w Łodzi, Museu de Arte da Pampucha w Belo Horizonte, Muzeum Augusta Zamoyskiego w Jabłoniu, Musee Auguste Zamoyski w Prieure des Granges.
Wybrane wystawy: *Wystawa Buntu,* Galeria Die Aktion, Berlin (1918); Muzeum Przemysłowe we Lwowie (1920); Salon Zachęty, Warszawa (1920); Galerie Berthe Weill, Paryż (1924); *Wystawa Formistów*, Polski Klub Artystyczny, Warszawa (1919); Międzynarodowa wystawa rzeźby w Zurichu (1931); Escola de Bellas Artel, Rio de Janeiro (1942); Biennale w São Paulo (1951); Museu de Arte Moderna, São Paulo (1954); *wystawa retrospektywna,* Centre Culturel de la Ville de Toulouse (1977); *Presences Polonaises L'Art Vivant,* Centre Georges Pompidou, Paryż (1983); *Formiści*, Muzeum Narodowe, Warszawie (1985).

1893–1970 A Polish sculptor and theoretician of art. He lived in France from 1955. One of the precursors of Cubism and Futurism in Poland. A co-founder of the first avant-garde art groups – Formiści (1917–1922, Leon Chwistek, Tytus Czyżewski, Stanisław Ignacy Witkiewicz) and Bunt (1918–1920, Adam Bederski, Małgorzata i Stanisław Kubiccy, Władysław Skotarek, Stefan Szmaj, Jerzy Wroniecki).
Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Muzeum Sztuki in Łódź, Museu de Arte da Pampucha in Belo Horizonte, August Zamoyski Museum in Jabłoń, Musee Auguste Zamoyski in Prieure des Granges.
Selected exhibitions: *Bunt Exhibition,* Galeria Die Aktion, Berlin (1918); Museum of Arts and Crafts in Lviv (1920); Zacheta Salon, Warsaw (1920); Galerie Berthe Weill, Paris (1924); Formists exhibition, Polish Artistic Club,Warsaw (1919); International exhibition of sculptures in Zurich (1931); Escola de Bellas Artel, Rio de Janeiro (1942); Biennale in São Paulo (1951); Museu de Arte Moderna, São Paulo (1954); *retrospective exhibition,* Centre Culturel de la Ville de Toulouse (1977); *Presences Polonaises L'Art Vivant,* Centre Georges Pompidou, Paryż (1983); *Formists* National Museum, Warsaw (1985).

 August Zamoyski | Portret formistyczny Louisa Marcoussisa | Portrait of Louis Marcoussis | 1923

Świadomość uwarunkowań była powodem, że nigdy nie miałem za dużo obrazów. Na przykład często zauważam – oglądając wystawę – że na jeden temat obraz powtarza się dookoła sali. Każdy z moich obrazów mógłby stanowić początek nowego zagadnienia. Jeżeli mamy wzór Einsteinowski, to on nam pewien problem załatwia. Naukowcy rozumieją i mniej więcej zgadzają się, że materia, masa, przyśpieszenie… U nas inaczej. Gdybym sobie mógł tak wyznaczyć, to rano o siódmej jestem tutaj i seria gotowa. Ale to się gdzieś w podświadomości odkłada i w sprzyjających warunkach coś z tego wychodzi. W sztuce jest niebezpieczeństwo, że ktoś maluje, ludzie nabywają (dzieła) do wnętrz, a on rzeczywiście ma wprawę. Już o siódmej rano, jak na fortepianie, daje te koncerty, przez całe życie na jeden temat. A przecież nie chodzi oto, by jak ten kompozytor… [33]
Jan Ziemski

Awareness of the circumstances was a cause that I never hed too many paintings. For instance – I frequently notice – when watching an exhibition – tahat a picture repeats itself around a room as regards its theme. Every picture by me could initiate a new issue. If we have Einstein's Equation, well, a certain problem is solved. Scientists understand and generally agree that matter, mass, acceleration… With us is quite different. If I could so determine, I am here at seven in the morning, and a series is made. But this accumulates somewhere in the subconscious, and under favourable circumstances something works out. There is a danger in art that someone paints, people buy (works) to interiors, and he is really proficient at it. Early at seven in the morning, like at a grand piano, he gives concerts, during his whole lifetime on the theme. But it is not about like that composer to… [33]
Jan Ziemski

JAN ZIEMSKI

1920–1988 Polski malarz, przedstawiciel malarstwa strukturalnego i op-artu. Laureat Nagrody Ministra Kultury i Sztuki (1966, 1977). Jeden z współzałożycieli lubelskiej *Grupy Zamek* (Włodziemirz Borowski, Tytus Dzieduszycki, Wiesław Borowskie, Jerzy Ludwiński, Hanna Ptaszkowska). Brał aktywny udział w przedsięwzięciach skupiających twórców awangardy, jak plenery w Osiekach (1965-1978), I Biennale Form Przestrzennych w Elblągu (1965), Sympozjum Artystów i Naukowców w Puławach (1966), Sympozjum Wrocław '70, Sympozjum Złotego Grona w Zielonej Górze (1975).
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Narodowe w Kielcach, Galeria Labirynt–BWA w Lublinie.
Wybrane wystawy: Galerie Le Ranelagh, Paryż (1960); III Wystawa Sztuki Nowoczesnej (1959); *Moderne Polnishe Malerei Graphil,* Neue Nationalgalerie, Berlin (1969); Sympozjum Wrocław (1970); *Język geometrii,* Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1984); *wystawa retrospektywna*, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (2003); *Wystawa kolekcji Galerii BWA*, BWA, Lublin (2007)*; Cosmos Calling!,* Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (2014); BWA, Lublin (2014).

1920–1988 A Polish painter, representative of structural painting and op-art. A winner of the award granted by the Minister of Culture and Art (1966, 1977). One of the co-founders of *Grupa Zamek* in Lublin (Włodziemirz Borowski, Tytus Dzieduszycki, Wiesław Borowski, Jerzy Ludwiński, Hanna Ptaszkowska). He actively participated in projects focusing on avant-garde artists, like Osieki (1965–1978), I Biennale of Spatial Forms in Elbląg (1965), Symposium of Artists and Scientists in Puławy (1966), Symposium Wrocław '70, Złote Grono Symposium in Zielona Góra (1975).
Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Muzeum Sztuki in Łódź, National Museum in Kielce, Labirynt Gallery – BWA in Lublin.
Selected exhibitions: Galerie Le Ranelagh, Paris (1960); 3rd Exhibition of Modern Art (1959); *Moderne Polnishe Malerei Graphil,* Neue Nationalgalerie, Berlin (1969); Symposium Wrocław (1970); *Language of geometry*, Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (1984); *retrospective exhibition*, Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (2003); *Exhibition of the BWA Gallery Collection,* BWA, Lublin (2007)*; Cosmos Calling!,* Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (2014); BWA, Lublin (2014).

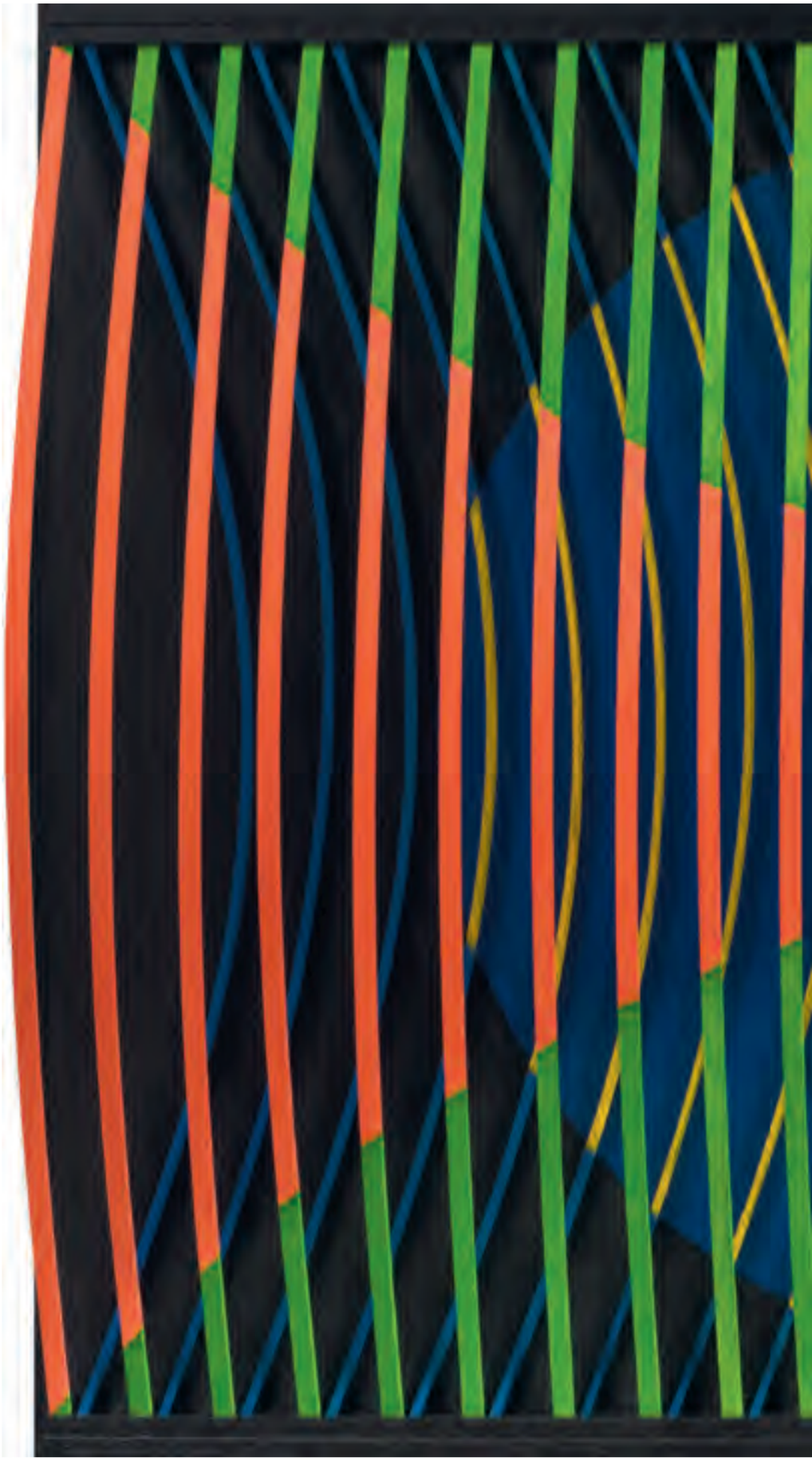

254|255 Jan Ziemski | Kompozycja optyczna | Optical Composition | 1966

Niestety, wytworzył się pewien szablon; uważa się, że malarstwo niefiguratywne zawsze ukazuje pustkę, beznadziejność, „księżycowe pejzaże” itp. To nieprawda. Bywa zupełnie inaczej. Naturalnie, w malarstwie abstrakcyjnym są obrazy dobre i złe, wnoszące coś nowego i nic nie znaczące. O ich jakości decyduje zupełnie coś innego, a nie to, czy są, czy też nie są figuratywne. (…) Najogólniej mówiąc, wydaje mi się, że nie można o żadnym twórcy mówić, że jest abstrakcjonistą, w tym potocznym rozumieniu tego słowa, jeśli w jego pracach poza sprawami czysto technicznymi o coś chodzi, zawarte są jakieś treści. Za czyste malarstwo abstrakcyjne uważam takie, w którym jego twórcę obchodziły jedyne problemy formalne: współzależność kolorów, zręczne zakomponowanie płaszczyzny, dekoracyjność itp. Natomiast wszędzie tam, gdzie problemy formalne podporządkowane są treści, o abstrakcjonizmie można mówić tylko umownie. I w tym sensie nie mogę się uważać za abstrakcjonistę. Punktem wyjścia każdego mojego obrazu jest treść. Pragnę być jak najbardziej zaangażowany w problematykę swego czasu, chcę tej problematyce dać wyraz, szukam dla niej najbardziej adekwatnych form. 34
Rajmund Ziemski

Unfortunately, a certain stereotype has been created; it is believed that non-figurative painting always shows emptiness, hopelessness, “moon landscapes”, etc. It is not true. It can be completely different. Naturally, there are good and bad paintings, ones contributing something new and those insignificant ones, in abstract painting. Their quality is determined by something else than whether they are figurative or not. (…) In general, I suppose that no artist can be called an abstractionist, in the popular meaning of the word, if his works are about something, apart from purely technical matters, that they encompass certain contents. I define pure abstract painting as one where its creator cared only about formal issues: correlation of colours, skilful composition of a plane, decorativeness, etc. Wherever formal issues are subordinate to content, in turn, abstractionism can be spoken of only conventionally. And in this sense, I cannot regard myself as an abstractionist. The starting point of my each and every painting is content. I wish to be as engaged in the problems of my time as possible, I want to express these problems, I am seeking the most appropriate forms for it. 34
Rajmund Ziemski

RAJMUND ZIEMSKI

1930–2005 Polski malarz, pedagog. Profesor ASP w Warszawie. Związany z Galerią Klubu Krzywego Koła w Warszawie. Laureat Nagrody im. Jana Cybisa (1979).
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Gdańsku, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki w Warszawie, Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy, Galeria Labirynt w Lublinie oraz kolekcje prywatne w Polsce i za granicą.
Wybrane wystawy: I Biennale w Paryżu (1959), Gres Gallery, Waszyngton (1960); Międzynarodowa Wystawa Współczesnego Malarstwa i Rzeźby, Waszyngton (1960); *17 polskich malarzy*, Nowy Jork (1965); Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1968); *12 malarzy polskich*, Paryż (1971); III Festiwal Malarstwa, Cagnes-sur-Mer (1971); Galeria BWA, Lublin (1975); Galeria Zapiecek, Warszawa (1979); Galeria Kordegarda, Warszawa (1997); Galeria Zderzak, Kraków (2003); *wystawa retrospektywna*, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (2010).

1930–2005 A Polish painter, teacher. A Professor at Academy of Fine Arts in Warsaw. Associated with Krzywe Koło Club Gallery in Warsaw. A winner of Jan Cybis Award (1979).
Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Poznań, Gdańsk, Zachęta National Gallery of Art in Warsaw, District Museum in Bydgoszcz, Labirynt Gallery in Lublin and private collections in Poland and abroad.
Selected exhibitions: I Biennale in Paris (1959), Gres Gallery, Washington (1960); International Exhibition of Contemporary Painting and Sculpture , Washington (1960); *17 Polish Painters*, New York (1965); Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (1968); *12 Polish Painters*, Paris (1971); III Painting Festival, Cagnes-sur-Mer (1971); BWA Gallery, Lublin (1975); Zapiecek Gallery, Warsaw (1979); Kordegarda Gallery, Warsaw (1997); Zderzak Gallery, Krakow (2003); *retrospective exhibition*, Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (2010).

INDEKS
INDEX

MAGDALENA ABAKANOWICZ

049 Rompax | brąz, odlew | bronze, cast | 200×106×25 cm | 2008
051 Figury kroczące | Walking Figures | beton, żywica, płótno workowe | concrete, resin, sack canvas 200×67×95 cm, 216×73×110 cm, 220×75×115 cm, 200×66×94 cm | 2008
052 Bez tytułu | Untitled | brąz, odlew | bronze, cast | h 2×100 cm, 3×140 cm, 2×180 cm | 2008

TADEUSZ BRZOZOWSKI

056 Imperatryca | Imperatrice | olej, płótno | oil, canvas | 99×98 cm | 1972

ANNA CYRONEK-KALINOWSKA

061 Owal czerwony | Red Oval | olej, płótno | oil, canvas | 80×65 cm | 1968

TADEUSZ DOMINIK

064 Kompozycja | Composition | olej, płótno | oil, canvas | 50×96 cm | lata 60-te XX w | 60s XX c.
066 Kompozycja | Composition | olej, płótno | oil, canvas | 96×119 cm | 1958
068 Owoce IV | Fruits IV | olej, płótno | oil, canvas | 74×95 cm | 1981

XAWERY DUNIKOWSKI

073 Kobieta brzemienna | Pregnant Woman | brąz, odlew | bronze, cast | 100×37×70 cm | 1906 | odlew współczesny | contemporary cast

WOJCIECH FANGOR

076 #4 | olej, płótno | oil, canvas | 149,8×149,8 cm | 1964
077 M 52 | olej, płótno | oil, canvas | 122×122 cm | 1969
078 SM 5 | olej, płótno | oil, canvas | 142,5×142,5 cm | 1974

STANISŁAW FIJAŁKOWSKI

083 Kompozycja z chmurami | Composition with the Clouds | olej, płótno | oil, canvas | 73,5×60 cm | 1958
085 XVIII studia talmudyczne | XVIII Talmudic Studies | olej, płótno | oil, canvas | 75×65 cm | 1988/89

STEFAN GIEROWSKI

089 CI | olej, płótno | oil, canvas | 134,5×97 cm | 1961
091 DCLXV | olej, płótno | oil, canvas | 198×134 cm | 1993
093 CCCVIII | olej, płótno | oil, canvas | 195×135 cm | 1973
094 DCCXLI | olej, płótno | oil, canvas |154×154 cm | 1974
095 DCCLXVII | olej, płótno | oil, canvas |154×154 cm | 1989
097 DCCLXV | olej, płótno | oil, canvas | 140×100 cm |1980

WŁADYSŁAW HASIOR

101 Anioł podziemny | Subterranean Angel | technika własna | own technique | 74×48 cm | 1990
102 Pegaz | Pegasus | technika własna | own technique | 48×24×13 cm | lata 80-te XX w. | 80s XX c.

TADEUSZ KALINOWSKI

106 Flagi Nr 5 | Flags No. 5 | olej, płótno | oil, canvas | 130×130 cm | 1970

TADEUSZ KANTOR

111 Kompozycja informelowa | Informel Composition | olej, płótno | oil, canvas | 100×70 cm | 1961
112 Kompozycja informelowa | Informel Composition | olej, płótno | oil, canvas | 97×130 cm | 1962
114 Peinture | olej, płótno | oil, canvas | 81×100 cm | 1962
117 Les objets et les personnages | olej, płótno, parasol | oil, canvas, umbrella | 120×110 cm | 1972–73
119 Emballage Chexbres | olej, płótno, parasol | oil, canvas, umbrella | 160×115 cm | 1967
121 La tête embalèe | olej, płótno | oil, canvas | 100×81 cm | 1967
123 Trzymam obraz, na którym namalowany jestem, jak trzymam obraz | I'm holding a painting showing me holding a painting akryl, płótno, konstrukcja stalowa, przedmioty | acrylic, canvas, steel construction, objects | 225×181 cm | 1987
125 Cholernie spadam | I'm falling the hell down | olej, karton | oil, cardboard | 161×132 cm |1990

ALEKSANDER KOBZDEJ

129 Zmierzch | The Twilight | olej, płótno | oil, canvas | 188×135cm | 1958

EDWARD KRASIŃSKI

133 Interwencja przestrzenna | Spatial Intervention | technika własna, sklejka, niebieski scotch | own technique, plywood, blue scotch 100×70×10 cm | 1990

134 Interwencja – Błękitna linia, biegnąca wzdłuż reprodukcji obrazu Stanisława Witkiewicza *Wąskie Wrota*
Intervention – The Blue Line, which runs along reproduction of painting by Stanislaw Witkiewicz *Narrow Gate*
papier, płyta pilśniowa, scotch niebieski | paper, fibreboard, blue scotch | 31×55 cm

JAN LEBENSTEIN

139 Figura osiowa 66 | Axial Figure 66 | olej, płótno | oil, canvas | 147×89 cm | 1960

141 Sur le marche | olej, płótno | oil, canvas | 130×81 cm | 1967

IGOR MITORAJ

144 Sonno Grande | biały marmur | white marble | 110×100×110 cm | 2009

147 Tessalo | brąz, odlew | bronze, cast | 45×24×22 cm | 2002

JAROSŁAW MODZELEWSKI

150 Sen z bronią | Dream with a Gun | olej, płótno | oil, canvas | 160×200 cm | 1991

VIK MUNIZ

155 The Dream (after Picasso) | druk cyfrowy | digital print | 243×180 cm | 2007

JERZY NOWOSIELSKI

159 Portret mężczyzny na czerwonym tle | Portrait of a Man on a Red Background | olej, płótno | oil, canvas | 140×99,5 cm | 1956

160 Kobiety na plaży | Women on the Beach | olej, płótno | oil, canvas | 100×120 cm | 1968

163 Biała kobieta | White woman | olej, płótno | oil, canvas | 100×70 cm | 1982

165 Czarny akt | Black Nude | olej, płótno | oil, canvas | 100×80 cm | 1975

166 Abstrakcja | Abstraction | olej, płótno | oil, canvas | 120×100 cm | 1974

167 Abstrakcja | Abstraction | olej, płótno | oil, canvas | 120×100 cm | 1974

168 Białe miasto | White City | olej, płótno | oil, canvas | 75×120 cm | 1964

170 Pejzaż z tunelem | Landscape with a Tunnel | olej, płótno | oil, canvas | 90×100 cm | 1980

WŁODZIMIERZ PAWLAK

174 Marcel Proust | olej, płótno | oil, canvas |160×200 cm | 1989

TERESA PĄGOWSKA

178 Figury magiczne | Magic Figures | olej, płótno | oil, canvas | 145×130 cm | 1978

181 Nogi na plaży | Legs on the Beach | tempera, akryl, płótno | tempera, acrylic, canvas | 150×135 cm | 1976

183 Monochromat | Monochrome | tempera, akryl, płótno | tempera, acrylic, canvas | 150×159 cm | 1978

PIOTR POTWOROWSKI

189 Abstrakcja | Abstraction | olej, płótno | oil, canvas | 98,5×155 cm | 1958

WILHELM SASNAL

190 Obraz nr 81 | Picture No. 81 | olej, płótno | oil, canvas | 40×40 cm | 1999

191 Obraz nr 64 | Picture No. 64 | olej, płótno | oil, canvas | 40×40 cm | 1999

193 TVP 2 | olej, płótno | oil, canvas | 40×40 cm | 1999

MAREK SOBCZYK

196 Gdzie się jeszcze w Polsce biją | Where They Still Fight in Poland | olej, płótno | oil, canvas | 190×320 cm | 1989

KAJETAN SOSNOWSKI

200 Obraz zielony z czerwienią, z cyklu Obrazy puste | Green Picture with Red, from the series Empty Pictures
olej, płótno | oil, canvas | 130×146 cm | 1959-1973

202 Obraz czarny szyty, z cyklu Układy równowartościowe | Black Saved Picture, from the series Equivalent System
olej, płótno | oil, canvas | 130×130 cm | 1984

HENRYK STAŻEWSKI

206 Relief nr 39 | Relief No. 39 | akryl, płyta pilśniowa, drewno | acrylic, fibreboard, wood | 61×61 cm | 1972

207 Relief nr 43 | Relief No. 43 | akryl, płyta pilśniowa, drewno | acrylic, fibreboard, wood | 61×61 cm | 1972

JONASZ STERN

210 Kompozycja | Composition | olej, płótno | oil, canvas | 52×123 cm | 1956

213 Kompozycja czerwona | Red Composition | olej, płótno | oil, canvas | 123×52 cm | 1985

LEON TARASEWICZ

216 Bez tytułu | Untitled | olej, płótno | oil, canvas | 190×390 cm | 1990

218 Bez tytułu | Untitled | olej, płótno | oil, canvas | 190×520 cm | 1998

JAN TARASIN

222 Skupiska | Assemblies | olej, płótno | oil, canvas | 145,5×115 cm | 1999

224 Czekanie | The Waiting | olej, płótno | oil, canvas | 130×180 cm | 1997

JERZY TCHÓRZEWSKI

229 Uciekający przed pożogą | Fleeing from the conflagration | olej, płótno | oil, canvas | 135×95 cm | 1955

231 Kompozycja | Composition | olej, płótno | oil, canvas | 135×94 cm | 1958/59

233 Adoracja | Adoration | olej, płótno | oil, canvas | 100×70 cm | 1983

RYSZARD WINIARSKI

237 Obszar | Area | akryl, drewno | acrylic, wood | 50×50×10 cm | 1970

238 Statystyczny obszar 199 ze zmiennym położeniem osi symetrii | Area 199 with changeable axis of symmetry
akryl, drewno | acrylic, wood | 100×100×10 cm | 1974

239 Obszar 169. Penetracja przestrzeni iluzorycznej | Area 169. Penetration of illusory space
akryl, płótno | acrylic, canvas | 100×100 cm | 1973

ANDRZEJ WRÓBLEWSKI

242 Fajrant w Nowej Hucie | Break at Work in Nowa Huta | olej, płótno | oil, canvas | 148×190 cm | 1954

244 Krowa na platformie | Cow on the Platform | gwasz, papier, płótno | gouache, paper, canvas | 98×127 cm | 1956

AUGUST ZAMOYSKI

249 Portret formistyczny Louisa Marcoussisa | Portrait of Louis Marcoussis | brąz, odlew | bronze, cast | h 29 cm | 1923

251 Tango | brąz, odlew | bronze, cast | h 47 cm | 1922

JAN ZIEMSKI

254 Kompozycja optyczna | Optical Composition | technika własna | own technique | 60×87 cm | 1966

RAJMUND ZIEMSKI

259 Pejzaż 33/61 | Landscape 33/61 | olej, płótno | oil, canvas | 160×80 cm | 1961

PRZYPISY
NOTES

1 Kitowska-Łysiak M., *Magdalena Abakanowicz*, źródło | source: http://culture.pl/pl/tworca/magdalena-abakanowicz
2 *Tadeusz Brzozowski 1918–1987*, katalog wystawy | exhibition catalogue, red.| ed. Żakiewicz A., Warszawa 1997
3 *Anna Cyronek. Malarstwo*, katalog wystawy | exhibition catalogue, Poznań 1979
4 Dzikowska E., *Artyści mówią. Wywiady z mistrzami malarstwa*, Warszawa 2011
5 Szancer J., *Ksawery Dunikowski malarzem* [w:] | [in] „Światowid" 1933, nr 28
6 Majewska B., *Rozmowa z Wojciechem Fangorem* [w:] | [in] „Przegląd Kulturalny", 1959
7 Dzikowska E., *Artyści mówią. Wywiady z mistrzami malarstwa*, Warszawa 2011
8 Dzikowska E., *Artyści mówią. Wywiady z mistrzami malarstwa*, Warszawa 2011
9 www.mosart.pl/galeriabwa-archiwum-1982
10 *Tadeusz Kalinowski 1909–1997. W stulecie urodzin*, katalog wystawy | exhibition catalogue red. | ed. W. Makowiecki, Poznań, 2009
11 Tadeusz Kantor, *Komentarze intymne, 1986–88*, maszynopis Archiwum Cricoteki | typescript in the Cricoteka Archives, źródło | source: http://www.cricoteka.pl/
12 Aleksander Kobzdej. *Zmagania z materią* | *Struggle with substance*, red. | ed. Grabski J., Kraków – Warszawa 2002 tłum. | trans. Joanna Holzman
13 *Drole d'interview*, Z Edwardem Krasińskim rozmawiają: Eulalia Domanowska, Stanisław Cichowicz i Andrzej Mitan, źródło | source: http://archiwum-obieg.u-jazdowski.pl/rozmowy/7957
14 *Ucieczka z szeregu*. Z Janem Lebensteinem rozmawia Elżbieta Sawicka, [w:] | [in] „Rzeczpospolita" 1996, nr 215 (4496)
15 *Duch w marmurze*. Z Igorem Mitorajem rozmawia Piotr Sarzyński, źródło | source: http://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kultura/1595015,1,igor-mitoraj-polski-rzezbiarz-w-toskanii.read
16 Jarosław Modzelewski. *Kilka wątków* | *A few motifs*, katalog wystawy | exhibition catalogue, Bytom 2005
17 Muniz V., *The Beautiful Earth (Pictures of Pigment, Earthworks and Pictures of Junk)*, źródło | source: http://vikmuniz.net/library/the-beautiful-earth
18 Nowosielski J., *Listy i zapomniane wywiady*, Kraków 2015, s.298
19 Włodzimierz Pawlak.*Tablice Dydaktyczne*, katalog wystawy | exhibition catalogue, Warszawa 1989
20 *Teresa Pągowska*, WAF, Warszawa 1996
21 Archiwum Galerii ArtNewMedia: www.artnewmedia.pl/galeria.php
22 *Sasnal.* Przewodnik Krytyki Politycznej, Warszawa 2007
23 Sobczyk M., *Kurs sublimacji*, Warszawa 2006
24 Dzięgielewska M., *Kajetan Sosnowski – w setną rocznicę urodzin*. *Malarz fizyko-chemicznych transformacji* [w:] | [in] Kronika Miasta Łodzi, 2/2013
25 Henryk Stażewski, *Sztuka i Rzeczywistość*, 1975, rękopis | manuscript, Archiwum Galerii Foksal | Foksal Gallery archives
26 *Jonasz Stern*, katalog wystawy | exhibition catalogue, Lublin, 1980
27 Dzikowska E., *Artyści mówią. Wywiady z mistrzami malarstwa*, Warszawa 2011
28 *Jana Tarasina Obrazy Istotne*, katalog wystawy | exhibition catalogue, Płock 2008
29 Jerzy Tchórzewski. *Słowa i obrazy* | *Words and Works*, red. | ed. Folga-Januszewska D., Warszawa 2009, tłum. | trans. J. Holzman
30 *Aspekty Nowoczesnej Sztuki Polskiej*, katalog wystawy | exhibition catalogue, Warszawa 1975
31 *Andrzej Wróblewski nieznany*, red. | ed. J. Michalski, Kraków 1993
32 Nowaczyk J., *August Zamoyski: kim jest człowiek, który dla rzeźby porzucił rodzinny dom i ojczyznę?*, źródło | source: http://www.polskiemuzy.pl
33 *Jan Ziemski. Z polskich kolekcji prywatnych* | *From the Polish Private Collections*, katalog wystawy | exhibition catalogue, red. | ed. Rajkowska I., Kielce 2009
34 Stajuda J., *Nowe obrazy Rajmunda Ziemskiego* [w:] | [in] „Współczesność", nr 24, 1959

Koncepcja i układ albumu | The concept and layout of the album:
Fundacja PSW Promocji Sztuki Współczesnej
www.fpsw.org

Redakcja merytoryczna | content editor:
Aneta Marcinkowska-Muszyńska, Magdalena Marczak-Cerońska

Fotografie | Photography:
Beata Marcinkowska (str. 24, 34)
Maciej Jędrzejewski (str. 19–23, 26–33, 36–43)

Reprodukcje | Reproductions:
Maciej Jędrzejewski

Przekład | Translation:
Wojciech Makowski

Druk | Print:
Argraf Sp. z o. o., Warszawa

© Fundacja Rodziny Staraków | Starak Family Foundation

FUNDACJA
RODZINY
STARAKÓW

Fundacja Rodziny Staraków | Starak Family Foundation
Bobrowiecka 6
00-728 Warszawa, Polska | Warsaw, Poland
www.starakfoundation.org

Wszelkie prawa zastrzeżone.
Żadna część tej puplikacji nie może być powielana ani rozpowszechniana za pomocą urządzeń elektronicznych, mechanicznych, kopiujących, nagrywających i innych bez pisemnej zgody właściciela praw autorskich.

All rights reserved.
No part of this publication may be reproduced, stored or transmitted in any form or by any means electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without full attribution.

ISBN 978-83-64381-00-3

Wydanie drugie poprawione | Second revised edition
Warszawa | Warsaw 2016